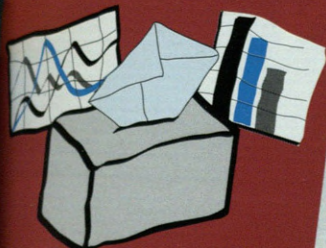

ARGIA

ESPAINIAKO
HAUTESKUNDEAK

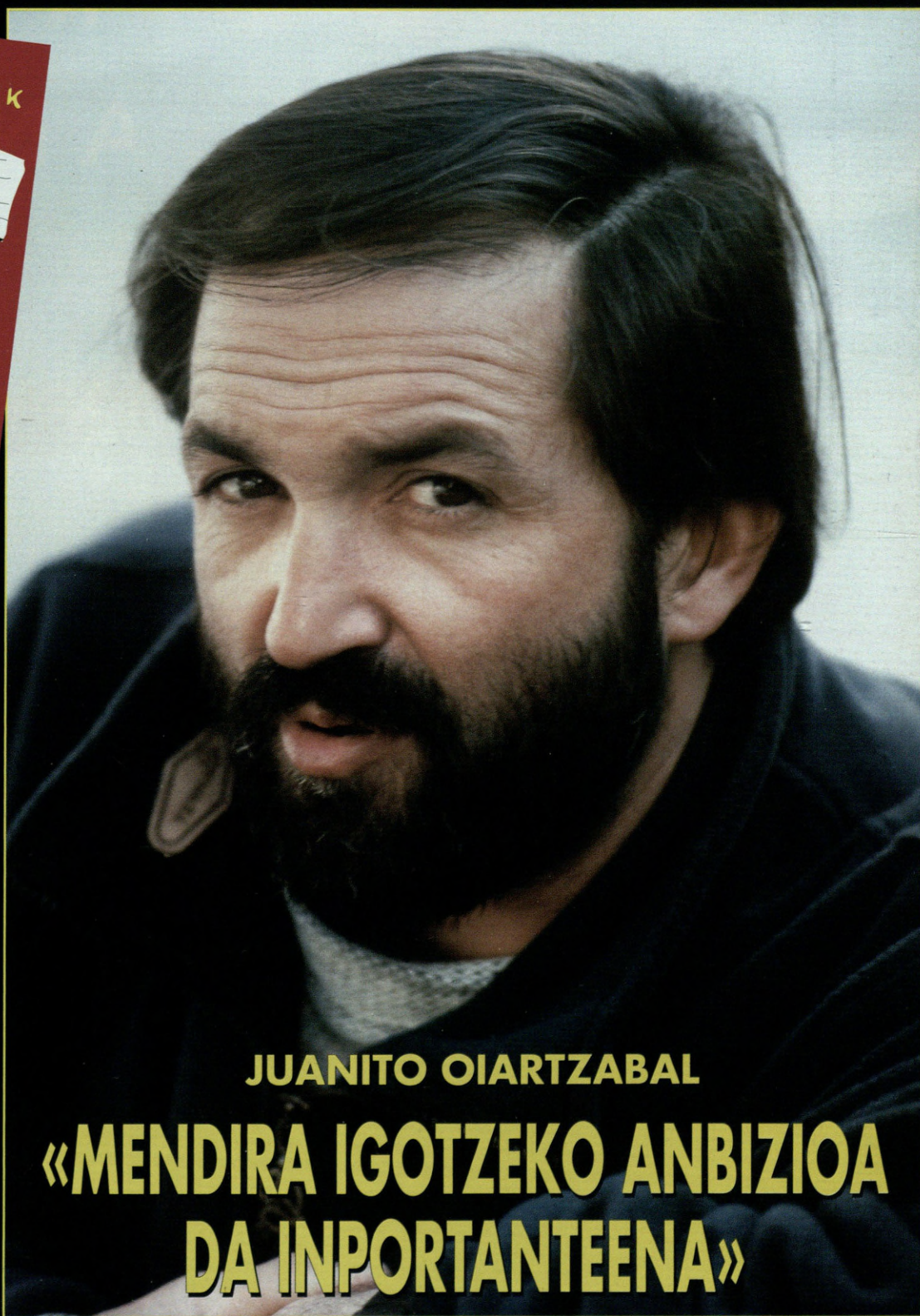
Feliperen sozio berak
beharko ditu Aznarrek

KIROLAK

Pilota enpresariak
frontoietarako
izar bila dabilta

MUSIKA

Maixa ta Ixiar,
Imuntzo eta Beloki,
Gozategi anaiak...
udako 'triki' doinuak
udaberrian

JUANITO OIARTZABAL

**«MENDIRA IGOTZEKO ANBIZIOA
DA INPORTANTEENA»**

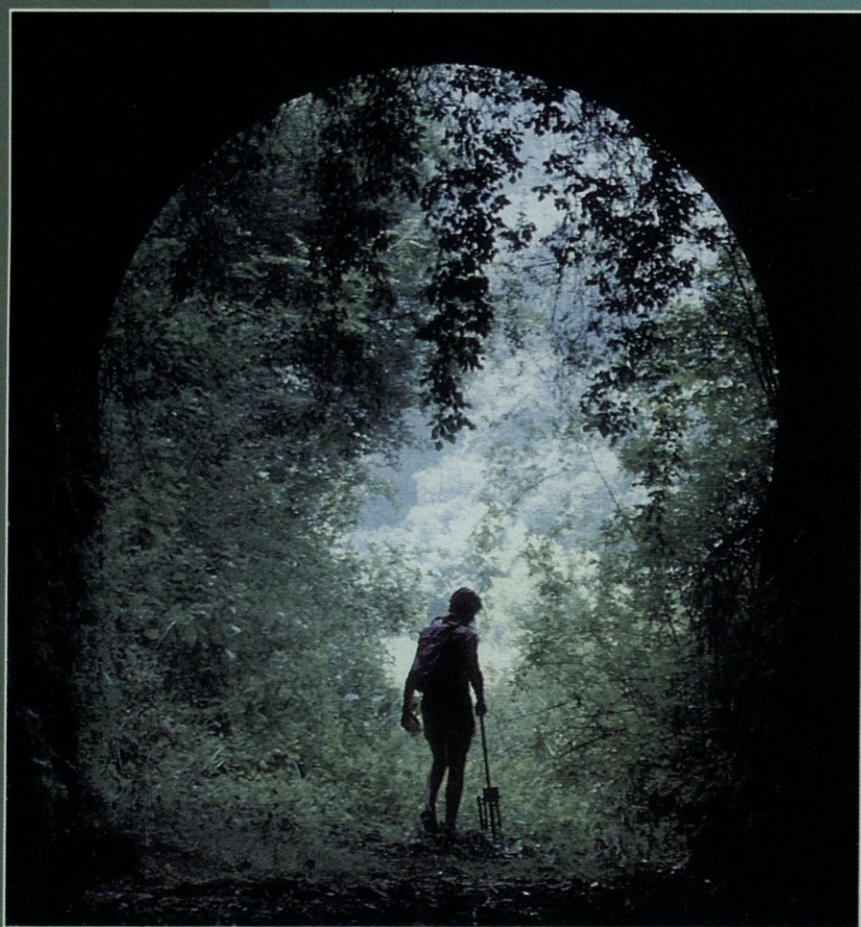
DATORREN ASTEKO

ARGIA

REKIN

HOSTO BERRIEN EPELEAN

UDABERRIKO TURISMOA DOSSIERRA

Bidaieen nondik norakoa ● Euskal Herriko mendien
aterbeak ● Bestelako denborapasak ● Ikasleentzako
bidaiaak ● Baztan aldetik ibilbide gastronomikoak

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Popularrek irabazi baina sozialistek galdu ez. XABIER ARANBURU eta MIKEL JAUREGI.
16. Korsikako abertzaleak zatituta eta tiroka. JULEN ARRIOLA.
18. Mikel Legarra, «Euskal Loto» boletoak plazaratzen dituen enpresako kontseilari-ordezkarria. «Ikusi Makusiren kontuak argi eta garbi azalduko dizkiogu gizarteari». XABIER ARANBURU.
20. Haur migrazioa... estudioak ikastera. AINHOA GERRA.
24. Euskal Herriko bigarren soziolinguistikako inkesta martxan dago. Euskara berriro neurtu. AINHOA AZPIROZ.
26. Pilota enpresak izar bila. MARTIN AGIRRE.
29. Juanito Oiarzabal: «Mendira igotzeko anbizioa da inportantea, eta nik ez dut falta». RAMON OLASAGASTI.
34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.
37. Udako doinuak udaberrian. IXIAR ROZAS.
40. Zientziaren euskal arbola loratzeko Gaiak. IDOIA TORREGARAI.
42. Jaio zela mendeurrena betetzen den Aitzolen gainean mintzatu zaigu Lourdes Otaegi. «Aitzoli dagokio berpizkunde garaiko buruzagi papera». J.J. PETRIKORENA.
45. Argitalpenak. J.J. PETRIKORENA.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
56. Denborapasa.
58. Telesforo Monzon, oroitaro. JUAN SAN MARTIN.

JUANITO OIARTZABAL:

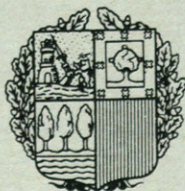
Katxengjungara abiatuko da igande honetan bertan, munduan diren hamalau zortzi mila metrotik gorako mendietatik bederatzigarrenari ekitera. Irrikaz gain anbizioa behar omen da mendirako, «*eta nik ez dut falta*» esan digu. Berrikuntza joera gutxi nabari ei du egungo goi mailako mendizaleen artean. /29

HAUTESKUNDEAK: Osatuak dira Espainiako Korteak. Partehartze handia izan zuten hauteskundeetan Aznarrek irabazi zion Gonzalezi, baina ez nahi adinako aldeaz. Hego Euskal Herriari dagokionez, PPk Araba eta Nafarroan irabazi zuen, eta sozialistak Gipuzkoan. Bizkaiko lehen tokiari eutsi zion, azkenik, EAJk. /8

MUSIKA NOBEDADEAK: Kalean dira dagoeneko aurtengo lehen musika berrikuntzak. Elkar disketxeak sortu zuen «Triki» zigiluak eskainiko dizkigu trikitixa alorreko hiru proposamen fresko, datorren udako giroan aise plazaratzeko modukoak. Hiru taldeak oso kementsu datozkigu: Gozategi Anaiak, Maixa eta Itziar eta Imuntzo eta Beloki. /37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

fundazioa
fundación

**aizu!ren harpidedun
izan nahi dut!**

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa.....P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal
Herria eta Estatua: 6.500 pta. Ipar Euskal
Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

ARGIA

ARGIA: Industrialdea 1-2

LASARTE-ORIA 20160

Tel.: (943) 37 15 45 / Faxa: (943) 36 10 48

Hernaniko Karmelo
Labaka Lanbide
Heziketako ikasleak
etorri ziren joan den
astean ARGIAren egoitza
eta ANTZA inprimategia
ikustera. Gazte hauek
euskal prentsarekiko
interes handia agertu
zuten. Argazkian
irrifartsu agertzen dira
ARGIA astekaria
eskuetan dutela

IRAKUR- LEAK MINTZO

Euskal errepede afrikarrak

NIRE lagun bati gertatu zaio: joan den astean Gasteiza abiatu eta Donostiatik haruntza joaten hiru ordu, eta handik itzultzeko beste hiru. Mutil hau lasai ederrean abiatu zen, bere ustez EAEko hiriburuan zituen zereginetara iristeko nahiko denbora bazuela. koan, eta sekulako auto ilarak harrapatuta gelditu zen Altsasun. Pittinka-pittinka, halako batean lortu zuen Ziordia inguru horretan egiten ari ziren obrak sortutako *bouchon* erraldoia zeharkatzea. Eta arratsaldean, beste hainbeste, Aguraindik pasatakoan. Eta lagunak esan zidanez, arratsaldean goizean baino pare bat luzeagoa zen auto eta kamioi ilara.

Hemen bati bururatzan zaio errepedea mozte, eta moztu egiten du. Izorrai! Bere zergak europarrek bezain txintxo pagatzen dituen gidariak hau Europa dela uste du, eta ez du imajinatzen bide guztian ohar tiki bat ipini gabe halako tranpa batean sartuko dutenik. Eta behin tranpa pasa duenean, gizarajoak pentsatzen du egunean zehar norbait argia piztuko zitzaiola eta konponbideren bat ipiniko zutela. Baina oker dago: gure agintariek Europan bezala kobratzen baitute, baina efikazia afrikarren parekoa dute.

Haize piska bat egiten duenean, Herri-zaingo Saitetik eskatzen zaigu arren etxetik ez iteteko. Ekaitza bada, autoz ibiltzea ez dela komeni. Eta holako saltsa erraldoi bat antolatuta dagoenean —Europako ardatz nagusienetako batean— inork ez du egun osoan ezer abisatzen. Edo aste osoan. Euskarazko eta erdarazko irrati publikoetan Herri-zaingo Sailak sartzen dituen —eta egun hauetan ere entzun ditudan— publizitate

aspergarri horien tarteak aprobetxatu zitzaizketen esateko: Donostia eta Gasteiz arteko bidea egin behar dutenek jo dezatela Bilbon barrena autopistatik, edo bestela Lizarratik zehar. Baina gure agintariek emozioak maitatzen dituzte: guk emozioak jasatea.

IKER ETXARTE
ERRETERIA (GIPUZKOA)

Asier Aranarekiko elkartasuna

IDAZKI honen bidez, Basauriko Udal Euskaltegiko lankidea den Asier Arana Gorostia- gari, intsumisio izateagatik, joan den otsailaren 29an izan zuen epaiketaren aurrean gure jarrera azaldu nahi dugu.

Intsumisioa ez da soldadutza edo ordezkotzerbitzu soziala egin nahi ez dutenen barkakako jarrera pertsonal soil, intsumisioek gizartearekiko konprometua erakutsi baitute behin eta berriro.

Ordezko zerbitzu soziala bera ere, zigorra baino ez dela aldarrikatu nahi dugu, Ejerzitoa indarkeria, heriotza eta gerraren eskolatzen hartzen dutenei ezarritako zigorra. Bide batez, indarrean dagoen Kontzientzia Eragozpen Legearen bidez, objektoreen betebeharrak makina bat lanpostu deuseztatzen dituela salatu nahi dugu.

Azkenik, ezin dugu ahaztu Kode Penal berriak neurrigabeko zigorrak ezartzen dizkiela intsumisioei: administrazioan lanpostu bat lortzeko, bekak eta subentzioak jasotzeko eta abarretarako eskubidea ukatu egiten baitie.

Beraz, Kontzientzia Eragozpen Legearen aurkako borrokan desobedientzia zibila zilegitzat jotzen dugunez Asier Arana lankideari gure elkartasuna adierazteaz gain, administrazioak zigor hauek indarrean ez jartzearen aldeko apostua egin dezan eskatu nahi genuke.

BASAURI ETA BESTE 20 UDAL
EUSKALTEGITAKO LANGILEAK

HIRUKO TXIKIAN

Inkomunikatua (2)

I noiz ez da mundua orain bezain inkomunikatua egon. Inoiz ez bezala, informazio teknologiak gure biziak eratzen ari dira, mutuen erresuma konpaktoa eraikiz. Inoiz ez da hain esku gutxitan egon komunikabideen jabea. Inoiz ez da hainbeste jende inkomunikatua izan, hain gutxi aldetik. Inoiz ez du komunikabideak kontrolatzen dituen minoriak, orain bezain inkomunikatua eduki minoria. Geroz eta gehiago dira ikusentzuteko eskubidea dutenak, eta geroz eta gutxiago dira informatzeko, iritziak emateko eta kultura sortzeko pribilegioak bizi direnak.

Mezu Bakararen unea bizi dugu. Irudi eta hitz bakarren aroa da hau. Diktadura berria. Eta diktadura honek bizimodu berria inposatzen digu, zeinean ereduak herritarra, kontsumitzaile otzan moldaerrez eta telebista amerikanoak eskala planetarioan hain errezki, bat bestearen ondorengotik fabrikatzen den sogile geldo, lelo, eta tristeza baita. Eta horrela, informazioaren jabeek, informatika aro honetan, boterearen bakar-hizketari komunikazioa esaten diote.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa

Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe

Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea.

Euskara arduraduna: Mikel Elorza.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetza: Olatz Korta, Elena Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15.

pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballurua 2, 1. ezkerre. 48003

Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Inkestek arrazoi zuten Nafarroan

EUSKAL Herrian bi diputatu lortu ditugu», «Euskal Herriko indar nagusia gara»: hauteskunde gaueko esamesak, ohikoak bihurtzen ari direnak. Ezker Batuko Karrerak eta PPko Peonek egindako adierazpenek herri honen hezuramaitze prozesuaz gogoeta egiteko parada eskaintzen digute. Bigarren baieztapena, PSE edota PSNko edozein partaidek ere atxiki dezake.

«Eutsi dugu», azken urteotan indar abertzaleengandik jaso dugun irakurketa. Zorioneko azterketa, urtetik urtera, «eutsi» horren «u» bokalea galtzeko arriskua gero eta hurbilagoa sendi daiteke.

PAUSALEKU honetan, Nafarroako politikagintzak Madrilgo Parlamenturako bozketetan zer nolako eragina eduki dezakeen izan da aditu askoren mintzagaia. Orain arte, hiru alderdiek osaturiko gobernuaren iraupenaz hainbat kiniela egin izan dira. Emaiztak jakin ostean ere, horixe izan dugu aipatutako adituen kezka nagusia.

UPN-PP koalizioak eskua luzatu die Nafar Demokraten Elkarguneko partaideei. Lortutakoa ikusirik Nafarroako politikagintzaren berezitasunean sakontzeko beste arrazoiak dute CDNkoek. Pertsona baten neurria

egindako alderdietan espezialtzen ari gara Euskal Herrian, zer esanik ez, tartean, nafar bat dagoenean.

Alta, Nafarroako gobernu aldaketa zaila dirudi, hasteko UPN-PPk botoetan ezagutu duen garaipena, galera da diputatu kopuruari erreparatuz gero. Bestalde, Madrilen osa dezaketen gobernu ahula izan da guztiz. Egoera edozein dela ere, Iruñean baino Iruñeko mugan erabakiko da alderdi popularrerekoen estrategia, Kordobillan alegia.

OINARRI sozial falta omen duen Ezker Batuak inkestek iragarritakoa erdietsi du. Nafarroan, Estatu mailan gertatu denaren kontra inkestek asmatu egin dute. Aurrikuspen horiek direla eta, politikari abertzale batek berriki esandakoa ekarri nahi nuke gogora: «UPN-PPren hirugarren diputatua nahi duenak eraman dezala». Besteen zoriona garaipen eskasa guretzat, Hegoaldearen integrazioaren gaian proportzioak 37-33 omen zirela aspaldiko le-

loaren garaiak igarota, botoen % 13tik hurbil gabilta abertzaleok.

Pasa den igandean, Atarrabian ospatu zen Nafarroako Bertsolari Txapelketan, «horregatik gabilta gabiltzan bezala» izan zen kartzelako gaian bertsoa akabatzeko eman zitzaizen bukaera. Has gaitezen.

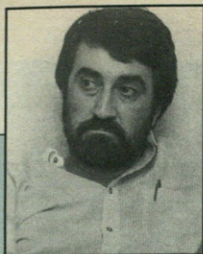
PATXI LARRION

TEBEARI BEGIRA, IRRATIA ADITUZ

GIZAKIONGAN bada oraindik ezin kontrolatzeko zerarik, ezusteko itxaropentsu hori eman ziguten hauteskundeotako emaitzek. Gezurra esan edo egia ezkutatzeko erreflexua, adibidez: boto kutxaren ondoan galdezka aritu ziren inkestagileak ipurdia agerian zutela utzi zituen herritarrek. Ez Felipe Gonzalez hondoratu zen eta ez HB jaitsi zen % 50 Gipuzkoan. Inkesten erreferentzia bakarrez joatzen zuten telebistez gogaituta, irratiko lagun zaharretara bihurtu nintzen igande gauean.

Eta Mariano Ferrerren funtsarekin egin nuen topo berriro. Profesional handi bat irrati ttiki batean, burua politikaz gainezka duen Mikel Aramendi ondoan zuela, medio gutxien ezintasuna borondate handiz berdindu nahi zuen kazetari taldearekin. Horra non irabazi zieten —profesionaltasunez— partida komunikabide erraldoiei, datuak askotan artisau moduan eskuratuz. Oheratzeko pozgarri bat bederen bat. Goliat berrien burrunbak zorutzen ez dituen David azkarrek ere etorkizunik badukete.

PELLO ZUBIRIA

BALEREN BAKAIKOAREN TARTEA

MARTXOAREN 3KO IRAKASPENAK ABERTZALEENTZAT

BNGren bidea...

Euskaldunok hauteskunde hauetatik atera ditzakegun ondorioak baloratze-ko ez da oso aditua izan behar politika gaietan. Oro har, gardenki geratzen ari da Hego Euskal Herri osoa hartzen baldin bada, boto abertzalea behera doala, eta estatualista gora. Beraz, botoak, nolabait, pertsonen kontzientzi maila adierazten badu (hau esaten dute zenbait abertzalek botoa aldekoa de-
nean), abertzaletasuna ahultzen ari da.

Estatuan, oro har, bi alderdi nagusi daude, Hegoaldean, aldiz, hiru alderdi abertzale eta estatuko beste bi. Beraz, EAK eta EAJk zerbaite pentsatu beharko

dute abertzale sinergiak erabili nahi badituzte. «Kaudilismoak» alde batera utzi beharko dituzte eta proiektu abertzale bat bultzatu, baldin badute behintzat. Bestela nahikoa da begirada bat ematea azken emaitzei: 5 (EAJ) + 1 (EA) = 6 diputatu, HBren 2 kontatzeke; bien bitartean, 7 (PSOE-EE) + 7 (PP-UPN) = 14 diputatu, IUren 2 kontatzeke. Nahiko adierazgarriak datu hauek.

Ezker abertzaleak berri lehengo bi-deari jarraitu besterik ez dio egin, beherakoari noski. Izan ere, ezkertiar asko eta asko, batik bat Nafarroan eta Bizkaian IUra joan dira, gutxienez proiektu ezkertiarren itxurari heltzen diolako, HBk galduta daukan bitartean. Bestalde, abertzale ugari ere urruntzen ari zaio mezu militaristak gogorak egiten zaizkiolako; alde batetik intsumisioa

defendatzen du, eta bestetik ETaren ekintza armatuak legitimatu, kontraesan latza bilakatuz ezkertiar zein abertzale askorentzat.

Azkenaldian HBk independentzia aldarrikatu du bere mezuetan, baina ez da batere garbi geratzen nola iritsiko garen helburu horretara. Izan ere, egunetik egunera jende gehiagok bereak egiten ditu espaniar estatuaren aldeko tesiak, PSOE-PPren aldeko botoek hori adierazten dutela esan baitaiteke. Orduan, nola eta zein indarrekin gauzatu du eskubide horren erabilpena?, eta gero, zein alderdi edo mugimendu hurbilduko zaio proiektu hori aurrera ateratzeko, ikusirik zernolako etenak sortzen ari diren beraien artean?

BNGren bidea ezin al daiteke jorratu?

Karlos Garaikoetxeak adierazia da: «EAJk urtean bitan bakarrik hitz egiten du nazionalismoaz, eta hori jasanezina da». **J.J. Gonzalez Txabarriren** hitzetan, «HB da kalean propaganda banatu ez duen bakarria, herritarrei entzun beharko baitzieten, eta Anoetan babestu dira». **Felix Sotok** HBri botorik ez emateko eskatzen zutenei esana da: «Nik ere ez diot botorik emango HBri, mentalitate kolonial eta asimilatua duzuen antidemokratok eskubide hori babitu baitidazue».

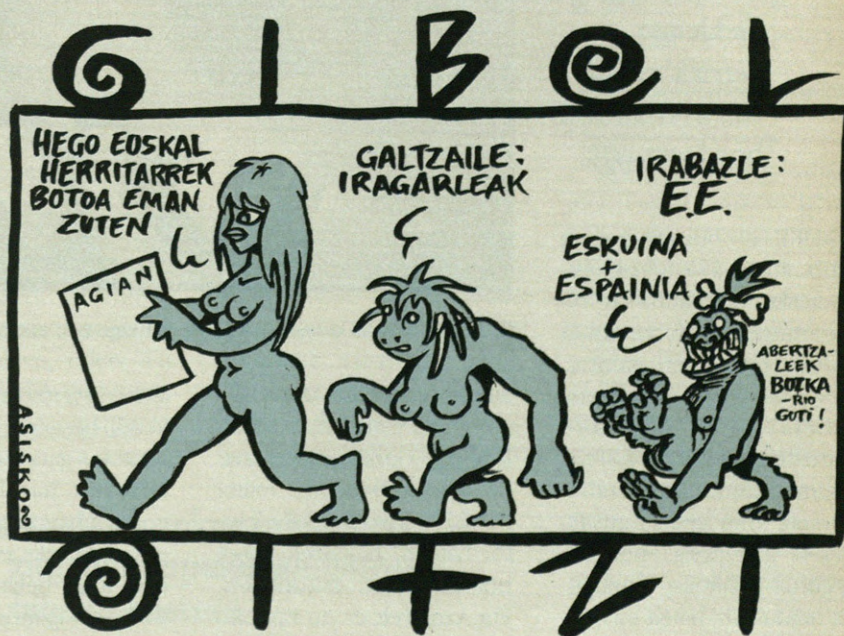
Xabier Arzalluzek hauteskunde bezperan iragarri zuen: «Egoera desatseginetik atera eta eremu ezezagunean sartuko gara». **Pello Salaburu** EAEko unibertsitateko errektoreak dionez, «lehenbiziko aldiz gauza ikaragarri bat gertatu da. Unibertsitateko zenbait sailetan beldurra zabaltzen ari da».

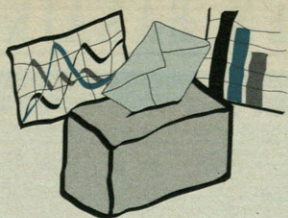
Javier Otano Nafarroako lehendakariak foruzain berrien izendapenean esana: «Nafarroako gizarteari eskatzen diot Polizia zaindu dezala ETaren eta bonen aldekoen aurka». **Julian Fernandez** IU-EBko diputatu berriak

hauteskunde bezperan esan zuen: «Ez dut ikusten eragozpenik Iruñeko PSOE-IU-EA hirukoa Madrilera ere eramateko».

ETako buruzagitzat jotzen den **L.J. Mitxelena** «Orlegi»-k gutun batean honakoa idatzi omen du: «Autodeterminazio erreferendum batean (bozketaren arteko 3-5 urtetan borroka arma-

turik ez litzateke izango) EAJ eta beste indar erreformistek prozesu federal deskafeinatu batera eramanez kapitalizatuko lukete». EAJko **Jon Gan-
goitik** uste duenez, «planteamendu federala kanpotik dator; eta Estatu espainiarraren historian bada sistema bat funtzionatu zuena, Koroa-
rekiko ituna alegia».

Laurehun mila botoren aldea besterik ez zion kendu PPk PSOERI

Popularrek irabazi baina sozialistek galdu ez

Bakarka gobernatzerik ez du izango PPk, eta ziurtzat jo liteke CiUri, EAJri nahiz Coalicion Canariari laguntza eskatu beharko diela. 'Gehiengo berriak' ez baitzuen lortu PSOE hondoratzerik.

MADRILGO burtsak behera egin zuen astelehenean, hauteskunde egunaren bi-haramunean. Beherakada handia izan zuen gainera. Beste hainbeste Bilbokoak. Adierazgarria, oso, diru munduaren erreakzioa. Hauteskunde bezperatan gorantz aritu ziren burtsak, PPrek garaipena, nonbait, segurua zelakoan. Garaipena heldu zen, baina ez merkatu finantzieroei nahi adi-

Porrota jasan ostean, «astebete gehiago edo eztabaida bat falta izan zaigu» esan zuen Gonzalezek.

nakoa. Ezta Jose Maria Aznarrek nahi eta behar adina-koa ere. Garaipen pirrikoa? Ez horixe! Bederatzi milioi t'ardi boto ez dira kale kantoi batean, bakarren batek hor ahaztuta, eskuratzen. Eta Aznarrek ez du Epiroko erregearen, Pirroren, batere

antzik. Martxoaren 3ko bozketak, bestalde, ez du Beneventoko gatazkarekin parekotasun handirik. Pirro erregea hantxe garaitu zuten erromatarrek, eta Epiro aldera itzuli behar izan zuen. Ez dirudi igandekoak Aznar estatuko Hazienda Sailera

itzularaziko duenik, orain-goz.

Pirrikoa ez, bai ordea *ejaculatio praecox*-en antzekoa izan zen igande iluntzean PPri gertatua. Plazeraren gune gorena jotzeko zorian zeudenean Madrilgo Genova kalean -popularren

PP-CiU koalizioak gauza onik ez lekarke

Bederatzi milioi lagunek, 9 milioi boto-emailek azken urteotako itsuskeria moralak babesteak zera dakarrit, gutxienik eta hasteko: harridura. Harridura ezezik, nolabaiteko 'gaiztotze' sozialik ere badabilela Espainiako gizartearen esango nuke nik. Zail baita ulertzea, bestela, jendeak ontzat ematea GAL erakundearen jardura, FILESA kasua... oro har Estatu espainola azken urteotan ibili izan den inpunitate eremu hori onestea.

Boto-emaile gehienei zor zaien errespetuaz, esan dezadan tamalgarria iruditzen zaidala horrela gertatu izana. Zergatik emaitza horiek? Arrazoi asko leudeke. Hasteko, boterea boteretsua da, baliabide ugari ditu, herritarrak en-

gainatzen badaki eta sistema bikaina eratu du horretarako. Horrek ez du ezer justifikatzen, baina horrelaxe dira gauzak. Bestalde, guztiz inozoa deritzot oposizio alderdi nagusienak izan duen planteamenduari. Ez dio ekin ekin beharrekoari, hau da, ustelkeriaren gaia salatzeari. Gainerakoan, poztu egiten nau, alde batetik, PSOE oposizioan ikusteak, egin dituztenak ikaragarriak baitira. Baina, bestetik, eta ene ustez, PP-Pujolen laguntzarekin izango da, seguruenera, gobernua osatuko duena, eta horrek ez du gauza on askorik iragartzen beste era bateko gizarterik nahi dugunontzat.

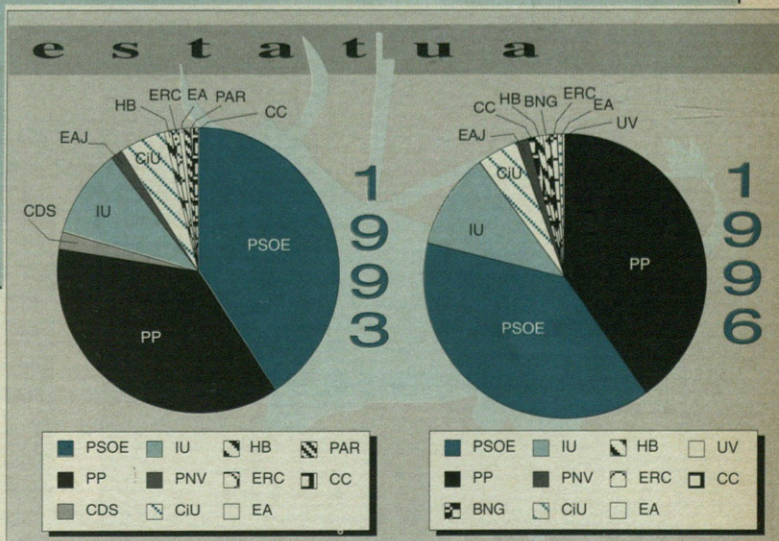
Ezta, jakina, Euskadikoak garenontzat ere.

Eta Euskal Herria aipatu dudanez, zera bat azpimarratu nahi nuke: HBk indar handia duela oraindik ere. Ia 180.000 boto eskuratu ditu, nahiz eta beherantz egin, nahiz eta kanpainarik apenas egin. Zer pentsaturik eman beharko lieke HBren emaitzak herritarrei, bereziki gobernua osatzeko ardura izango dutenei. Gerora begira, lehengoa diot berriro: PPk CiUrengana, eta

agian EAJrengana joko duelakoan nago gobernu berria eratzeko. Gerta liteke, baita ere, popularrek soziorik ez lortzea eta berriro hauteskundeak egin behar izatea. PSOEri egingo lioke mesede bigarren aukerak, nire ustez.

JAVIER SADABA
Idazle eta filosofoa

egoitzan- horra hor ustekabeko jarioa. Ez PPkoak maitale eskasak eta erraz nekatzeko horietakoak direlako, *partenaire*-ak espero baino gehiago agoantatu zuelako baizik. Inkestagileek (oker oraingoan ere) behartu zituzten popularrak garaiz aurretik bibaka hastera. Emaitzek, Barne Ministerioaren datuek, baretu zuten Aznarren jarraikideen be-roaldia. Orgasmo kolektiborik ez zen nabaritu igande gausez Genova kalean.

PPren poza emaitzek baretu

POZIK egoteko arrazoirik bazuten PPkoek martxoaren 3an. Hamahiru urte estatuko agintera, Moncloara noiz sartuko zain egon ondoren, irabazi egin zituzten hautes-

kundeak. Sozialistek baino hamabost parlamentari gehiago lortu zituzten, 52 hautes-barrutitatik 35etan irabazi zuten; eskuinak edo zentro-eskuinak 1979a ezkerotik eskuratu dituen emaitza hoberenak. Moncloara sartzeko zorian. Ez al da aski? Ez.

Aurkaria K.O. uzteko itxaropenetan zebilenak puntutara irabazi zuen. Bi punturen alde, eskas. Eta ring-era sekulako muturrekoak jasotzeko etsipenaz igo zena uste eta espero

baino osoago jaitsi zen. Irribarretsu ere bai. Aurpegi alaiagoak, irribarre zabala-goak nabari ziren Ferraz kalean Genova kalean baino. Espektatiben teoria. Mobylettean dabilenak Rolls Roycea amets; baina BMVarekin ere konforme. BMVan dabilenari gogorra-go suertatzen zaio Ford

Inkestagileek, oker oraingoan ere, behartu zituzten popularrak garaiz aurretik bibaka hastera

Fiestara igo beharra.

Ekin diezaiegun zenbakiei, Estatu osokoei lehenbizi. Bederatzi milioi eta hogeita hamar mila boto PSOEk. Laurehun mila gehiago PPk. Lurraldekako proportzionaltasuna medio, 26.000 bototan atera zaio PPri 'errestoaren' parlamentari bakoitza. Orain hiru urte, 1993ko orokorretan, ia juxtu alderantziz ibili ziren kontuak, parlamentari kopuruari dagokionez. Sozialistek 159 eskuratu zituzten; 141 popularrek. Baina or-

Hego Euskal Herriko mapa elektorala kontuan hartuta, lehen begiratu batek partidu ez abertzale eta eskumatarren nagusigoa adierazten du. Ez naiz aurretiko hauteskundeekin konparaziotan sartuko, tendentziok diotena plazaratzen saiatu baino. Ikuspegi nazionalistak dakusan errealtatea ukatzen duen panorama dugu. Ber-

din gertatzen da portzentai, diputatu edo datu absolutoen ikuspegitik analizatzean. Beraz, datuek adierazten dutena bakarrik ukatu daiteke demokraziaren errefuxapen antzu, itsu eta zaharkitutik.

Herrialdeka, aspalditik aipatu izan den desbertebrazioa nagusi da. Ez da lurralde osoan homogeneizazio prozesurik aurrera eraman dezakeen partidurik ikusten.

Ikuspegi nazional bategatik, Nafarroako egoerak zer hausnartu ematen du.

Eskumako eta ez abertzalea

Erratu gabe, ondokoa esan daiteke: espazio politikoak gero eta nabarmenkiago gerla aurreko portzentaie-tara itzuli egin dira, euskal nazionalismoaren presentzia herenarena delarik.

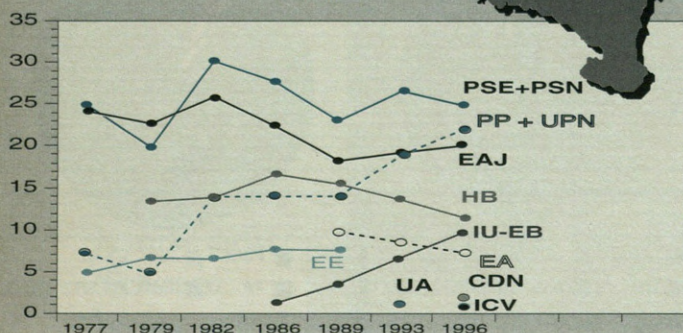
Espazio politiko sustrai-tuak daude Hego Euskal Herrian, eta nahiko aldaezinak. Sistema politikoko partidu esanguratsuenak, PNV, PSOE, PP eta HB, Euskal Herriko aniztasun politikoa adierazten ari dira. Aniztasun honek identitate kolektibo mailan ere badu adierazpena: ez dago

Kontsentsuak bilatzea da abertzalegoak nazio-gintzan duen lehen premia. Euskal Herria egitear dagoen nazioa da. Bitartean, euskal nazionalismoaren zenbait adierazpen publikok ez dio egunerokotasunean erradikalizazio (eta biolentzia) gratuito baina eskaintzen hauteslegoari.

Erakartzea da nazionalismoaren lana. Partidu estatalei nahikoa zaie Estatuaren inertzia bera. Hau dela eta, kezka pertsonal bat hedatu nahi dut: ez ote da nazionalismoa izanen ETaren biktima bikainena?

XABIER AIERDI
EHUko irakaslea

hego euskal herria

duko boto diferentzia askoz ere handiagoa izan zen, PSOEren aldekoa alegia. Bederatzi milioi ehun eta berrogeita hamar mila lortu zituzten sozialistek 93an. Popularrek, zortzi milioi eta berrehun mila.

Milioi bat botoren aldekoa. 'Errestoan' geratu ziren 18 parlamentariak 52.000 boto kosta zitzaizkion, bakoitza, PSOERI. Ondorioa: bototan oso paretsu ibilita ere parlamentari kopuruan alde handia izan litekeela. Ez da kontu bera Sorian eta Sevi-

llan bi eskainu lortzea. Edota Araban eta Bizkaian. Jende gutxien bizi den hautesbarritiak eskuinari izan ohi zaizkio mesedegarri normalean, eta oraingoan ere halaxe izan dira. PSOERI ezkertiar deitura eman edo ez, hori beste kontu bat da. Baina ikusi besterik ez, adibidetzat, zenbateraino izan

zaion onuragarri PPri sistema hau EAEn. PPk EAJk baino 85.000 boto gutxiago jaso zituen, baina parlamentari kopuru berbera, bostena. Proporzio horretan EAri bi egokituko litzaizkioke, hiru HBri eta seina EAJri zein PSE-EEri.

Hauteskunde legea eta proportzionaltasun sistema inork ukitzeko asmorik ageri ez duenez, horrela moduz beharko dute oraingoz kontuok. Herrialde jendetsuenetan askoz ere boto gehiago beharko da gerora ere eskainuak eskuratzeko. Eta Araban, esate batera, sekulako ordezkari-

tza bereganatuko du Eusko Legebiltzarrerako UAk, boto kopuru horrekin Bizkaian parlamentari alerik lortuko ez lukeen arren.

Tarte eskasa

HORIXE izan da, bada, PPren 'gehiengo berria': PSOEk baino lauhun mila boto gehiago. Zehazkiago esanda, 370.000. Esperoko zuen Aznarrek tarte handiagorik. Ez, agian, eskuinak askoz gehiago lortuko zuenik, baina bai PSOEren muturreko galantik. Izan ere, Frantziako sozialistek erabili zuten orain hiru urte PSOEk oraingo kanpaina plazaratu duen iragarkia: «Badatorrela eskuina!». Garai bateko «Hemen direla nafarrak!» bertsio berrituan. PSFri emaitza desastrosoak ekarri zizkion kanpaina hark, eta Mitterranden alderdiak botoen erdiak -erraz esaten

Arzalluzek gogoratu zuenez, sozialistek edo popularrek irabazi ez zuten autonomi elkarte bakarra EAE izan zen

da!- galdu zituen. RPRk eta UDFk ez zuten boto askorik irabazi, baina PSFri kendu zioten aldea izugarria izan zen.

Espainian, aldiz, guztiz probetxugarria izan zaio PSOEri «Badatorrela!» kanpaina. Nahiz eta bideo lardats batean oinarritu, txokolatez zikindutako alkan-dorak garbitzeko saltzen diren deterjenteenak baino penagarriagoa, bai etikaren bai estetikaren aldetik. Kazetaritza publizitate alorrean egindako bati baino gehiagori entzun diogu, hala eta guztiz ere, bideoa oso ona zela, eraginkorra. Zeozer izango zuen gizaki arruntok igerri ez genionik eta dunda-mudatan zebiltzan milaka boto-emaile hautes kuxetara bultzatu zituen. Edo beharbada gehiegizko garrantzia ari gatzazkio eskaintzen publizitatearen kemenari, eta boto-emaileak A edo B hautatzera beste zeozerk bultzatzen dituzte: intuizioak, pentsioen etorkizunak, hautagaiaren xarmak... batek daki.

Bideoaren segidan, argazki kamera, eta hauxe du gu erretratoa: Madrilen PPK aise irabazi zuen eta PSOEk bi eskainu galdu zituen. Horietako bat popularrek esku-ratu zuten, eta bestea IUk. Anguitaren koalizioak, aipatzekoa da, ez zuen lortu ez Madrilen ez Espainia osoan espero zuen emaitzarik, ezta gutxiagorik ere. Eta etorriko zaio Cordobako *califa*-ri bere ingurukoei kon-tuak zorrozki emateko garaia, Nueva Izquier-

dakoei bereziki. Murtzian, Gaztela-Leonen, Gaztela-Manchan, Aragoin, Valen-tzian, Ceutan eta Melillan, Cantabrian, Kanariar Irle-tan... horietan guztietan ira-bazi egin zuen Alderdi Po-pularrak. Errioxan paretsu gératu ziren sozialistekin.

Andaluzia, PSOErena

PSOE-K, berriz, Andaluzia, Extremadura eta Katalunia gorde ditu. Andaluzian hauteskunde autonomikoak ere izan zituzten martxoaren 3an. Manuel Chaves sozia-lista pozik izateko moduan da. Herrialde bakar batean ere ez zuen lortu PPK, An-daluzian, sozialistei aurre hartzea. Javier Arenasek kanpainen zehar azaldu zuen irribarre zabala estutua zen igande arratserako. Bai-ta Luis Carlos Rejonena ere, IUko hautagaiarena Andalu-ziako Juntako presiden-tziarako. Zaplasteko handia jaso zuen IUk Andaluzian, eta puntu bat besterik ez zuen egin gora.

Katalunian PPri suertatu zitzaion zaplastekoa jasotzea. Bartzelonan bi mila bo-to gehiago eskuratu zituen

Urrutiskotik begira

Boto zuriaren tentaldian maiz erortzen naiz. Izan ere, hau ote da espero genuena? Hau ote da nahi genuen herria eta gizartea? Hautagai-zerrenda hertsiek ba ote dute zentzurik? Hauteskunde kanpainak eta emaitzak urrutisko eta hotz jarraitzen ditut. Martxoaren 3az hau esan dezaket: usteka-berik ez Araban. Madrilen nork agindu lehian dabil-tzan biak, PP eta PSOE-EE, paretsuan gertatu dira. Atzerago EAJ. Laugarren indarra IU-EB izan da, bosgarrena HB, eta seigarrena EA.

Iduri luke bestelako pano-rama dugula aurrean. Baina ez da guztiz horrela. UA ez da aurkeztu eta, haren botoak PPr joan dira. Horrek azalduko liguke zergatik pasa den PP % 19,6tik % 27,3ra. Eskuin ez-nazionalista bateraturik joan da eta arrakasta lortu du. Nazionalistek pisua galdu dute. Hauteskunde bihara-munean hausnarketa egingo dutela esango digute... baina nekeza da. Aldiz, aurrera jo du IU-EBk, eta bortizki. Ez beren merezimenduengatik, bes-teen hutsengatik baizik.

Oraindik batzuek ez dute ikusi nahi zein gaizki ari den gobernatzen EAEn eta, bestalde, zein destrebeki ari den saltzen dugun autonomia.

Indarkeria euskal naziona-lismo guztia rentzat da oztopo. Jende asko oso uzkur ageri da

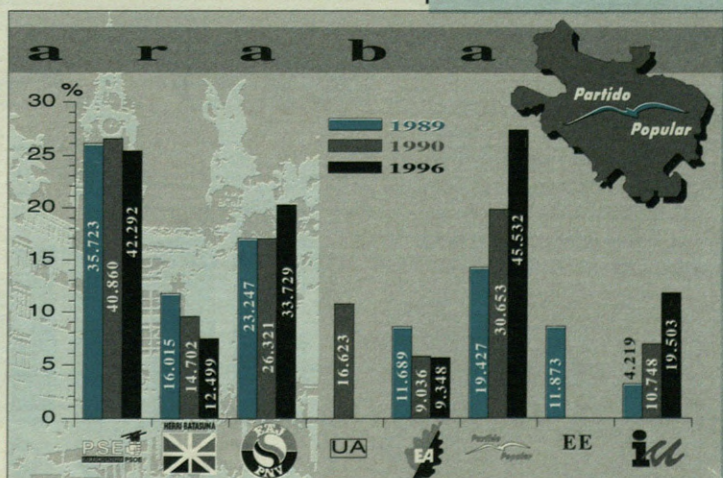

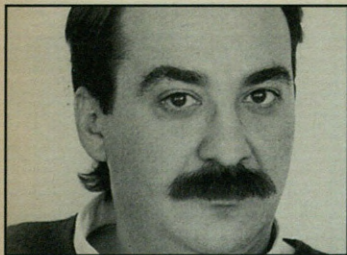
nazionalismoari buruz, eta indarkeria da giltza, Araban eta Arabatik at. Indarkeriak ez du HB bakarrik kutsatzen. EAJ eta EA ere ari dira ordaintzen zerga astun hori, nahiz indarkierekin zerikusirik ez du-ten (burukideren baten aho-berokeriak alde batera utzita).

Euskal nazioa eta gizartea besoz besoz aurrera joatea nahi dugunok kopetilun gaude. Bakez eta zibilizazioz, gizabi-dez eta gizonki, gure Herriak urrats sendoak egitea nahi du-gu, barne-lotura eta harrema-netan, probintzien eta are Es-tatuen mugak gorabehera. Eta gure gizartea ere nahi dugu aurreratua izan dadin, demo-kraziaren jokoa guztiek erres-petatzen dutela. Ez goaz au-rerra, orde. Geldirik gaude. Araban jende askok ez du Euskal Herriarekiko atxiki-mendurik sentitzen. Besteak beste, bere zabalkundean euskararik erabili ez duena gertatu da nagusi (PP). «Hiz-kuntzek ez dute deliturik egi-ten» esan dakioko.

Eta, artean, hezkuntza eta kulturarentzat ez da dirurik, eta ematen bada, ez da *azpiegitura xabupena*, *erakuslei-bo-xabupena* baino. Eusko Ikaskuntza eta Euskaltzain-diaren egoera negargarria da, agintarien erruz. Kulturak al-txatzen ditu Herriak. Baina hemen beste bide bat hartu nahi da. Ez gaitezen harri gero emaitzen aurrean.

ENDRIKE KNORR
Euskaltzaina

Iragan igandeko hauteskun-deetan, Bizkaiari dagokionez, aldaketa nabarmenik ez dela izan esatean egi santuarekin batera gezur itzela esateko arriskuan gabilta.

Ez da, benetan, herrialdeko

Aldaketa sakonik ez

egitura politikoan aldaketa nabarmenik izan, EAJk lehenengo indar gisa jarraitzen baitu, PSOE bere ohizko eskualdetan nagusi izatera heldu da eta espainiar eskubizaleek betiko auzo eta herri aberatsetan habi goxo bezain sendoa mantendu baitdute.

Hala ere zenbait aldaketa nabarmen ere azpimarratu behar dira, lehenengo aldiz Ezker Batuak diputatu bizkai-

tar bat lortu baitu, eta boto kopuruari dagokionez, Herri Batasunetik oso hurbil dago, egun, Madrazoren alderdia.

Azpimarratu ere ezker abertzaleak HBko zerrendekin lehen zuen boto kopurua mantentzen saiatu dela eta ehundaka batzu besterik ez dituela galdu.

Jose Maria Gorordo, Bilbo-ko alkate ohiak, berriz, bere historia laburreko emaitzarik txarrenak lortu ditu, lehen hogei mila ziren tokian hamaika mila baino ez dira agertu eta.

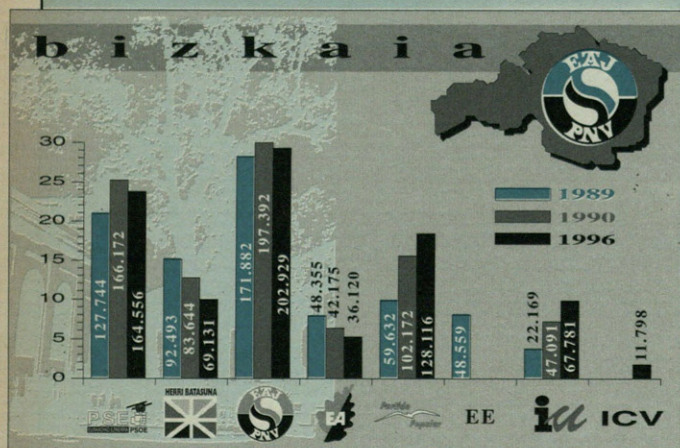
Antzerako zerbait —nahiz eta neurri desberdinean— gertatu zaio Garaikotxearen EAri. 40.000 bototara iritsi ez eta bere historiako emaitza urrienak atera ditu Jasone Ira-

ragorriren zerrendak.

Guzti hori horrela dela jakiteko zenbaki hotz eta bi-hotzgabeak begiratu besterik ez dago, baina azterketa garaian hainbeste aldiz aipatu izan den mendebete duen alderdiaren garrantzia azpimarratu nahi nuke. Horrela bakarrik, memoria historiko hori dela eta, ulertu daiteke PSOE-ren buru altzatzea, baldintza okerretenak ere 62.000 boto jasotzea, eta horrela ulertu behar da jeltzaleek herrialde osoan duten presentzia hejemonikoa, herrietako % 80an lehenengo indarra baita.

MARTIN GARITANO

«Egin»-eko kazetaria

-emaitza miserablea popu-larren espektatibak kontuan hartuta- eta behera egin zuen Gironan, Lleidan eta Tarragonan, azken honetan

asko gainera. CiUk botoak galdu zituen Tarragonan -bakan batzuk- eta Bartzelonan -140 mila-, eta ongi eutsi zion beste bi herrial-

Indarrak pare-parean espero ziren Gipuzkoan baina PSE-EE izan da indar nagusi eta alde handiarekin. Oinarri sendoa dutela erakutsi dute berriro sozialistek.

EAJ izan da Gipuzkoan beste irabazlea. Gorantz jarraitzen dute jeltzaleek eta gehienetan EAren lepotik. 93koekin konparatuz, PNVk ia hiru mila boto irabazi ditu Donostian eta Tolosan lehen indar izan da EAren kaltetan.

Eta besteek zer? Uste baino gutxiago egin du PPK. Donos-

Sozialistak eta jeltzaleak ondo

tian lehen indarra izan da, 5.500 boto irabaziz, baina ez da nahikoa izan. Orain hiru urte baino 14 mila boto gehiago atera dituzte orohar Gipuzkoan popu-larrek baina beste uste batzuk zituzten. Gora egin duen laugarren indarra IU-Ezker Batua izan da. Hamaika mila boto irabazi ditu, baina diputaturik gabe.

Eta HB eta EA?

Botoak galdu eta galdu jarraitzen dute. HB lehenbiziko postuaren borrokan izan da ia beti eta oraingoa, hirugarren indarra izan da eta botoz urruti. Azken hiru urteotan 3.500 boto galdu ditu.

EA ere botoak galdutz. Zarautz du bere herri sendoa, Deban ere, orain arte bere ikur-erretako bat izan den herrian, jaitsiera ezagutu eta EAJ gainetik baitu. 93arekin konparatuz,

9.000 boto inguru joan zaizkio EAri. Hala ere, kostata, eutsi egin dio diputatu-aulkiari.

Eta zer gehiago? Boto abertzale deituak, ez abertzaleak baino gehiago dira oraindik Gipuzkoan. 208.000 inguru PNV, HB eta EAren artean, eta

174.000 besteak. Orain hiru urte baino mila boto abertzale gehiago eta iaizko Biltzar Nagusietarako hauteskundeetan baino 10.000 gutxiago.

JON AIZPURUA
Euskadi Irratiko kazetaria

deetan. Parlamentari bat gutxiago eskuratu arren, 1993ko hauteskundeekin alderatuz, Jordi Pujol pozaren pozez agertu zen igande gauean. Espektatiben legea hor ere: BMVn ibiltzetik Mobylettera pasa beharko zuela iragarri zioten Convergenciari inkestek, baina Ford Sierran ibiliko da.

Galizian izan ezik, patal abertzaleak

ETA hor, Katalunian, hor bai pozik sozialistak! Botoetan gora herrialde guztietan, eta Tarragonan bikoiztu ere ia. Harrapa itzazu! Ustelkeria, langabezia, GAL, lan erreforma... milioi bat eta laurhun mila katalanentzat huskeriak izan dira horiek guztiak, PPK ekar omen lezakeenarekin alderatuta. Eta Kataluniako abertzaleak? Lehengo antzera: parlamentari bakarria izango du Esquerri Republicanak Madrilen, Pilar Rahola. Ez zion askorik lagunduko kanpainan udaltzain bati esandako hark, autoa okerreko tokian aparkatzeagatik isuna jartzen ari zitzaioela: «Ez al dakizu norekin ari zaren bizketan?».

Udaltzaina Arturo erregea bailitzan tratatu izan balu ere Rahola andereak ez dirudi Kataluniako abertzaleek askoz boto gehiagorik eskuratu zuketarik. «Felipe o Aznar, tú eliges» zen leloa, eta katalan askok, ikaragarrik, Felipe hautatu zuten. Iniciativa per Catalunya, IUren harikoak, honek ere lehengotsuan iraun zuen, eta ez zuen botorik irabazi. Laburbilduz, PSC-PSOEk emaitza historikoak izan zituen martxoaren 3an eta ha-

Ustegabe berezirik ez Erresuma Zaharrean

Ez da ustegabe handirik izan Nafarroako hauteskunde emaitzetan, ez behintzat azken asteetan egin izan ziren aurrikuspenekin alderatuta. Eskainu banaketa —UPN-PPk 2, PSOEk 2 eta IUK 1— kalkuluek iragarri zuten, IUK eraman duena UPNren hiru-garrentzat jotzen zela izan ezik. Biek bosgarren eskainu horren lehian izan duten boto aldea oso txikia izan da.

Hainbat irakurketa ditu emaitza honek. Alde batetik UPN-PPren nagusigo garbia, hirugarren parlamentaria lortu ez izanaren garrantasunarekin. Inoiz baino PPago da UPN gaur egun, eta ikusi egin behar hurrengo hauteskunde autonomikoetan zein jarrera duen. Hauteskunde hauetan ezaugarri erregionalista desagertu egin da. Zerrenda Del Burgok aitzinatu du, PPren erakusgarri narenenak. Allik PPrekin elkartzera jo zuen berau desagertzearen, eta orain Del Burgo bera arduratu da Alli desagertarazteaz.

mar puntutik gorako tartea kentzen dio egun CIUri. Bartzelonako 'ingurune gorrian' sozialisten boto multzoa izugarria izan zen. PPK bere burua 'katalantzeko' eginiko operazioak, Trias de Besen fitxaketa lekuko, porrot egin zuen.

Galizian, bien bitartean, mugimendu abertzalea da gorantz egin zuen bakarria aurreko igandean. BNGk, Bloque Nacionalista Galego bi ordezkari izango ditu Madrilen, bat A Coruñan hautatua eta bestea Pontevedran. Bost urteren buruan erro sendoa itsatsi ditu

Eutsi egin dio alderdi sozialistak, Nafarroan Urralburu eta Aragonen ustelkeria kasuen zama izan arren. Esanguratsua da Erriberan izan duen errekupeazioa non, estatu mailan legea, azken orduko eskuinarekiko beldurra nagusitu egin den.

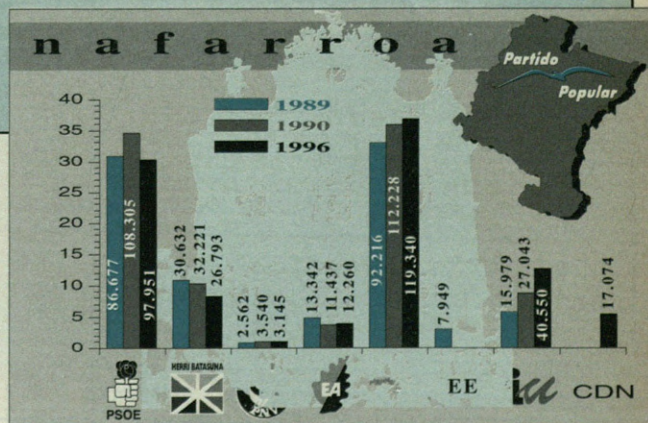
CDN bihurtu da hauteskundeotako gurutzea. Beherakada, espero zen arren, ikaragarria izan da. Beherakada honetaz batez ere alderdi sozialista profitatu da, eta neurri apalagoan UPN. Garbi dago ez zirela 'bere' hauteskundeak, baina garbia da, halaber, CDN Alli dela, eta Alli ez zela aurkeztu. Bitxia da, gutxienik, zazpi mila boto lortu dituelarik Iruñean, alkatetz duela. CDNren etorkizuna ez da ziura, baina hurrengo hauteskundeetan zain geratuko da, 'bereak' baitira.

IUK azkenik eskainua lortu du, horretarako oinarri sozial

eta azpiegiturarik eduki ez arren, baina Nafarroako ezkerrean dagoen boto 'erabilgarri' zabala berak bildu du. Eremu nazionalistari dagokionez, HB beherantzkoildoari jarraiki zaio, eta emaitzetan ez dago desberdintasunik EAren aldean. Honen aldamenen, EA eta EAJren estankamendua. Autonomi elkarte honetan boto nazionalista beherantz doala erakusten du honek. Beherakada segidako honek ere baitan eskatzen du neurriren bat hartu beharko dela. Nafarroako eremu nazionalistari ez dagokio hiru alderdiek lortutako boto kopurua. Abstentzioa gogor ordaintzen dute. Noiz arte?

JOSE LUIS SANTACILIA
Kazetaria

BNGk Galiziako lurretan. Hauteskunde autonomikoetan, 1993an, aurre hartu zion ia PSOEri; iazko udal bozketan kementsu sartu zen Bloquea udal nagusietan, eta orain, Espainiako Parlamentuan. Xose Manuel

Beirasen 'karismaz' gain, BNGk lan etengabea eta sendoa egin du Galizian eta jakin du kanpaina honetan 'salbazio nazionalerako' hainbat proposamen zehatz plazaratzen.

Eta harrigarria dirudien

PP eta CIU arteko itunik ezin dugu inolaz ere ametitu

ERCK ez du lortu hauteskunde kanpaina honetarako aipatu zuen helburretako bat, bigarren eskainua lortzea Espainiako Kongresuan. Baina esan dezadan Kataluniako boto independentista sendotu egin dela, eta lehendik geneukan eskainuari eutsi egin diogula.

Ez da gutxi ere, zer nolako kanpaina pairatu dugun kontuan harturik. Bipolarizazioa, PP eta PSOEn arteko lehia izan da nagusi komunikabideetan, eta nabaritu da gure herrian ere horren ondorioz. Baina lortu dugu, nola-hala, bikoiztasun hori etetea. Bada pozik eman digun beste alderdi bat ere kanpainaren balantzea egiterakoan: kataluniak bizkarra eman diola PPri. Orain hiru urte lortu zuten eskainu kopuru berbera, zortzi, lortu dute popularrek, nahiz eta inkestak oso aldekoak zituzten eta Trias de Bes 'fixatu' zuten.

Pozik eman digun beste zerarik ere bada: PP gehiengo absolututik urruti geratu da Estatu

espainolean. Hor ere ikusi da inkestak ez dutela asmatu zein zen herriarren benetako nahia eta borondatea. Eta ez dezagun ahanzi Bloque Nacionalista Galegok lortutako bi eskainuei esker gehi Eusko Alkartasunarena gehi ERCrena Galeuzcaren izpiritu historikoa berpiztuko duen talde mistorik sortu ahal izango dela Kongresuan. Hiru nazionalitate historiko (Galizia, Euskadi, Katalunia) hauen subiranotasuna defenditzen buru-belarri arituko den taldea. Azkenik, kezka-gairik ere bada martxoaren 3ko hauteskundeetan ondoren. Izan ere, Jordi Pujolek berriro adierazi du ez duela bazterrerazuzten PPrekin elkarlanean aritzeko aukera. Inondik inora ezin dugu ametitu Kataluniako abertzaleok CIU-PP hitzarmenik.

PILAR RAHOLA
ERC-ko parlamentaria

■ Espainiako Hauteskundeak

Sabin Etxean eta CiUren egoitzan Jose Maria Aznarrek telefonoz noiz hots egingo zain izango dira

arren, PPK ez zuen gorantz egin Galizian, beherantz baizik herrialde guztietan, eta baliteke Pontevedran eskainu bat galtzea. Urduritasuna ezin disimulaturik zebiltzanak, bestalde, Galiziako sozialistak ziren igande arratsaldean. Baina iragarritakoak baino askoz emaitza hobeak izan zituzten, eskainu pareak galdu arren. Azkenik, Castelaoren lurrari dagokionez, IUk ez zuen martxoaren 3an ere marjinaltasunaren eremutik burua altxatzerik lortu.

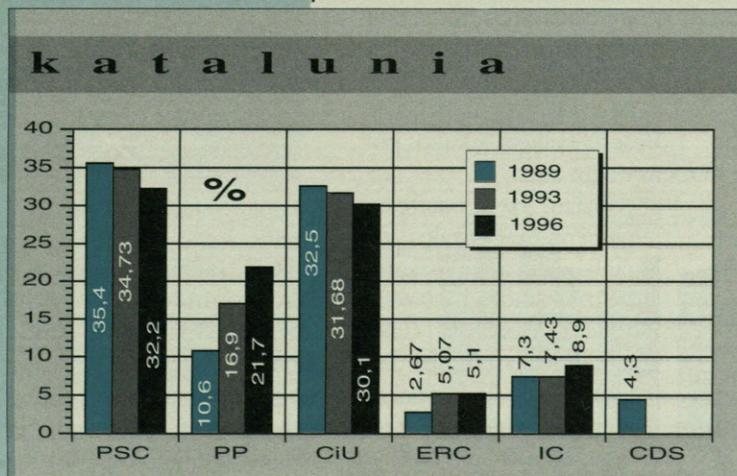
Hego Euskal Herrian bai, hemen lortu zuen EB-IUK bere orain arteko mugak gaindetzea. Bototan, 146.000 inguru, eta bi parlamentari, bata Nafarroan eta bestea Bizkaian. Datu aipagarria: IUk estatu osoan hiru eskainu irabazi zituen martxoaren 3an: horietatik bi Euskal Herrian. Nafarroan eta Araban aurre hartu dio HBri, Bizkaian bi mila bo-

toren aldea besterik ez dute, eta Gipuzkoan ageri da ahul-len Anguitaren koalizioa. Ezker Batua gora, eta Ezker Abertzalea? Beherantz herrialde guztietan, 25.000 boto gutxiago. Karlos Rodriguezek aitortu zuenez, igandeko emaitzak ezin ditu triunfalismoz jaso HBk, baina bai pozez. Eta sendotu egin omen da proiektu independentista. Botoek eta Anoetako ekitaldiak hala frogatzen omen dute.

Anoetakoa izan zen hain juxtu Euskal Herrian sekula egin izan den hauteskunde-ekitaldi jendetsuena, hogeita hamabost mila lagun inguru bildu zituen. Hori eta ETaren bideo famatuaren erakusketa, horietatik izan zituen HBk bere kanpainaren ardatzak. Gainerakoan, propaganda, kartelak, iragarkiak... inoiz baino urriago. Esana zuen HBk kanpaina hau ez zela ohikoa izango, eta ibili zen hautes-

kundeetan parterik ez hartzeko konturik ere kanpainaren aurretik. Zein hausnarketa egingo duen Ezker Abertzaleak boto mordo hori galdu ondoren? Ikusi egin behar. Nolanahi ere, deialdi askotxo ditu jada HBk bototan beherantz eginez, ttantaka batzuetan eta kanila betean besteetan.

Gainerakoan, bosna eskainu lortu zi-

tuzten EAJk, PPk eta PSE-EEK. Hasieran aipatu dugunez, proportzionaltasun sistematik EAJri egin dio kalte, nabarmen, oraingo honetan, edo mesede PPri, EAEn: lau- rogeita bost mila botoren aldea izanik, parlamentari kopuru berbera. Sozialistak, berriz, ez dira negar zotinka aritzeko moduan. Bi eskainu galdu dituzte, bai, baina lau mila boto irabazi EAEn. Nafarroan, aldiz, zazpi mila inguru galdu. Aldez aurretikako panorama eta iragarpenak ikusirik, ondo baino hobeto.

Boto espainola hazi

EA-K eutsi zion lehendik zeukan eskainu bakarrari, baina hamalau mila boto joan zitzaizkion norabait EAEn, Nafarroan mila irabazi arren. PPz zer esango... gora eta gora, jeltzale eta sozialisten pareraino ordezkariak dagokionez EAEn, eta Nafarroan ere gorantz, IUk eskainu bat jan zion arren. EAJ, azkenik, handik eta hemendik botoak arakatuz, eta hirurehun milaren mugaz gaindi aspaldiko partez. Xabier Arzalluzek igandean azkar asko gogoratu zuenez, sozialistek edo popularrek irabazi ez zuten autonomi elkarte bakarra

Aurkaria K.O. uzteko itxaropenetan zebilen Alderdi Popularrak puntutara irabazi zuen; bi punturen aldea, eskas

Estatu Federalerako bidea urratzen saiatuko gara

Martxoaren 3ko hauteskundeak emaitzek aldatu egin dute, koalitatiboki, Galiziako politikagintza, bai geure herrian bertan baita Estatu mailan burutu daitekeena ere. Nire iritziz, Bloque Nacionalista Galegok eginak zituen iragarpenak oso osorik bete dira, PP eta PSOEri dagokienean, garbi asko azaldu baitute boto-emaleek, Estatuan ez dagoela gehiengo sozialik Alderdi Popularraren alternatibaren alde.

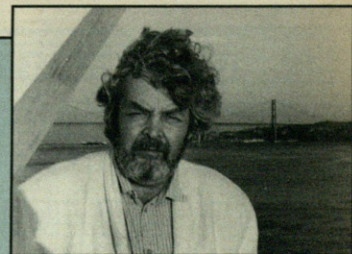
Ageri zaigun egoera politikoa guztiz interesgarria delakoan nago, Estatuaren diseinu konstituzionalari dagokionean. Izan ere, nazionalistek oso ongi erabil lezakete gobernu zentralarekiko negoziazio ahalmena. Eta gehiengo parlamentarioaren aniztasunean aurki li-

EAE izan zen.

Laburkiro, boto espainola hazi egin zen Hego Euskal Herrian martxoaren 3an, eta EAJren kasua salbu, gutxitu boto abertzalea. Ezker-eskuin banaketa klasikoa onartuko bagenu, bestalde, eskuinaren alde ageri dira zenbakiak. Ikerketa soziologikoez Europa osoko herrialde aurrerakoienetakoa garena badioskute ere. Eta orain zer? Hipotesiak aurreratzeraz ausartuz, Sabin Etxean eta CiUren egoitzan Jose Maria Aznarrek telefonoz noiz hots egingo zain izango dira. Eta gobernu koalizio proposamenik baretorkie, ordaineko zerrenda

teke, agian, emaitza progresistarik ekar lezakeen zubirik. Geure emaitzei buruz, berriz, zera deritzot: boto guztiek balio berbera dute, baina BNGren emaitzak izan daitezke Galiziaren askapen nazionala behin-betiko bultzatuko duten motore ideologikoa.

PPk geu, BNG, hautatu gaitu kanpainan zehar etsai nagusitzat. Baina bi bider irabazi diogu abertzaleok PPri. Bata, geure helburuak lortuz, bi parlamentari baititugu Madril. Eta bestea, PPri eskainu bat galaraziz. Hortik aurrera, gure lehentasunak zeintzuk izango diren Madrilgo Kongresuan garbi asko dago: Galiziako sektore produktiboak de-

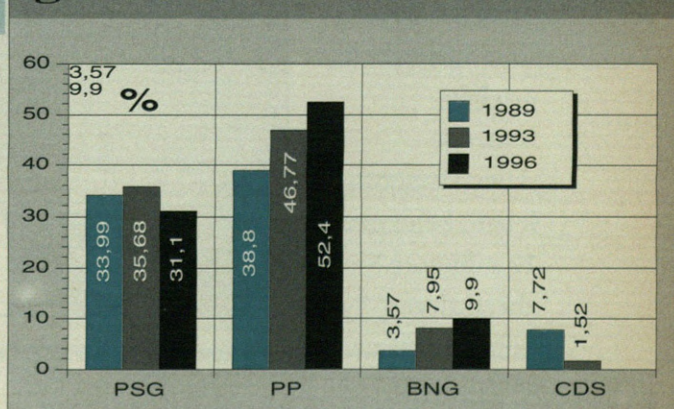

fendatzea, Europako Batasunak eta Espainiako Gobernuak hain gogorki zigortu dituen sektoreak hain juxtu. Eta gauza jakina, gizarte osorako politika aurrerakoi bat bultzatzea.

Estatuaren bilakaera politiko-instituzionalean aurrera egitea izango da gure diputatuen beste zereginetako bat, estatu federal baterako bidea lantzea. Eta prest gaude bide horretan beste herri batzuetako indar abertzaleekin elkarlanean aritzeko.

XOSE MANUEL BEIRAS
BNGko parlamentaria

galizia

luzea prest izango dute EAJk eta CiUk. Beste aukerarik bote? Egon badago, baina goiztxo litzateke oraindik horietaz aritzeko.

Hauteskunde egunaren biharamunean, berriz, Ramon Doral ertzaina hil zuen leherketa batek Irunen. Ge-

hienon susmoak baieztekotan, hau da, atentatua ETAK beregain hartzekotan, hauteskundeak ondorengo giroa ez da arkadiar kutsukoa izango paraieotan.

XABIER ARANBURU
MIKEL JAUREGI

Hamabi lagun hil dira barne liskarren eraginez azken urtebete honetan

Korsikako abertzaleak zatituta eta elkarri tiroka

Zer ari da gertatzen Korsikan? Askok egin diete galdera hau beren buruei eta gutxik eman dute erantzun argirik. Izan ere, gertakari sobera izan dute azken urtebete honetan «Edertasunaren Irlan», batez ere 12 militante abertzalaren hilketa 1995an.

Ehundaka lagun izan ziren, ongi armatuta denak, Traloncako urte hasierako prentsaurrean.

HILABETE barru amaituko da FLNC-adar historikoak urtarilaren 12an aldarrikatutako su-etena eta Jacques Chiracen gobernuak eman beharko dio erantzunik erakunde honen eskakizunari. Hots, Frantziako Konstituzioaren 74. artikulua Korsikan ere indarrean iza-

tea. Horrela izatekotan, irla honek ere DOM (Département d'Outre-mer) izenekoan estatus parekoa izango luke, Afrika eta Ozeano Barreko departamenduen antzekoa. Distentsio giro honetan, nork agindu zuen otsailaren 8an A Cuncoltako Mas hiltzeko? Eta handik or-

du gutxira ANC inguruko ekintzaile bat garbitzea? ANCK ez zuen ordura arte parterik izan FLNCKo bi adarren arteko gerran.

A Cuncolta izan zen 1985a bitartean Korsikako militante abertzaleak biltzen zituena erakunde politikoa. Eredu beretsuan, baina

joera autonomizale nabarmenaz, UPC edo Union del Populu Corsu ageri zen, Max Simeonik gidatzen zuena. Hautesleen % 25, gutxi asko, ordezkatzen zuten bi erakundeok. Lehen zatiketa 1986an gauzatu zen: ANC edo Acolta Nacionalista Corsa sortu zenean, iskan-

«Egoera baretzen bada ere, beste hamar urte kostako zaigu 1985an genuen indarra berreskuratzea»

bila handirik gabe sortu ere. Bigarrena, 1989an, eta orduan jaio zen MPA, Autodeterminazioaren Aldeko Mugimendua. Zuzendaritzaren eta militante gehienen artean tirabirarik izan zen bigarren etendura horretan.

Tirabira horien ondorioz zatitu zen FLNC eta Adar Historikoa deritzona jaio, A Cuncolta eta MParen ingurukoa. Bi erakundeok eskaintako prentsaurrekoe-tan 300na lagundik gora elkartu ziren. Nahastuta zebilen giroa Korsikan, eta zera zioten zurrumurruak, militante asko izan zirela prentsaurre batean zein bestean. Familiaren zatiketa traumatikoa izan zen. A Conculak galdu egin zuen bere egunkaria, eta MPak bereganatu. Alderdietako egoitzetan materiala, zerrendak... desagertu ziren. FLNCren adar historikoari zuloak armaz, leherkariz eta diruz hustu izana leporatu zioten. Enfrentamendu fisikorik ere izan zen. Bi arrazoi nagusi aipatu zituzten ANCK eta MPak zatiketarako. Lehena, ez zirela ados FLNCren 'zerga iraultzailearen' kobrantzarekin. Bigarrena, ez zutela begi onez ikusten FLNC erakunde militarra eta politikoa, aldi berean, izatea.

Lehen hilketa

MILITANTE politiko baten lehen hilketa 1995eko urtarilaren 12an izan zen, Jean Pierre Leicarena, MPako ekintzaile ezaguna. Orduz geroztik beste 12 hil ziren iaz, sei A Cuncoltakoak eta beste hainbeste MPakoak.

Aipa dezagun armak eduki eta erabiltzea gauza korrientea dela korsikarrentzat. Baina ez zegoen gaurdaino liskarrak tiroka konpontzeko ohiturarik.

Susmoa soberan

ZER aldatu da, bada, Korsikan? Nork hil zuen otsailaren 8an Mas, A Cuncoltako ekintzailea? Nor dabil Frontu Ribelluren gidaritzan, negoziazioaren aurkako erakunde armatu berri honen zuzendaritzan? Susmo askotxo ageri dira. Erakunde armatuetakoko ekintzaileak, negoziazio prozesuarekin bat ez datozenak; eskuineko hautetsiak, inolako autonomiarik onesten ez dutenak eta sarritan Aljeriatik aldegindako *pied noirs*-ak; Frantziako gobernuak, trebea oso bide legalak eta ez-legalak batera erabiltzen; eta azkenik, makina txanponjaleen merkatuaren kontrola nahi duten taldeak.

Korsikako abertzale batek zioenez, «1995eko gertakariak hamar urteko atzerakada eragin diote mugimenduari, orain artean aurreratutakoa bertan behera geratu da. Jendea berrituta dago, militante asko beren etxeetara itzuli dira, garai hobeak noiz etorriko zain. Eta bien bitartean, ekintzaile abertzale bakar bat ere ez da iritelen etxetik pistolarik gabe. Egoera baretzen bada ere, beste hamar urte kostako zaigu 1985an genuen indarra berreskuratzea».

JULEN ARRIOLA

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Informazioa

B

ETE berriak dira 5 urte Golkoko gerra amaitu zenetik eta urte hauetan apenas jakin dugun bertan zer gertatu den. Halako batean, eta une batez, berriro komunikabide gehien lehen orrialdea bihurtu da. Arrazoia, Sadamen suhien hilketa. Berriro mundu guztiko, baina batez ere Mendebaldeko komunikabideek presidente

irakiarraren gaiztotasuna azpimarratu dute, bere ahalmen mugagabeak kontrolpean dituen eremuetan oinarritzko gizalegeei errespeto eza...

Azken bost urte hauetan, hala ere, irakiarren sofrimendu beldurgarriek ezkutuko notizia txikiak besterik ez dituzte merezi izan. Gerran Mendebaldeak egindako basakeriak eta ondorengo estatuen zatiketa, eta horren ondorioak, alde batera utzita, blokeoak 600 mila hildako eragin ditu giza laguntzarako erakundeek behin eta berriz salatu dutenez.

Gerra aurretik arabiarren artean bizimodu oparoena zuen herrian haurren heriotza tasa, zaharrena, emakumeena eta gaixoena neurri gabe hazi da. Ez dago botikarik eta oinarri-oinarritzko jakiak falta falta dira. Estatu aberatsa izanik ere ezin du petroliorik saldu egoerari aurre egin ahal izateko -agintean dagoen familiak eta bere hurbileko jarraitzaileek gasolina soberan izan arren euren lujozko kotxeetan ibiltzeko-.

JUANJO SAN MIGUEL
Kazetaria

IRAKEN ez dago demokraziarik, baina ez zegoen Iranen aurkako gerrara bultzatu zutenean. Hala ere Estatu Batuek, Europako Elkar-tearen oniritziak, ez zuten Saddam paretik kendu nahi izan ondorioak kontrola ezin izan zitezkeelako; gero, berriaz, ez dute inongo errukirik izan herria neurri gabe zigortzeko, sekula izan diren zigorgorrenak ezartzeko.

Komunikabideek jasotakoak soilik osatu ohi du errealitatea, agertzen ez dena ez da, ez dugulako daturik ukatu edo egiaztatzeko. zalanatarik gabe, Iraken gertatutakoa izan da komunikabideen iraultzaren ondorio adierazgarriena. Beraiek estali digute gertatzen ari zena, beraiek kontatu digute ondoren gertatu omen dena, beraiek erabaki dute zer den garrantzitsua eta zerk ez duen adieraztea merezi.

TIGRIS eta Eufrates ibaien artean izan omen zen paradisua erlijioen sorreran, eta oinarritzko egiak kolokan dauden garai honetan inguru berean pilatu dira gizakiak eragin dezakeen sofrimendu gordinena eta gaitz horren ondorio iraunkorrenak. Baina denboraren hasieran bezalaxe ez dugu jakingo gertatutakoa izan den ala nortzupaitzuk asmatutako kondairak besterik ez ote diren.

Mikel Legarra, «Euskal Loto» boletoak plazaratzen dituen enpresako kontseilari-ordezkaria

«Ikusi Makusiren kontuak argi eta garbi azalduko dizkiogu gizarteari»

Goldaratzen jaioa duela 32 urte, AEKn eta IKAn lanean ibilia, baita Elkarrin ere, Ikusi Makusi EAren kontseilari-ordezkaria da gaur egun. Mikel Legarraren iritziz, giza-mugimenduek eskubide osoa dute jokoaren bidez beren burua finantziatzeko, baldin eta kontuak garbiro azaltzen badizkiote gizarteari.

Ikusi Makusik, lewendik eskaintzen zituen txar-telez gain, beste bi produktu plazaratu ditu. Zer dela eta? Zer bereizgarri dute txartel berriek?

Beste edozein produktutan bezalaxe, patata frijituetan adibidez, aniztasuna, hautatzeko aukera eskaini nahi

izan diogu erosleari. Boletoen mundu honetan ere badira anitz produktu, mekanikak, estiloak edo estetikak bat bestetik bereizten dituztenak. Ikusi Makusiren eskaintza lehengo bera da, baina anitzagoa, bezeroari aukera zabalagoa ematen diona, sentsibiltate eta jende mota gehiagori zuzendua. Horrexegatik jarri dizkiogu hiru abar «Euskal Loto» izenekoari: bata lewendik genekarrena, «Ikusi Makusi». Eta besteak «Hiru Karta» eta «Euskal Pelota».

Bakoitzaren bereizgarriak, labur antzean...

Bertako, Euskal Herriko gaiak bultzatzen ahalegindu gara. Pilota jokoari dago-kionez, akordioa lortu dugu Asegarcerekin, eta enpresa honek hamasei pilotariren irudia erabiltzeko baimena eman digu, trukean sosik ere eskatu gabe. Gure konpromezua, berriz, zera da, euskal pilota bultzatzea, bai boleto eta kartelen bidez baita publizitatean ere. «Hiru Karta» jokoa, berriz, Euskal Herriko 'loto'tzat jo genezake.

Ikusi Makusi enpresaren

«Elkarri-ren diru iturri nagusia militanteek jarritakoa da». (Argazkia: Alberto Elozegi).

“Zenbakitan esanda: hamahiru milioi pezeta eman dizkio Ikusi Makusik Elkarri mugimenduari lehen sei hilabetekoan»

xebetasunik eskainiko al zeniguke? Kapitala, fakturazioa, langile kopurua, inbertsioak...

Elkarte Anonimoa gara eta sorrerako kapitala hamar milioi pezetakoan izan zen, Elkarri erakundeak jarria oso-osorik. Horren auditoria egiten ari gara eta laster argitaratuko ditugu datuak. Inbertsioak dextentekoak izan dira: materiala, honako egoitza hau... Lanean hamabost bat lagun ari gara, sare komertziala ere barne.

Irabaziak?

Ez dago milioitzarik, ez da zenbaitek uste bezainbateko izugarrikeria «Euskal Loto-k mugitzen duen diru kopurua. Baina ez da hain gutxi ere giza mugimendu batentzat. Zenbakitan esanda: 13 milioi pezeta eman dizkio Ikusi Makusik Elkarri-ri lehen sei hilabetekoan. Gogora dezadan, hala ere, Elkarri-ren diru iturri nagusia militanteek jarritakoa dela.

Jaurilaritzaren Joko Sailak boletoen gaia Elkarri-ren esku uzteak eman zuen zer esanik. Alegia, giza mugimendu boni legitimitasun moral eta independentzia ken leizaiokeela Lakuarekin duen 'menpekotasunak'.

Okerreko usterik ibili izan da honetaz. Zenbaiten iritziz, Jaurilaritzak 'eman' egin zion Elkarri-ri boletoen adjudikazioa. Eta hori ez zen horrela izan. Lehiaketa publikoa izan zen, araudiak ere bai, berberak ororentzat. Edonork izan zuen aurkezteko aukera, eta guk ere

geure proposamena eraman genuen. Puntuazio hobere-na Elkarri-ren proiektuak jaso zuen, eta lehiaketaren emaitzak begiratu nahi dituenak eskatzea besterik ez dauka.

«Euskal Herria baketze-ko pauso sendorik ematen ez bada bi urteren buruan, Elkarri desagertu egingo da» esan zuen Jonan Fernandezek. Horrela izatekotan, Ikusi Makusi enpresa ere desagertu egingo litzateke?

Hipotesi hori gauzatzeko-tan, Elkarri-k berak izango luke azken hitza, erakundearena baita kapitala. Elkarri-k erabaki beharko luke zer egin.

Boletoen erosle eredu jakinik ba al duzue?

Horretaz ikerketa ari gara egiten, gure produktua zer nolako jende motak erosten duen ahalik eta zehazkien jakitearren. Orain arteko datuen arabera, sektore sozial eta politiko guztietan ditugu bezeroak, eta adinari dagokionez, 20 urtetik 50era bitartekoak lirateke erosle gehienak.

Produktu berririk eskaintzeko asmorik, lehen aipatuez gain?

Etengabe ari gara horri buruzko hausnarketan, eta boleto bakoitzak merkaturan duen harreraren arabera berrikotuko dugu eskaintza. Beti ere orain arteko arrastoari segiz: hemengo ohiturak direla, beste kirolen bat, Euskal Herriko parajeak eta gisa horretakoak.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Welcome Daewoo

D**AEWOO** multinazionalak Gasteizko Jundiz industrigunean inbertsioa egitea erabaki duenaren filtrazioa lerro hauek argitaratzen direnerako albiste ofiziala bihurtuko zaigu. Gaindituta izango da hauteskunde bezperatarako hartutako konprometuzaren betebeharra. Lehenengo albisteen arabera, Asiako talde erraldoiak Arabako lurretan hozkailuak egiteko 10.000 milioi pezeta inbertituko ditu eta hasieran 400 lanpostu zuzen sortuko.

BERRI on hau noski Industria Sailari eskertu behar diogu, edo zehazki SPRI erakundearen tajuzko lanari. Eta bide batez hausnarketa batzuk egiteko aukera ematen digu.

Zein arrazoi tekniko eta ekonomikok bultzatu ditu korearrak erabakia hartzea? Gure herriak bizi duen egoera politiko eta soziala gatazkatsua izan arren, argi dago zerikusia daukatela homitzaileen ahalmen, ingurune industrial eta komunikabide egokiek, baina erabakigarriak izan dira baita langile izangaien prestakuntza eta Euskadiko lan harreman giroa ere.

ARGI dago kapitalak aberriak ez duela eta era honetako multinazional batek halako inbertsio bat egiten duenean errentagarritasunari eta mozkinak lortzeko aukerari begiratzeko diola. Zertaz ari ote da herri honetako enpresari eta politiko asko lehiaketarako gaitasunaz hitz egiten duenean, gure erronka Asiako hego-ekialdearekin dagoela eta soldadak gure enpresen errentagarritasuna oztopatzen dutela esaten dutenean? Ez dezatela txorakeria gehiagorik esan! Teknologiaz eta behar bezala antolatutako enpresen bidez lehiatu beharra dago. Horrelako ale gehiegirik ez daukagu, eta Administrazioak enpresa ugari laguntza eman beharko die egokitzeko.

Industria Sailaren egitasmoei Euskadiko sare produktiboaren egiturazko arazoak gainditu eta enplegua sortzeko aukera bideratzeko funtsezko osagai falta zaizkio. Osagai horiek borondate eta konprometzu politiko maila jakin bat eskatzen dute, eta hauek ez dira duela gutxi onartutako Industria Politika Plangintzan biltzen.

PLANGINTZA horrek biltzen dituen neurriak euskal industriaren egiturazko arazoei eta langabezia maila itzelari aurre egiteko nahikoak ez badira ere, poztu gaitu multinazional korearrak gure herrian inbertitzeko hartu duen erabakia, lanpostu kopuru dezentea eta horrek dakarren aberastasuna sortuko baititu. Honelako erabakiek beti izango dute gure lankidetzak. Welcome, Daewoo.

FERNANDO IRAETA

ELA-Metaleko Idazkari Federala

Eskola Mapa dela eta, beren herria utzi beharko dute herri txikietako ikasle askok

HAUR MIGRAZIOA... ESTUDIOAK IKASTERA

Tirabira handia sortu da Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak datorren ikasturterako prestatu duen Eskola Maparen ondorioz. Herrietako ordezkariak ez daude batere ados eta lan egiteko elkartu dira batzorde bat osatuz. Herri eta ikasleei onura baino kalte handiagoa ekarriko diela uste dute udal ordezkari eta gurasoek, eta zail da bi aldeen arteko konponbidea aurkitzea.

Elgetako herri eskolako haurrek Bergarara joan beharko dute. (Argazkia: G. Garaialde).

DATORREN ikasturtearen hasierarekin batera aldaketa ugari etorriko dira Euskal Autonomi Elkarte herri txikietako eskoletara. Eskola Mapa berria da eskolen egoera berri honen 'erruduna'. Orain arte hamalau urterekin uzten zuten haurrek eskola, eta aurrerantzean hamabi urte bete arte baino ezingo dute herriko eskolan jardun. Beste ikas-tetxe batera jo beharko dute derrigorrezko bigarren hezkuntza egitera, hainbat kasutan herrian bertan ez dagoena. Herri ugari dira haurren 'derrigorrezko migrazio' hau jasango dutenak: Anoeta, Antzuola, Ataun, Larraun, Etxebarria eta Itsasondo, besteak beste.

Eskola Mapak ondorio ugari izango ditu herri haue-tako biztanleengan eta bertako udal, guraso eta irakas-leak kezkatuta daude, eta ez daude batere ados Hezkuntza Sailaren erabakiare-kin. Hainbat herritako ordezkariak bildu eta plaza-ratutako txosten batean azaltzen dira aurka egoteko

■ Duela urte batzuk haurrak herri handietan bildu nahi izan zituzten, eta umeentzako oso esperientzia txarra izan zen

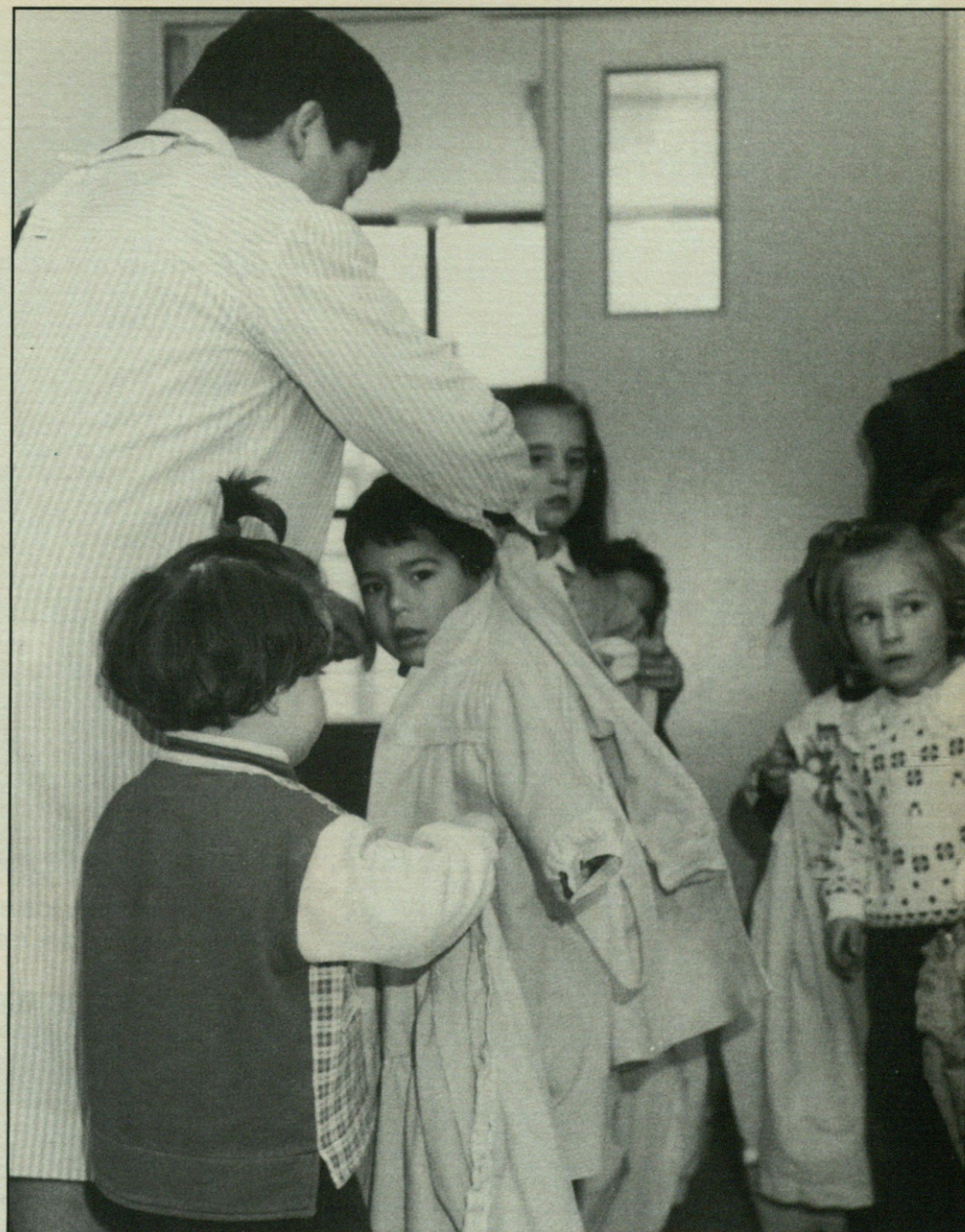
arrazoi batzuk: «Umeak hama bi urte dituztenerako erbesteratzeak euren herriko bizitzan parte hartzea mugatzen du, herrian bedatzen ditugun aktibitate estraskolarren egiturari (musika, arte eskola, pintura, futbito) murgiltzea galarazten zaie». Herrian geratzeko arrazoiak ere ematen dituzte: «Gure umeak ingurune ezagun eta aberasgarrian garatzen dira, gure gurasoek umeentzako aukeratu dugun bizi-modu eredu eta lekuan; euren giza garapena zein garapen eskolarra hurbilek jarraitu nahi dugu eta horretarako umeak herriko eskoletan behar ditugu ahal den eta luzaroen».

Herri handien ikuspegitik egina

ESKOLA Mapa hiri eta herri handien ikuspegitik egina dagoela diote; «erabili diren irizpideak oso homogeneoak dira eta sakonean erabiltzen diren arrazoiak numerikoak izan dira».

Hala ere, herri bakoitzak bere arazoak dauzka. Berriatua (Bizkaia) da Eskola Maparen eragina jasango duenetako bat. Markina eta Ondarroa artean dagoen herri txiki honek 1.300 biztanle inguru dauzka. Aurten 70 ikasle ditu eskolak.

Rosa Mari Zabala, Berriatuko herri ikastetxeko zu-

■ Eskolaz kanpoko ekintzak egin ohi dituzte Elgetako herri eskolako haurrek. (Arg.: G. Garaialde).

zendariaren ustez, «integrazio falta handia nabaritutako litzateke. 12 urterekin, orduantxe hasten dira umeak herrian euren saltan, eta herritik ateratzean saltza beste herri batera doa, edo galdu egiten da. Maila guztietan apur bat galtzea da».

Eskola Mapak bi aukera eskaintzen dizkie Berriatuko ikasleei: Ondarroa eta Markinako ikastetxe publi-

koak. Bost kilometrora badaude ere, Berriatua eta Ondarroako egoera guztiz desberdina da. «Oso giro desberdinak dira gauza guztietarako, eta haurrak arrotz sentitutako dira Ondarroan».

azaldu digu ikastetxeko zuzendariak.

Elgetako (Gipuzkoa) herri eskolako zuzendariaren ustez, herriak asko galduko du 12 urterekin umeak Bergarara joaten badira. Hau-

■ Euskal Herriko herri ugari dira haurren 'derrigorrezko migrazio' hau jasango dutenak

Oraindik bukaera aurkitu ez duen bide luzea

Eskola Mapak euren herrietan izango dituen ondorioak aztertzeke, Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako 24 herri eskoletako ordezkariak bildu ziren otsailaren 3an Antzuolan egindako bileran. Ez zeuden batere ados Eskola Maparekin. Ez forma aldetik (ez ziren kontsultatuak izan), ezta eduki aldetik ere (erabilitako irizpideak oso «homogeneoak» ziren).

Herri bakoitzaren kasua

partikularra bazen ere, arazo komuna zegoela ikusi eta elkarrekin lan egiteko komisio bat eratzea erabaki zuten. Oliverirekin elkarriketa bat eskatzea izan zen harturiko lehen erabakia.

Kostata, baina elkarriketa otsailaren 14an egitea lortu zuten. Bertan, herri batzuetan haurrak 14 urtera arte gelditzea lortu zitekeela esan zien Oliverik, baina erantzuna emateko berriro ere elkartuko zi-

rela. Otsailaren 20an bete zen erantzun hau emateko epea, baino elurteak zirela eta ezin izan zen bilerarik egin eta telefonoz aritu ziren. Hamar egun beranduago oraindik ez zuten erantzunik eskoletako ordezkariak.

Ez badute laster erantzunik jasotzen mobilizazioak egingo dituztela azaldu digute, arazoa konpontzeko beste irtenbiderik ez baitute aurkitzen.

■ Miguel Altuna ikastetxera doaz Elgetako ikasleak; Antzuolakoekin elkartuko dituzte, ikastetxe honetan ez baitago D eredurik

ban. Bergaratik etorri orduko bost t'erdia gutxienez izango dira eta etxeko lanak izango dituztenez, ez dute ezertarako astirik edukiko. Herriarekin kontaktua ere galduko dute, esan digu gurasoen ustez, lekuz kanpo sentituko dira ikasten duten herrian eta baita euren herrian ere.

Eskolaz kanpoko ekintzak ere ezingo dituzte egin. Larunbateko ekintzak beharbada bai, baina herrian ohitura diren ekintzak egiten jarraitzeko ordutegi arazoa egongo da, Santa Ageda bezpera eta inaute-

erentzat ere nahiko galera ikusten du: «*Hamabi urte inguru dituztenean hasten dira benetan ikasten. Gainera, klasean oso ume gutxi izaten dira eta gurekin harreman oso estua edukitzea ohituta daude; eta Bergaran, hainbeste jenderen artean, galduak sentituko dira gure herriko umeak.*

Esperientzia duen herria

ELGETAKO eskolako irakasle eta gurasoek esperientzia dute gai honetan. Duela urte batzuk ere umeak herri handietan bildu nahi izan zituzten eta umeentzako oso esperientzia txarra izan zen. 14 urtera iritsi eta eskola-graduatu oso gutxi ateratzen zuten, % 20k baino ez zuen erdiesiten. Herriko ikastetxean, berriz, ia % 100ek lortzen du. Euren beldurra azaldu digu Lupe Ibarbia zuzendaria: «*Hori dugu beldur nagusia. Hemen bakoitzaren jarraipena egiten dugu eta ban ez da balakorik egongo. Lehen momentuan kontu bandia eduki behar dugu.*

Elgetako ikasle guztiak Bergarako Miguel Altuna ikastetxera doaz. Han, Antzuolako ikasleekin elkartuko dituzte gela berean, ikastetxe honetan ez baitago D eredurik. Honek hizkuntza aldetik arazoak sor ditzake, klasean euskaldunak bakarrik egongo badira ere,

jolastokian Bergarako ikasleekin batera egongo baitira, eta guraso eta irakasleak gaztelaniaz hitz egingo duten beldur dira. Orain, herrian, dena euskaraz hitz egiten dute.

Arazo gehiago ere ikusten dituzte. «*Haurrak ez dira egongo ez hemen eta ez*

■ Elgetako herri eskolako irakasle eta gurasoek DBH nahi dute bertan. (A.: G.G.).

Herri eskolan ia % 100ek ateratzen du egun eskola graduatua Elgetan, eta % 20 inguruk herritik at izan zirenean. (A.: G. G.).

riak, adibidez. Ohiturok galdu egin daitezkeela uste dute guraso batzuek.

Udaleko arduradunak, irakasleak eta gurasoak ez daude Eskola Maparekin konforme, baina etsita bai. *Joan behar badugu joango gara, baino argi gera dadila ez goazela gogo onez.*

Arabatik Gipuzkoara

ARAMAIOKO (Araba) herri eskola ere kasu berean utzi du Eskola Mapak. Firma bilketa egin eta beste herri txikietako arduradunekin batera Antzuolan bildu ziren arazoari konponbidea aurkitu asmoz.

Egun, 140 haur inguru daude Aramaioko herri eskolan. 10-12 bat haur daude

gela bakoitzean eta Eskola Mapak dioenaren arabera, Arrasatera joango dira datorren ikasturtetik aurrera. Eskola Mapa agertu aurretik, Gasteizko bilgunean sartzen zuten Aramaioko eskola, baino beraiek ez zela bidezkoa uste zuten. *«Gasteizera 30 kilometro pasa behar ditugu eta Arrasatera joatea eskatu genuen. Hau onartu dute, baina honek ez du esan nahi 14 urtera arte hemen egon ezin daitezkeenik», azaldu digu Mikel Aranzabalek.*

Aipatutakoak hiru herritako adibideak baino ez dira, baina asko dira haurrak beste norabaita eraman ez ditzen borrokan ari direnak.

AINHOA GERRA

La Casa del Café

— Juan Irujo S.L.A. —
DONOSTIA

Euskal Herriko bigarren soziolinguistikako inkesta martxan dago

EUSKARA BERRIRO NEURTU

A

zterketa
soziolinguistiko
berri baten
emaitzak izango
ditugu aurten.
Euskal Herri
osoko 6.000
biztanleri
egindako
inkestetan
oinarriturik,
euskara da
aztergai.

EUSKAL Herriko bigarren soziolinguistikako inkesta martxan dago eta uda aldera emaitzak ezagutu ahal izango dira. Euskararen inguruko alor ezberdinak aztertzen dituen bigarren da, lehenengoa 1991n egin baitzen. Inkesta honek ere ildo beretsuari jarraitzen dio, baina badu berrikuntzarik: hizkuntz politikari buruzko iritzia eskatzeko hainbat galdera sartu dira.

Hezkuntza sistemaren bidez euskara ikasi duten euskaldunberrien arteko erabilera, eta familia bidezko jarraipena nolakoak diren jakiteko aukera emango du

Hilabete honetan amaituko dituzte inkestak Iparraldean. (Argazkia: Alberto Elozegi).

inkesta honek. Helburu nagusiak Euskal Herriari buruzko euskararen azterketa soziolinguistikoa burutzea eta euskararen ezagutza, erabilera eta sustapenaren inguruko ardatzak sakontzea da.

Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikako Sailordetzaren arabera, Euskal Autonomi Elkartearen eta Nafarroan datu bilketa eta grabaketa burutu dituzte dagoneko, eta Iparraldean martxoaren hirugarren asterako

bukatuko dira. Euskal Autonomi Elkartearen eta Nafarroan hiru galde-sorta mota erabili dira: bat euskaraz euskaldunentzat, bestea euskaldun eta ia-euskaldunentzat gazteleraz, eta hirugarrena, erdaldunentzat gaztelaniaz. Iparraldean, oster, bi galde-sorta daude: bata euskaraz eta bestea frantsesez. Guztira 6.000 inkesta egingo dira: 3.161 Euskal Autonomi Elkartearen,

Inkestak bukatzeaz daude eta lehenengo emaitzak eta txostenak uda hasierarako egongo dira

1.300 Nafarroan eta 1.400 Ipar Euskal Herrian.

Martxotik abendura bitartean inkesta horiek iker-tuko dira, datuak garbitu eta kudeatu behar dira, eta ondoren lehen txostenen idazketa egingo da. Emaizen argitalpena uztailetik abendura bitartean burutuko da. Dena den, lehenengo datuak uda hasierarako egongo direla pentsatzen dute arduradunek.

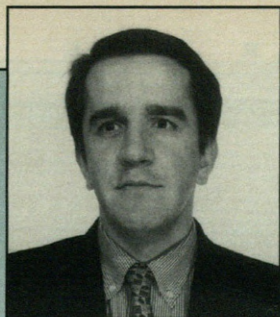
Inkestaren egile eta arduradunak

1995-EKO otsailean Zuzendaritza eta Koordinazio Batzordea eratu zuten arduradunek, inkesta era koordinatuan moldatzeko. Bertan dauden erakundeak sei dira: Eusko Jaurlaritzako Hizkuntz Politikarako Sailordetza, Lehendakaritza, Eus-tat, Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza, Ekonomia eta Ogasun departamentuak eta Iparraldeko Euskal Kultur Erakundea. Koordinazio honek Richard Bourhis, Montrealgo Quebec-eko Unibertsitateko irakaslearen laguntza izan du, bereziki inkesta prestatzen.

Lortzen den informazioa maila sinkroniko eta diakronikotik aztertuko da. Eta horretarako, emaitzak 1991n egindako lehenengo inkestakoekin erkatuko dira. Azterketa hau euskararen egoera eta bilakaeraren berri izateko modu bakartzat dute. Izan ere, 1996an egingo da Euskal Herrian udal errolda, eta bertako datuekin alderatzeko aukera ere izango da. Baina Ipar Euskal Herriko erroldetan euskarari buruz inolako informaziorik ez dute eskaintzen.

AINHOA AZPIROZ

SAKEA ETA ERRESTOA

IÑIGO SANTXO URIARTE

Abokatua

Legareen indarraz euskara, Euskal Autonomi Elkarteko berezko hizkuntza izateaz gain, ofiziala ere badela kontuan harturik, zer egiten du itzultzaile batek epaitegi batean?

ITZIAR LABAKA

Epaitegiako itzultzailea

Nahiz eta euskara ere hizkuntza ofiziala izan, zoritxarrez, Justizia arloan behintzat, oraindik ere gehiengo erdaldun hutsa denez, itzultzaileez baliatu beharra dago euskarak epaitegiaren bere presentzia izatea nahi badugu behintzat. Epaitegi-tako langileak, hau da, epaileak, fiskalak, abokatuak, idazkariak eta funtzionarioak, erdaldunak dira gehienak.

Bien bitartean, itzultzailea bitartekari bat besterik ez da eta guk ez dugu egoera horren ardurarik. Onartzen dugu euskara diskriminatua dagoela, baina itzultzaileak ez du horren ardurarik. Beste neurri batzuk hartu beharko dira, baina hori ez dagokigu guri.

Gainera, arazo hori beste erakunde publikoetan ere badago, hala-nola udaletxe,

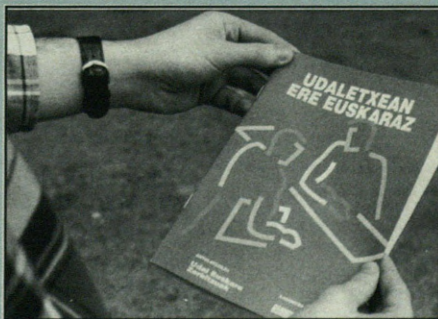
diputazio, legebiltzar eta abarretan. Nire ustez, funtzionarioei euskara erakutsi behar zaie eta horrez gain euskara erabiltzera animatu egin behar dira. Baina Justizian gehiengo erdaldun hutsa denez, prozesu luzea izango da.

Bestalde, ahozko itzulpenez gain, idatzizkoak ere egiten ditugu. Jendeak salaketak, sententziak eta zitazioak euskaraz eskatzen ditu, eta gero eta gehiago gainera. Iaztik hona, lana ia bikoiztu egin zaigu, eta hori seinale ona da.

Hala ere, euskalduntzeko prozesu honetan, langilego osoa hartu behar da kontutan, abokatuak barne.

URREA

● Baztan, Bortzirriak, Bertizarana eta Maierrekako biztanleek «Udaletxean ere euskaraz» dioen aldizkaritxo bat jasoko dute, udaletako euskararen erabilpena indartzeko kanpainaren berri emanez.

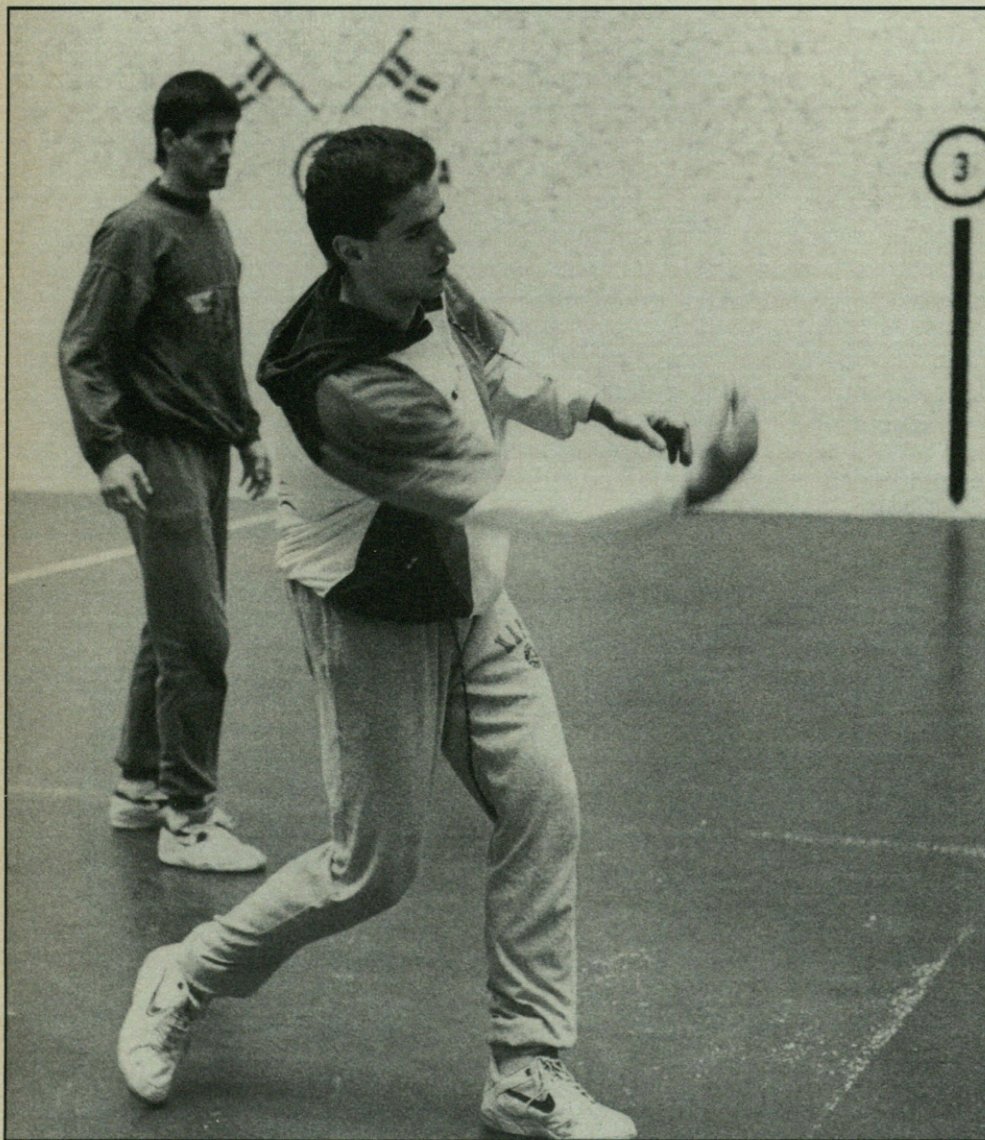
GOROTZA

● Osakidetza arduradunek neurriak hartuko dituztela esan badute ere, oraingoz euskal grafiaz jarri ere ez dute egin us-tezko «Ginecologia»-ren itzulpena Gastei-zen. Cren ordezkari ezartzea gehiegi ote?

Mikel Goñi oronoztarra izan da Asegarceren azken fitxaketa sonatua

PILOTA ENPRESAK IZAR BILA

Asegarce pilota enpresaren azken fitxaketa Mikel Goñi 18 urteko gaztea izan da. Bide azkarra eta harrigarria egin du gazte mailatik profesionale-tara zuzenean igarota; dena den, pilotarien jauzi gaztea ohikoa da frontoietako ibilbidean.

MIKEL Goñi izan da Asegarceren azken fitxaketa sonatua. Hemezortzi urte ditu, eta duela hilabete batzuk inork gutxi ezagutzen genuen Oronozko gaztea pilotarien izartegira ekarri du Asegarcek. Pasa den udan pilotarako duen sena berezia erakusten hasi zen Mikel. Alebin eta Infantil mailetak txapelketa mardoska bat irabazi eta gero, iazko udan, apendizeko ebakuntza bat

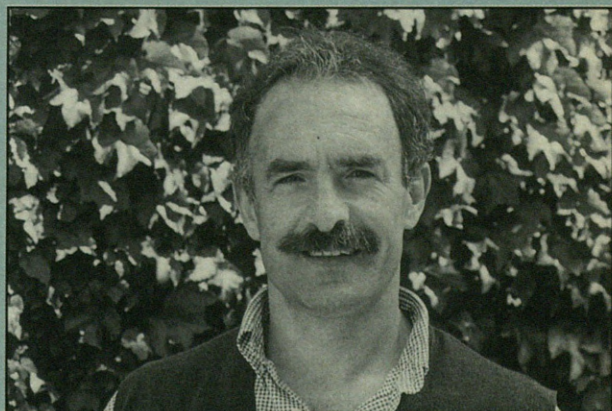
Ruben Beloki 1992an sartu zen profesionale-tara. (Argazkia: Ander Gillenea).

Joxean Unsain: «Mezubideek pilotaren ikuspegi artifiziala dute»

Pilotariak profesioaletara iristean egiten dira ezagun, baina horren aurreko prozesuari ematen dio garrantzi handiagoa Joxean Unsainek, Ikaspilotako arduradunak. «Pilotari berriak ateratzea denontzat pozgarria eta pilotaren onerako behar du, baina profesional mailara iritsi arte beste hainbat gauza jakin behar ditu pilotariak. Txuriz jantzi eta pilotan jokatzeko bakarrik ez da. Guk pilota hezkuntza mailan, eskola barruko kurikulum nagusian txertatu dugu». Pilotari loturiko hezkuntza hiru fasetan banatu dute: «Lehendabizikoan euskal joakoetan modalitate ezber-

dinak nondik eta nola jokatzen diren jakin behar du; elementuak egiten ikasi (jakin dezala zer den larruzkoa, pilotari bizitasuna nola ematen zaion, motelagoak zergatik, espezialitate ezberdineko pilotak nola egiten diren, eta abar), eta azkenik elementu horietako batekin jokatzen ikasi behar da».

Ikaspilotaren irizpideen arabera, neurri batean enpresek erabiltzen dituzten parametroak kalterako dira: «'Pilotaria edo etorkizunekoa da edo bestela ez du balio', eta horrela ez luke behar. Agi danean, pilotarako zaletasuna galdu egiten da jokatzeo ia aukerarik ez delako. Zi-

klismoan mendi-bizikleta asmatu dute, futbolarak eretoko modalitatea du eta guk ez dugu garapenik izan. Pilotazale arruntari leku bat zor zaio». Unsainen analisisian, pilotaren etorkizuna uste baino beltzagoa da. «Egunkaria

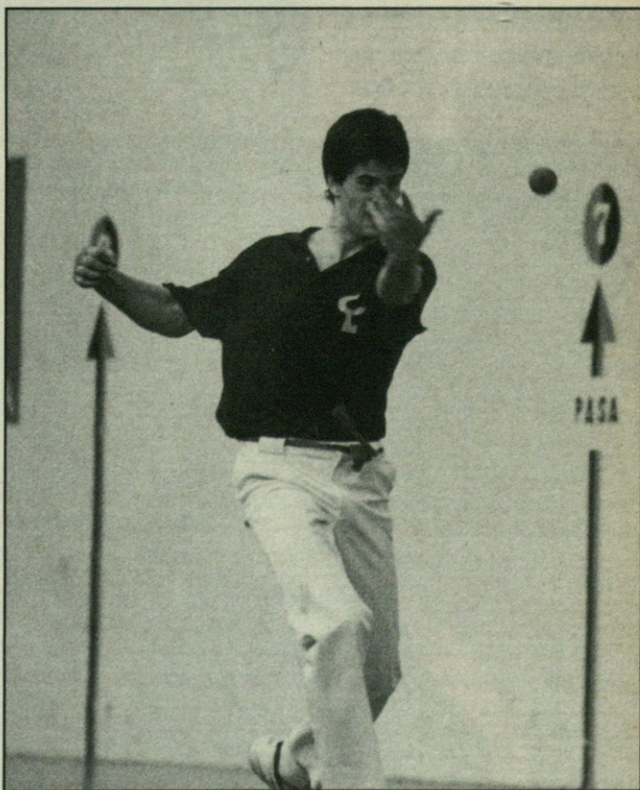
irakurri edo telebista ikusita beste gauza bat dirudi; baina niri ikuspegi artifiziala iruditzen zait, kirol honek behera egiteko arrisku bat badauka eta eskolek behar dute arrisku borretaz ohartzen aitzindari izan».

«Profesioaletarako jauzia egiteko uneak ez dauka adinarekin zer ikusirik» IÑIGO SALBIDEA

jasan ondoren, hamabizentimetro luzatu eta kilo batzuk gehiago hartzea nahikoa izan zen Asegarcekek fitxatu eta egun gutxiren buruan profesional mailan estreinua egiteko.

Mikel Goñi ezustean harrapatu zuen enpresaren dei honek: «*El Diario Vasco*'k antolatzen duen txapelketan ari ginela, Salvador Bergara etorri zitzaigun, beste pilotari batzuekin entrenatzera joan nahi genuen galde eginez. Pare bat saio egin eta profesioaletan debutatu nuen. Otsailaren 17an, inauterietan, Santirekin jokatu nuen Gorostiza eta Armendaritzen kontra».

Edade horretan profesioaletara pasatzeak ez du inor harritzen (Beloki eta Errandoneak adin horretan egin zuten jauzia), baina apenas afizionatu mailan partidu pare batean bere indarrak erakusteko aukera izan duen pilotari batentzat jauzi handia behar du izan. Adituak aditu, Asegarcekek Oronozko gaztea fitxatu du bere koadrorako, baina presarik ez dutela adierazten dute. Mutila egokitzen doan heinean jarriko omen dizkiote partiduak, dio Iñigo Salbideak, Asegarceko gerenteak: «Profesioaletarako jauzia egiteko uneak ez dauka adinarekin zer ikusirik; Belokik gazteago de-

Patxi Eugik ere oso gazte egin zuen profesioaletarako jauzia, 20 urte baitzituen 1991n. (Argazkia: Ander Gillenea).

Profesionaletara jauzi gaztetan egiten da

Profesionaletara jauzia egiten duten pilotariek oso gaztetan egin dute ohikoan. Ondoko zerrendan pilotari ezagunen 'jauzia' jaso dugu, adinaren arabera, eta zerrendan garbi ikusten da joera hori:

17 urterekin: Retegi IV (1977an).

18 urterekin: Inaxio Errandonea (1982), Ruben Beloki (1992) eta Mikel Goñi (1996).

19 urterekin: Julian Retegi (1974), Ladis Galarza ((1979), Martin Alustiza (1980), Joxe Mari Ze-

zeaga (1981) eta Mikel Unanue (1987).

20 urterekin: Fernando Arretxe (1981), Jokin Etxaniz (1990) eta Patxi Eugi (1991).

21 urterekin: Tolosa III (1985) eta Lasa III (1993).

22 urterekin: Santi (1991), Capellan (1992), Manu Lejardi (1993) eta Jorge Nagore (1993).

23 urterekin: Carmelo Ariznabarreta (1990) eta Augusto Ibañez «Titin III» (1992).

24 urterekin: Jokin Errasti (1990).

25 urterekin: Aitor El-koro (1992).

butatu zuen eta nire garaietan ere oso gazterik pasatzen ginen profesionaletara. Aldazabal II, Ben-

goetxea eta asko izan ziren zerrenda horretan. Pilotaria datorrenari berebala antzematen zaio; bere ja-

«Profesionaletan beste habaila batean erabiltzen da pilota; gehiago tiratzen du»
MIKEL GOÑI

rrera kantxan, pilotari emateko posturan... Ondoren fisiko arloa eta beste arlo tekniko batzuk landu beharko ditu, baina esaten dizudanez hemen ez dugu palmaresik eskatzen».

Kastako errematatzailea

EDOZEIN kiroletan bezala, jarraitzaileak ikuskizuna maite du eta horrexegatik, bere errematerako erraztasunak eta kantxan duen portaerak izan lezakete —enpresa beraren marketin lanak aparte utzita—, Mikel Goñiren plazaratzeak horrenbesteko ikusmin sortzearen errua: «Kantxara irteten naizenean ero samarra naizela esaten ditate. Ni jokatzera irteten naiz eta arriskatzera; erre-

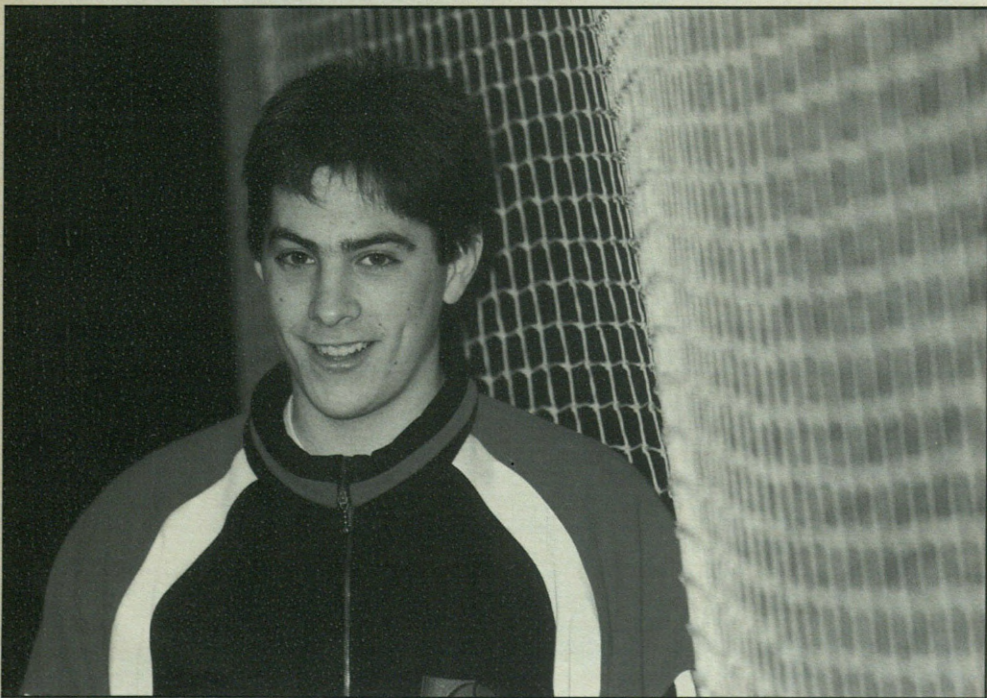
matatzeko aukerako pilotadudanean ez dut bi aldiripentsatzen. Tanto egiten badut, ederki! eta bestela 'izorra badi' neure buruari esan eta hurrengora arte. Bergarak dakidan bezala jokatzeko esan dit, eta gero erakutsiko dizkit aurrelariaren jokoak dituen sekretuak. Nire arma zorrotzena ezker gantxoa da».

Bigarren partidu bat ere jokatu zuen duela pare bat aste, eta berau nagusia. Errandonearekin, hogeita bi eta hogeita bat, mendeant hartu zuten Gorostiza eta Errastik osatutako bikotea.

Profesionalak habailan

NEURKETA horretatik ondorioak ateratzen hasia da Mikel: «Profesionaletan besta habaila batean erabiltzen da pilota; materiala berdina da, agian arinagoa, baina maila honetan pilotak askoz gehiago tiratzen du eta esku-muineraino sartzen zaizu. Partidu hartan abisatu zidaten eskuak minduta buka neza-keela eta horrela, ezker eskua pikatu egin zitzaidan».

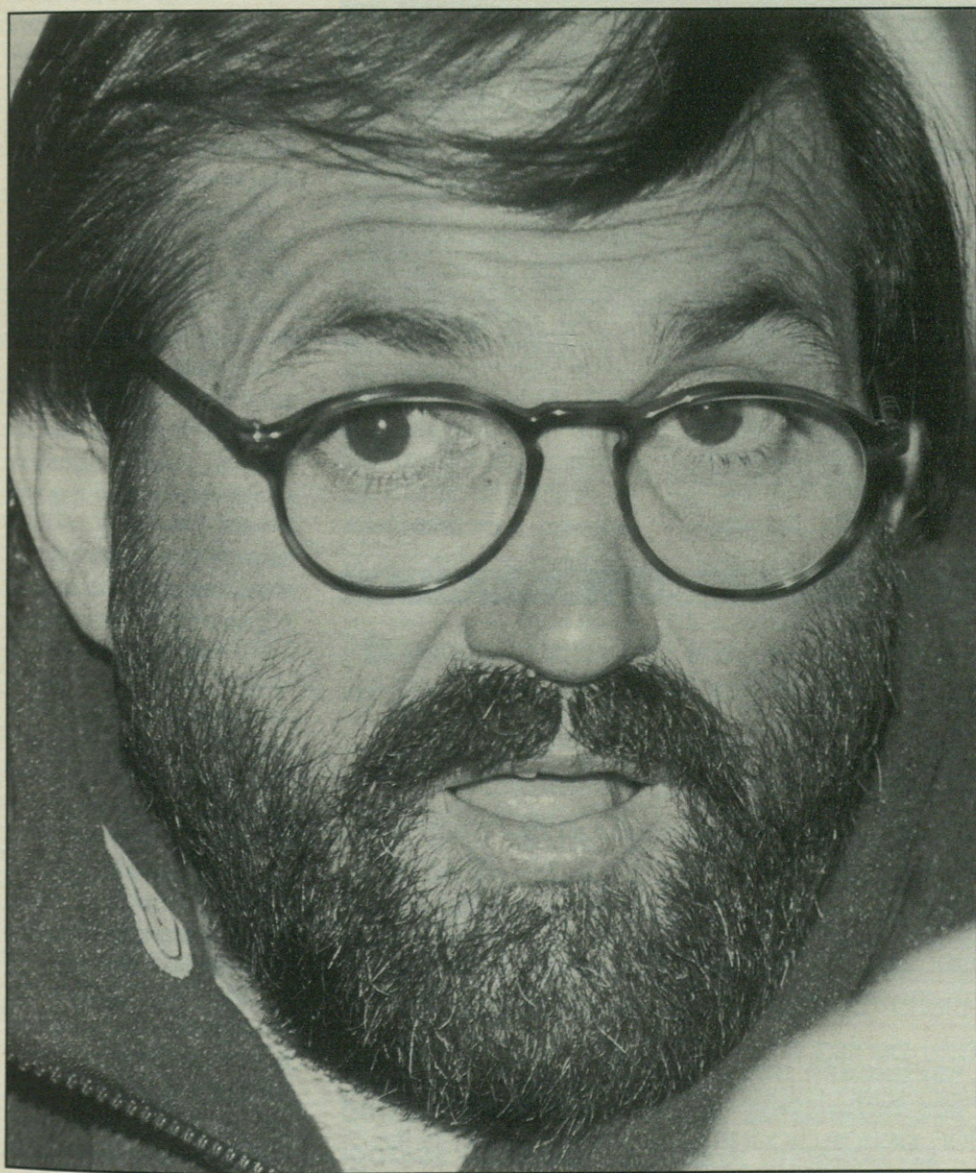
Momentuz eskuko oina-zeak sufritzen ikasi du eta sendatu bitartean bere egoera fisikoa lantzeko Errandoneatarak eta beste hainbat pilotari biltzen diren Berako gimnasioan baretzen du kantxetara itzultzeko duen desioa agoantaezina. Astiro ibiliagatik ere ez da inor galtzen baldin eta bide zuzenetik abiatu bada.

Mikel Goñi da Asegarcek fitxatu duen azkenengo gaztea. (Argazkia: Jagoba Manterola).

MARTIN AGIRRE

«Mendira igotzeko anbizioa da inportanteena, eta nik ez dut falta»

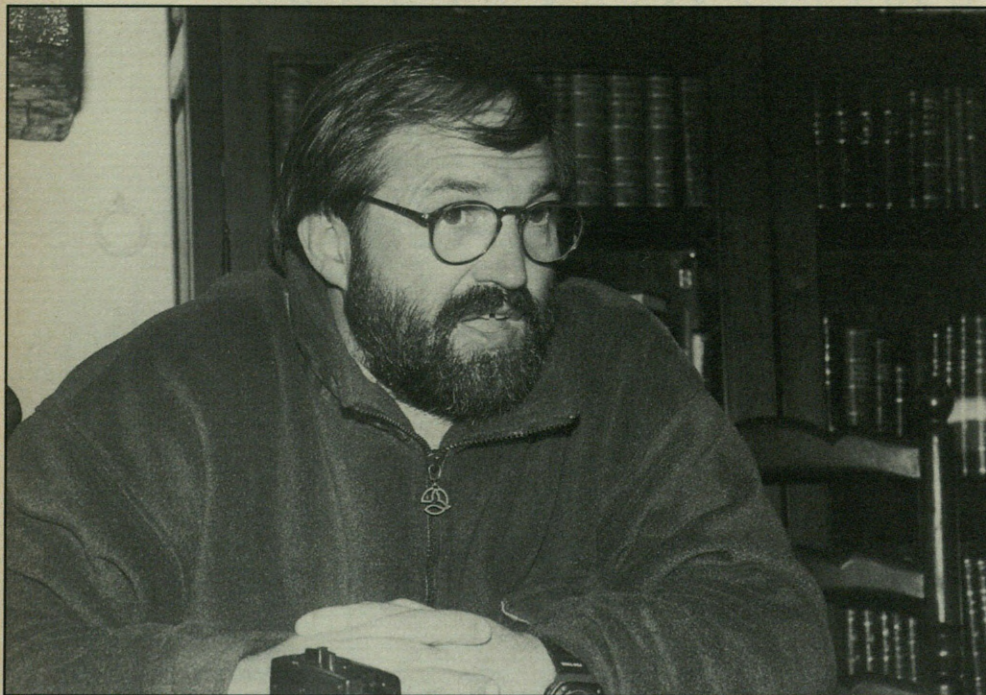

Lerro hauek irakurtzeko betarik hartu gabe kasik, Kangtxen-jungara doa. Hirugarren ahalegina du mendi honetan eta, goraino iritsiz gero, berderatzigarren zortzimilakoa izango du. Hamalaurak osatzekotan da. Anbizioa badu; presarik ez.

Nola basi zinen mendian.

Nik uste guztiak bezala. Hamalau urte nituela, aitarekin ehizara, Gorbeia, Aizkorri... joan ondoren, harrak harrapatu ninduen. Gainera, Txetxu anaiak eskalatu egin zuen, eta gogoan dut behin berarekin Eginora joan nahi nuen galdetu zidanez. Lehen aldi hartan erorketa bat izan zuten, eta anaiak eskuak erre zituen

«Euskal Herrian maila zertxobait jaisten ari da zortzimilakoei dagokienez». (Argazkia: A. Elozegi).

«Mendira noanean barnean
dudan guztia ematen dut,
baina irrika hori men-
deratuta dut». (A.: A. E.).

eta laguna hormatik erdi
zintzilik geratu zen. Beraz,
aurreneko aldi hura nahikoa
gogorra izan zen niretzat,
baina segituan egin nuen bat
eskalada munduarekin. Egi-
non, Arabako eskolan, han
ikasi dugu arabar mendizale
askok, eta horien tartean
baita nik ere. Ondoren, Pi-
cos-etara joaten hasi ginen,

sarritan gainera, eta baita
Pirinioetara ere. Nabarmen-
du, eskalatzen nabarmendu
nintzen piska bat, zeozer
berria egiten saiatzen bai-
nintzen aldiero. Jarraian, Al-
peak, Andeak, Alaska, ke-
nia, Maroko etorri ziren, eta
1982an Himalayarako jau-
zia, Kangtxuntsera hain zu-
zen ere. Aurreneko hura,

NORTASUN AGIRIA

Gasteiztarra, 40 urte beteko ditu aurten ●
Hamalau zituen arte ibili zen eskolan, «bidali
ninduten arte, bihurria nintzen eta» ●
Alpinista konpletoa da, harkaitzean,
izotzean, eskian... aritzen da ● Parapente,
ala-delta eta horrelakoak ez ditu, hala ere,
batere atsegin ● Espedizioetan euskaldun askorekin joanagatik
ere, zoritxarrez burugogor samarra da eta kosta egiten zaio
euskaraz egitea, dena ulertu arren ● Erretzaile amorratua
betidanik; «erreko ez banu pentsa noraino iritsiko nintzatekeen...»
● Hauteskundeak PPK irabaziko dituela argi dagoela uste du.
«Badakit botoa nori eman behar diodan eta horrekin aski dut»

ordea, ez zen ondo atera.
**Leben aldi baietako kez-
ka edo beldur bura
mantentzen duzu orain-
dik mendira zoazenean?**

Uste dut hori guztia nahikoa
gaintutua dudala. Hala ere,
zortzimilako batera edo
ezaugarri parekoak dituen
mendi batera noanean,
arriskua handia dela bada-
kit, are eta gehiago han ge-
ratu diren lagunak baditu-
dala kontuan izanda. Baina
horrek ez dit larritasun han-
dirik sortzen. Pentsatzen dut
alpinistak, himalayistak ka-
su honetan, gai berezi batez
eginak gaudela.

**Zortzimilako marra hori
magikoa da zuretzat ere?**

Inolako dudarik gabe. Le-
hen zortzimilakoa igo nue-
nean sekulako poza sentitu
nuen. Munduan hamalau
gailur besterik ez daude al-
tuera horretaz gaindi, eta
nola ez, sekulakoa da horre-
lako batera igotzea. Lehen,
garai batean, harkaitzean es-
kalatzea baizik atsegin ez
banuen, orain zortzimilako
mendiak igotzea dut gustu-
ko, eta, bai, magikoa da al-
tuera hori. Alabaina, zortzi-
milaz azpitik mendi izugarri
ederrak badira, eta ez Hima-
layan bakarrik, baita Alas-
kan ere. Alaskan, ziurta die-
zazuket nire bizitzako
mendirik ederrenak ikusi
ditudala, edo Peruko men-
dizerra zurian.

**Zortzimilakoan lasterke-
ta kazetariok asmatu
dugu?**

Nire ibilbidean behintzat ez
dago inolako lasterketarik.
Niri hamalau zortzimilakoak
igotzeko aukera suertatu
zait, eta, nola ez, eutsi egin-
go diot aukera hori. Caja
Vital kutzak esan zidan ha-
malauko zerrenda hori osa-
tzeko espedizio bat eta ba-
koitza babestuko zidala, eta

eskaintza hori ezin da bazterrean utzi. Hartara, lehen burutik pasa ere egin ez zitzaidan zurrunbiloan nago. Hala ere, oraindik sei gertatzen zaizkit, eta edozer gerta daiteke.

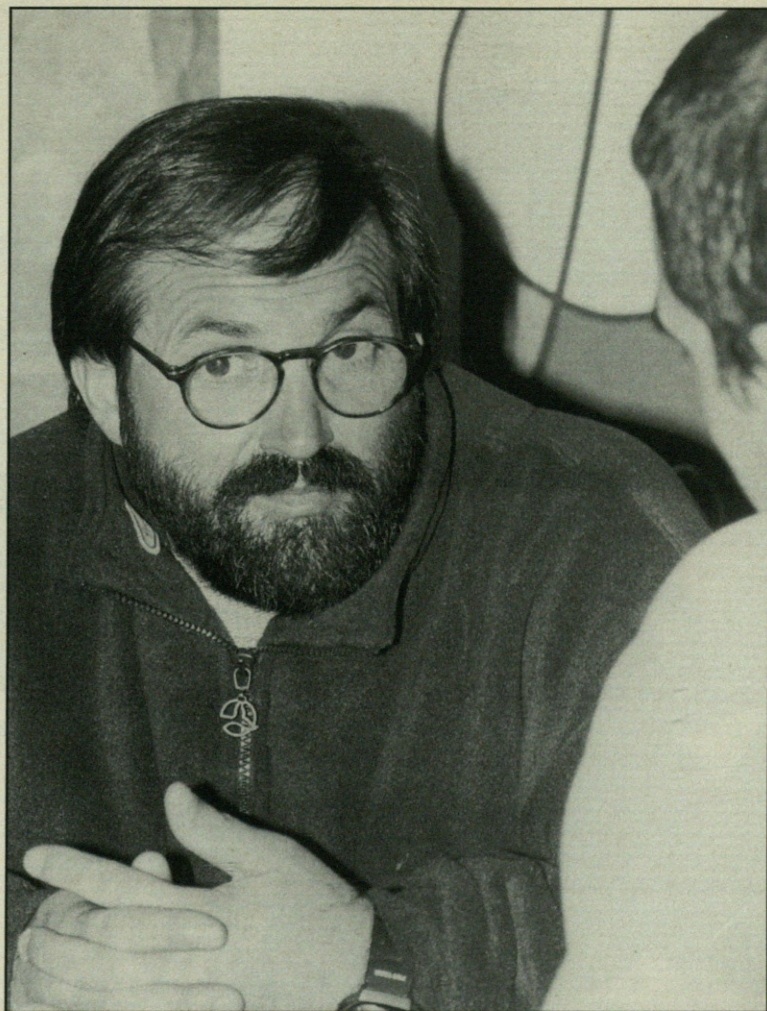
1992tik hona saiatu ditudan zortzimilako guztiak igo ditut, baina bolada eten egin daiteke, nork daki. Asmoa da 2000. urtea baino lehen guztiak igotzea, baina ez litzaidake batere inportako 2001. edo 2002. urtean bukatzea ere. Alegia, ez dudala hau lasterketa gisa bizi.

Nolabait esatearren eskola zabarreko mendizalea zara, hau da, ez duzu Inñurategi anaiek bezala entrenamendurik segitzen, entrenamendu onena mendira joatea dela pentsatzen baituzu.

Nire prestakuntza erabat ezberdina da Felix eta Albertok, edo beste kasu bat aipatzearren Juan Vallejak jarraitzen dutenaren aldean. Ni hemen ez naiz ia entrenatzen, denbora faltagatik askotan, baina ahal dudan asteburu guztietan Pirinioetara edo eskalatzerara joaten naiz. Hala ere, altuerara oso ondo egokitzen da nire gorputza, zorte edo dohain hori daukat.

Gainera, Erhard Loreta-nak dioenez prestakuntza mentala da garrantzitsuena, hau da, sufritzeko prestakuntza egotea.

Ez dakit, prestakuntza mentala baino gehiago, mendi hori igotzeko duzun anbizioa aipatuko nuke. Niri anbizio hori ez zait falta. Bestalde, 21 urte daramatzat mendia egiten, eta beraz, pentsatzen dut urteotako esperientziak asko laguntzen duela mendiko eta altuerako sufrimendu hori eramaten, gainditzeko. Garrantzitsuena,

mendia igotzeko ilusioa, gogoia, irrika, eta anbizioa dira. Egia da, baita ere, zortea izan dudala, herri honetan mendizale askori —Patagonian, Alpeetan, Andee-tan bide berriak irekitzen dabilen jende horri— ez baitzaie duten meritua onartzen Himalayara joateko beste diru ez dutelako eta zortzimilakoetan gauza handirik egiten ez dutelako. **Espedizio bakoitzeko sentsazioak antzekoak izaten dira ala ez?**

«Garai batean, harkaitzean eskalatzea baizik atsegin ez banuen, zortzimilakoak igotzea dut orain gustuko; magikoa da altuera hori»

Hori espediziokideen araberakoa izaten da sarritan. Azken lau espedizioetan, K-2, Makalu, Broad Peak eta Lhotsen, lagun izugarri onekin joateko zortea izan dut. Eta adibidez, K-2n, Felix, Alberto eta Kikerekin bizi izan nuen sentsazio hura akaso ez dut beste inoiz sentitu. Agian izan liteke mendiagatik ere, baina beste konparazio bat jartzeko, Everesteko azken espedizioan ez nuen ongi pasatu.

Azkeneko lauretan, or-

dea, bai, eta hori nik uste dut lagunengatik dela.

Lagunak aipatu dituzenez, bat baino gehiago utzi duzu jada mendian. Zein gogoeta eragiten dizu horrek?

Gogoeta asko eragiten du horrek. Han geratzeko arriskua badut, batez ere nire bi lagun oso min mendian hil direnean. Ziurrenik Atxo (Apellaniz) eta Juan (Miranda) ziren mendian nirekin gehien ibilitakoak. Atxo eta biok batera hazi ginen, hasierak elkarrekin egin genituen eta baita hiru zortzimilako elkarrekin igo ere. Ondoren Mirandarekin ere mila gauza egin nituen. Alabaina, mendira noanean barnean dudak guztia ema-

-Orain Nepalgo Gobernua indarrean jartzera doan legeria berriarekin berriro beste 10-12 bat espedizio joango dira Everestera, eta ekologis-moaren arazoa larriagotu egingo da ziurrenik». (A.: A. Elozegi).

«Euskal Herrian ez gaude menditik bizitzeko prestatuta. Jakina, iraubizi egin daiteke, baina bizi, bizi, ez. Atzera goaz beste herri batzuen aldean.». (A.: A. E.).

ten dut, nahiz eta goraino iristeko irrika horren gainetik itzulera bidea hartzeko zuhurtzia egon. Pentsatzen dut irrika hori menderatuta dudala, hots, buelta hartzeko mentalizatuta nagoela.

Azken aldi bonetan euskal espedizio askok obiko bidetik jotzen du gailurrera, hau da, bide berriak saiatzeko, zeozer

ausarta egiteko gero eta joera gutxiago dago.

Egia esan, ni ez naiz prezeski zaku horretan sartzen naizenetakoa: Everest hegoaldeko pilaretik igo nuen, K-2 Cesen bidetik, Makalu mendebaldeko ertzetik saiatu ondoren ohiko bidetik, Kangtxenjungako ipar arpegian bi aldiz izan naiz, orain noa hirugarren aldiz,

«Zortzimilako batera noanean, arrisku handia dudala badakit, are eta gehiago han geratu diren lagunak badiudala kontuan izanda»

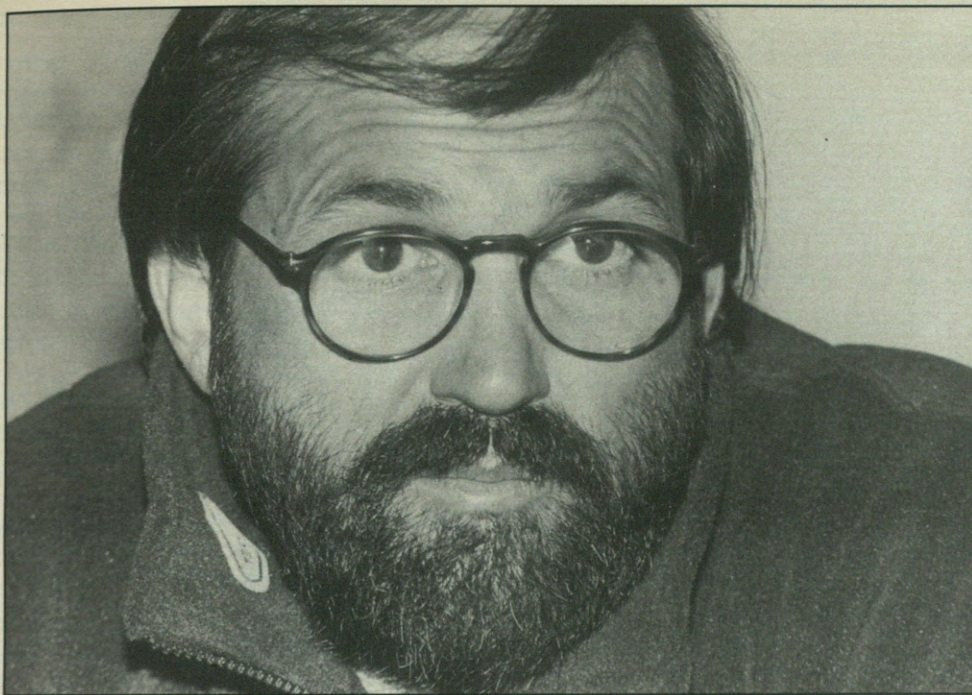
abuztuan Shisha Pangmara joango naiz hegoaldean zailtasun handiko bide batetik saiatzeko... Logikoki, zortzimilakoren bat ohiko bidetik igo behar da, gainerakoan presioa eta nekea ikaragarriak baitira alpinista batentzat. Beste mendizaleei dagokienez, gaur egun Euskal Herrian maila zertxobait jaisten ari dela iruditzen zait. Kike (De Pablo), Atxo (Apeellaniz), Zulu (Jose Luis Zuluaga) eta beste hainbat jende gauza berritzaileak egiten saiatu ginen Himalayan; egun ez da horrelakorik hainbeste ikusten.

Esaidazu anbizio handiko proiektu bat.

Inolako dudarik gabe eskuartein dugun hau: Kangtxenjunga. Munduko hirugarren gailurrik garaie-na igotzen badugu zortzimilako zailenetako bat kenderuko dugu gainetik, eta hamalaurak osatzeko baxuenak geratuko zaizkigu, baina ez horregatik errazena edo arrisku gutxien dutenak. Ukaezina da, hala ere, aurrerapauso galanta izango dela Kangtxenjunga igotzea.

Bi aldiz izan zara Kangtxenjungan, ipar bormatik bietan ere. Nola ikusten duzu espedizioa.

Aurreko aldietan Messneren bidetik jo genuen. Oraingoan britainiarren jatorrizko bidetik joango gara. Zati zail samar batzuk badira

«Mendizale askori ez zaie duten meritua onartzen Himalayara joateko beste diru ez dutelako».
(Argazkia: Alberto Elozegi).

bide honetan, soka tinkoak jarri beharreko guneak, eta baita oso zutiak diren korridoreak ere. Asmoa da maiztzeke lehen hamabostaldian gailurrera iristea. Esan beharra dago, izan naizen zortzimilako guztietan hemen pasa ditudala unerik txarrenak. Bigarren aldian erori egin nintzen 8.400 metro inguruan haize bortitzaren eraginez, eta banindoala Mari Abregok gelditu ninduen, zorionez. Errespetu handia diot Kangtxenjungari.

Britainiarren bide hau Carlos Carsolio mexikar baina ez du erreplikatu, ez da hala?

Nik dakidanez Carsolio eta Wanda Rutkiewicz poloniarra izan dira bakarrak. Ruti-

kiewitz, gainera, gailurretik oso gertu desagertu egin zen.

Carsoliz ari garela, baskiera batean berarekin joatekoa zinen aurten Manaslura.

Bai, baina lehengoan berarekin hitz egin nuen eta esan nion Inurategi anaiekin eta Kikerekin konpromezua hartua nuela eta ezin izango zela. Hasiera batean, eta gauzak ondo joatera, hauek dira nire asmoak datozen urteei begira: abuztuan Shisha Pangmara joko dut; datorren urtean Dhaulagiri eta Annapurnara espedizio berean eta abuztuan Hidden Peak-era, Pakistanen gertatzen zaidan zortzimilako bakarrera. Eta bukatzeko, bi urte barruko udaberrian

Manaslura. Hau guztia, nola ez, plana da.

Iaz Makalutik zaborrak jaisteko kontua zela-eta arazorik izan zenuen bi neska euskaldunekin. Espedizio handiak, Everesteko hego lepoa, oxigeno botilak eta oro har ekologismoaren arazoa nola ikusten duzu Himalayan?

Oraindik ez dut bi neska hauekin hitz egiteko parada izan, baina esango nieke zigorra, epaitu aurretik, ezin dela inoiz eman. Oroitzen naiz espedizio hartan janaria sobratu zitzaigula, eta horregatik frantziar eta sherpa batzuei banatu geniola janari hori. Beraz, orduan esandako guztia gezurtatu beharra dago beste behin, guk ez baikenuen zaborrik batere utzi. Ekologismoari eta bereziki Everest mendia dagokionez, arazoa larria da. Nik neronek ere oxigeno botilak bota izan

ditut 8.500 metroan, baina sistema hala dago ezarria. Orain Nepalgo Gobernuak indarrean jartzera doan legeria berriarekin berriro beste 10-12 bat espedizio joango dira Everestera, eta arazoa larriagotu egingo da ziurrenik.

Garbiketarako espedizioak ere antolatu dira, baina nik ez dut konfiantza handirik hauekin, mendia igotzeko aprobetxatzen baitute, zaborra biltzeko baino. Kanpamentu nagusian, hala ere, zikinkerien arazoa arindu egin da, Gobernuak zarama beheko kanpamentuan ez uzteko ezarri duen abalaren eraginez batez ere. Beste mendietan arazoa ez da hainbestekoa, masifikazioa ere askozaz apalagoa delako Everesten aldean.

Posible da mendiaz bizitzea?

Euskal Herrian ez gaude horretarako prestatuta. Jakina, iraunbizi egin daiteke, baina bizi, bizi, ez. Suitza, Frantzia edo beste hainbat herriekin alderatuz, nahikoa atzeratuak gaude. Kangtxenjungako kasu honetan bezala, espedizioa babestea asko da jada, eta pribilegiatuak Felix, Alberto, neu eta beste gutxi batzuk baino ez gara. Horregatik nioen lehen, pena dela hain aktibitate onak egiten ari den jendea diru faltagatik ezin aurrerago joan izana.

Oso maite duzun mendia zein den esaidazu.

K-2 oso-oso berezia izan zen niretzat. Piramide zuzen eta erraldoi hori zoragarria iruditu zitzaidan. Cervino, Grandes Jorasses edo Mont Blanc mendiguneko beste hainbat gailur ere ederrak dira.

RAMON OLASAGASTI

«Asmoa da 2000. urtea baino lehen zortzimilako guztiak igotzea, baina ez dut hau lasterketa gisa bizi»

Ehun urte eta gero...

EHUN urte bete dira Segundo Olaeta eta Aitzol jaio zirela. Prest dira ospakizunak. Prest bata eta bestea laudatzeko ekitaldi nahiz hitzaldiak. Prest beren ekarpena hitz handiz jazteko saioak. Prest euskal kulturgintzaren mesedetan egin zituzten lanak eguneratzeko ahaleginak. Baina, ehun urte beranduago zertan dira Aitzol eta Olaetaren asmoak eta helburuak?

Modu bakarra dugu horren berri jakiteko. Atzoko eta gaurko kulturgileak mahai beraren inguruan biltzea. Bildu ditzagun beraz... Aitzol galdizka hasi zaigu, euskararen egungo egoeraz eta berak 1931n esandakoak bete diren jakin asmoz: «*Heriotz-arriskua jada gertu zegoela zirudienean, Jaungoikoak, euskal herria bere loalditik esnatzea nahi izan du. Deseuskalduntze-bitartekoak indartsuagoak dira gaur egun. Baina are fermuagoa da*

euskaldunok bere nazio-bizkuntzari eusteko duen borondatea eta nabia. Euskara ez zen sekula gaur baino hobekiago eta zainduago egon. Ez zuen sekula izan halako arduraz landuko zuten olerkari edo literaturgilerik. Euskal historiaren bilakaeran ez dira sekula ikusi arraza-bizkuntzaren inguruan multzo egingo luketen bainbat kultur eta politika erakunde. Euskara ez da hilko, euskaldunek bizi dadin nahi badute.

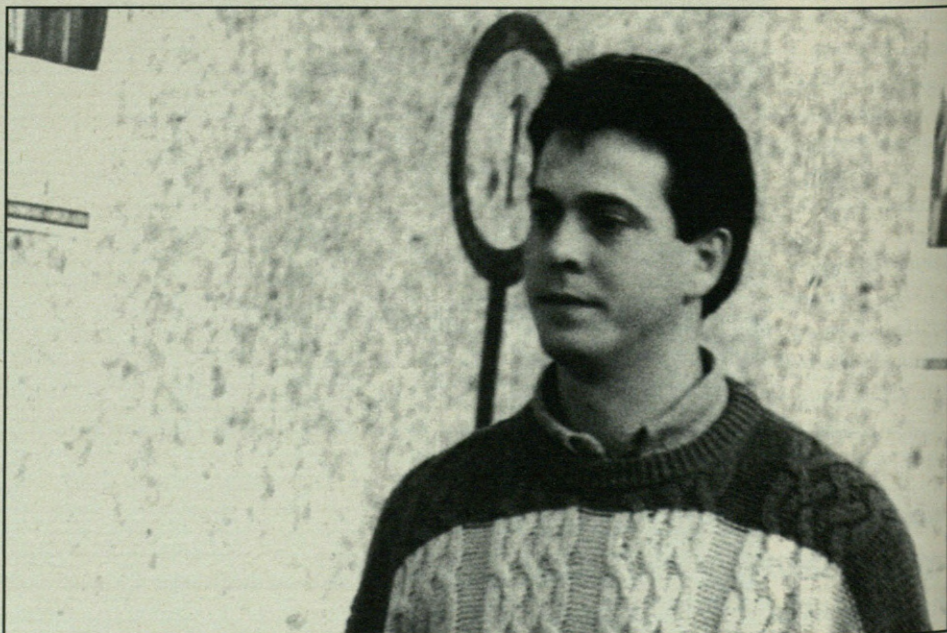
Mari Karmen Garmendiak erantzun dio, Euskaltzaleak erakundeak hasitako bideari darraiotela eta euskara aurrera ari dela, liburugintzan, literaturan, eskoletan, administrazioan... Eta euskarazko egunkaririk badugun galdetu dio. Eta baietz. Eta herriaren arnasa den bertsoak indarririk baduen. Eta baietz. Eta Orixeren «Euskaldunak» liburuaren ondotik, euskara literatu-

raren gailur bidean jarriko duen lan handirik idatzi den. Eta baietz. Eta unibertsitaterik badugun. Eta baietz... Isilik geratu da Aitzol, berak eta bere belaunaldiak hasitako obrak gaur egun halako jarraipena duela ikusita.

Euskal Idazleen Elkarteari galdezka hasi da jarraian. Ea bere garaian kulturgintzari eman zitzaion taju batera-

■ Bere belaunaliak, proiektu zehatz baten inguruan bildurik, kulturgintzari eskaini zion taju bateratu hura berreskuratzea nahiko luke Aitzolek

Aurrera doa Nafarroako Bertso Txapelketa. Atarrabian jokatu zen bigarren kanporaketa, eta bertan Bittor Elizagoienek lortu zuen punturik gehien, 484 guztira. Bigarren Xabier Silveira sailkatu zen, 460, 5 punturekin. Elizagoien zuzenean pasako da finalera, eta Silveira berriz, finalerdikoetara. Aurretik, Baigorriko lehen kanporaketan, Kexus Arzallus izan zen garaile, eta Estitxu Arozena bigarren. Hirugarren eta azken kanporaketa Altsasun jokatu da, martxoaren 10ean. (A.: Leire Arzuaga).

tuarekin jarraitzen den. Eta... Argita-
letxeen lana sustatzen den. Eta... Era-
kundetatik laguntza nahikorik jaso-
tzen den literaturgintza promoziona-
tzeko. Eta... Irakurlegoak gora egin
duen. Eta... Isilik geratu da Aitzol, be-
rak eta bere belaunaldiak hasitako
obraren jarraipenaren inguruan eran-
tzunik gabeko galderarik badagoela
konturatuta.

Bertsolarien Elkarteari ere galderak
egin dizkio. Ea ahozko euskal literatu-
rari behar besteko garrantziarik emate-
ten zaion. Eta... Kulturaren ildo nagu-
sietan kokaturik dagoen. Eta... Bertso-
lariak erdeinuz tratatzen diren. Eta...
Isilik geratu da Aitzol, berak eta bere
belaunaldiak hasitako obraren jarrai-
penaren inguruan zalantzak ugariak
direla antzemanda.

Hainbat kulturgile euskara eta kul-
turaren aurrekontu murritzez jardun
zaizkio. Guggenheimez (aho zabalik
jaso ditu berriak). Ikus-entzunezkoez
eta euskaraz egiten ez den zinemaz.
Itzulpen- gintzak duen garrantziaz.
Entziklopediez eta CD-ROMez. Aitzol
isilik geratu da, omenaldirako prestatu
behar duen hitzalditxoak, entzunda-
koak entzunda, moldatzeko premiaz
ohartuta. Bi gauza ditu, hala ere, argi:
bere belaunaliak, proiektu zehatz ba-
ten inguruan bildurik, kulturgintzari
eskaini zion taju bateratu hura berres-
kuratzeak duen garrantzia, eta euska-
raren etorkizuna ziurtatuko duten
neurriak behingoz lotzea. Etxepareren
esaldi handia baliatu nahi luke, *«jalgi
badi...»*, honi guztiari indar emateko,
baina ez daki, eta hori da bere kezka
nagusia, inork kontuan hartuko duen;
izan ere, bera bezalako zaharrek...

SEGUNDO Olaetak egun dantza zer-
tan den jakin nahi du, eta galdezka
hasi da: *«Nik sortutako baletaren on-
dotik, sortu al da besterik?», «herri txi-
kitako dantza zabarrak berreskura-
tzen al dira?», «dantzari onik ba al
dugu?», «laguntzarik jasotzen al du
dantzak...»* Entzundakoak entzunda,
aurpegia bezten hasi zaio...

J.J. PETRIKORENA

UHATZAINDIKO URAZ BUSTI

Euskal Herriko zatiez (II)

PARRALDEKO» hiru lurraldeek abantxu muga guzia, ehun bat kilometroz, Nafarroa Garaiarekin dugu, Añamenditik Larrunera, eta hor dago mendia, nahiz iragan aldian aipaturiko ñabardurekin, zinezko hegia maiz urrunago dagoelarik, Baztango ibarra eta Bostiriak iparraldeetik utziz, Belate lekuko.

Gainera hor dago ideologia. Frantses eskolan ikasi genuen muga naturalak dituela Frantzia eternalak: hegoan bistan dena Pirinioak, Hendaian bukatzen omen direnak. Ikuspegi horretan, 'Espainian' sartzeko, nahitaez mendia gainditu behar da. Beraz autobidea egin berrian, Urruña ta Pausuren arteko patar ganean, pankarta bat eman zuten, bortu hegiaren seinale nabarmena: «Col de Courlécou, 32 mètres».

BAINA ura berenaz beherantz doa: Bidasoa iparreruntz, Atlantikora. Errobi bezala, eta ez hegoruntz. Ebrora, Mediterraneora. Halaber Donostian Urumea, Bilbon Ibaizabala, Gipuzkoa ta Bizkaiko ibai guztiak bezala. Bi herrialde horietako biztanleek ongi dakite mendien iparraldeetik daudela, Araba ta Nafarroara irixteko mendateak igo behar baitituzte, guk Iruñerako Ibañeta edo Belate igaiten dugun legez.

Gipuzkoa ta Bizkaia mendien iparraldetik, Nafarroako Baztan eta Bostiriak ere... Baina Pirinioen iparraldetik ote? Hor gaindi baitago Kantabriar mendikatea ere! Nork daki non xuxen hasten den hau? Geografo batzuen iritziz (haietan Th. Lefebvre), Galiziaraino sartzen dira Pirinioak. Georges Viers-en arabera, Zadorran amaitzen dira. Zer kriterioz horietarik bereizten ote da Kantabriar mendikatea? Badut beldurra politikoa dela bien arteko muga. Dena dela, mendikateen izena ez da hemen aipatzen hasi dutana, Euskal Herriko zatiei emaiten dieguna baino. Eta orografiaren aldeetik ez da xuxena 'mendiz bestaldeko' haurrideez dugun formula hori, beste Estatuko euskaldunen aipatzerakoan.

EAJ-KO abertzaleek erraiten zuten 'Penintsulakoak' eta 'Kontinente-koak': funts gehiago ukanarren, formulazio berri hori ez zen sartu populu-
luan, gure eskualdeetik bederen.

Azken 30 urteetako abertzaleek beste formula bat hautatu genuen, 'Iparraldea' eta 'Hegoaldea' aipatuz, eta horrek mementoan badu arrakasta. 'Mendien' hura baino egokiagoa da, ez hargatik oso xuxena, beti geografiari begira, eta horretaz ere badago zer esana, beste aldi bateko agian.

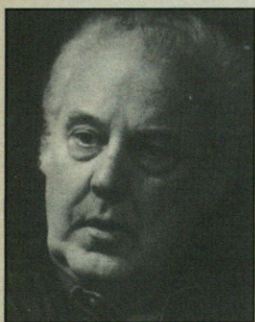
JEAN LOUIS DAVANT

TXUTXU - MUTXUKA

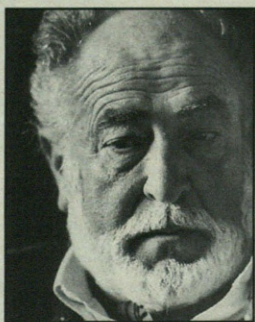
«AHOZ AHO, BELAUNEZ BELAUN» KANPAINA

EUSKO Jauriaritzak «Ahoz aho, belaunez belaun» deitu duen transmisio kanpaina plazaratuko du gutxi barru. Bereziki OHoko Bigarren Zikloan ari diren gaztetxoentzat pentsatua dago, eta euskararen inguruko informazioa zabaldu eta sensibilizazioa jorratzea du helburu. Bi maskota izango ditu herriz herri mugituko den erakusketa ibiltariak, Itsaso eta Ibai. Elementu grafiko (eskola, familia eta gizarteari buruzko panelak) eta ikus-entzunezkoak (zortzi minutuko bideo bat eskainiko da) baliatuko dira, eta hauez gain, galdera jokoa, kontalaria... eta beste izango dute aukeran kanpaina honetan parte hartzen dutenek.

NOR - NORI - NOR K

A. GONZALEZ ACILU

konpositore
altsasuarraren lanari
buruz «La estética de la
tensión» liburua
kaleratu du Marta
Curesesek. Oro har
ehun bat musika lan
konposatu ditu Agustin
Gonzalez Aciluk
(azkena joan den hilean
estreinatu zen
Madrilen), beti ere
mundu zabaleko
abangoardia
besarkatuz; bestalde,
ahots-musika eta
fonetikaren munduan
gehien ikertu
duenatarikoa dugu. ●

NESTOR BASTERRETXEARI

bere ibilbide artistiko
osoaren berri emango
duen erakusketa
antologikoa zabalduko
diote Gasteizko Ur
Biltegian, martxoaren
8tik aurrera. Irailean
bestalde, Euskal
Artzainari monumentua
deituriko eskultura
handia ezarriko du
Oñatin, Arantzazurako
errepide hasieran,
Uribarri auzoan. Euskal
Herriko Artzain-
txakurren
Txapelketaren
antolatzaileen enkarguz
egingo du obra ●

ITXARO BORDAK

prest du bere hurrengo
eleberria, «Bizi nizano
munduan» deitzen
dena. Izenburua, Jean
Mixel Bedaxagarren
azken diskoari izena
ematen dion «Otia lili
denean» abestitik atera
du. Liburuaren haria
berriz, Ipar Euskal
Herriko detektiberik
onenaren eskutik osatu
du Itxaro Bordak,
zeinak hainbat
abentura biziko dituen
Nafarroa Beherean.
Susak argialetxeak
plazaratuko du lana,
apirilean zehar ●

TEILAK

■ SEGUNDO
OLAETA JAIO
ZELA EHUN URTE

SEGUNDO Olaeta, Olaeta Baletak sortu zituen Gernikan jaio zela ehun urte betetzen dira aurtten. Bizitzan zehar euskal folklorearen ezagutza zabaldu zuen, musikari eta koreografo gisa lan eginez. Berak sortu zuen Euskal Herrian izan den lehen neska-mutil taldea, Gernikako Elai-Alai. Haren ondotik, Miarritze, Baiona, Donibane-Lohizune eta Uztaritzen hainbat talde bultzatu zituen. 1950ean, bere seme alabekin, Olaeta Baletak eta Euskal Dantzen Akademia eratu zituen. Munduan zehar 41 estatutan aritu dira urteotan Baletak, arrakasta handiaz. Egun, Victor semearen esku dago egitasmoa. Bestalde, hainbat dantza moldatu zituen Segundok, «Estanpak», «Euskal koadroak», «Meza osteko jaia», eta beste. Gainera, herri txiki askotako dantza zaharrak berreskuratu zituen.

Mendeurrena ospatzeko, Olaeta Baletak ikuskari berezia eskainiko dute Euskal Herrian, Espainian eta Frantzian, urte osoan zehar. Arriagan aurkeztu ondoren, apirilaren 28an Gasteizko Printzipal antzokian izango da ikuskaria. Maiatza eta ekainean Madrilen, eta ekainaren 21ean Donostiako Victoria Eugeniaren San Ferminetan Iruñeko Gayarrera helduko da. Uztailen zehar Bartzelonan arituko dira dantzariak, eta urtearen ondarrean Frantzian. Azken emanaldiak Bilboko Arriagan eta Gernikako Jai-Alai frontoian eskainiko dituzte. Honekin guttiarekin batera, hitzaldiak eta erakusketa zabalduko da.

Elkar etxearen «Triki» azpizigiluaren eskutik hiru disko berri kalean

Udako doinuak udaberrian

Uda giroko soinuak datozkigu udaberriaren atarian. Maixa eta Ixiarrek pasaden asteen bere azken lana aurkeztu zuten, eta martxoaren bukaeran Imuntzo eta Belokiren txanda izango da. Gozategi Anaiek taldea ere kantu berriei azken ukituak ematen dabil, estudioko lanari heldu baino lehen. Maiatzaren hasieran izango dira kalean.

GRABAZIO lanetan harra-patu ditugu Imuntzo eta Beloki estudioan. Maixa eta Ixiar, berriz, bere diskoaren aurkezpen lanetan aritu dira

Bilbo eta Donostian. Gozategitarrek ere badute zereginik, martxoaren bukaeran estudioan sartu behar baitute, aste batzuk egin eta az-

ken lana maiatzerako prest edukitzeko. Leihoz bestalderara elur erauntsiak dena zuritu ondoren, udako festa giroa berotzen hasia da El-

kar disketxeko estudioetan, herriko plaza eta pilotalekuak alaitzeko doinuez.

Hiru taldeek Elkarrek duela urtebete sortu zuen «Triki» azpizigiluan aurkeztuko dituzte euren lanak. Elkar disketxekearen musikaz arduratzen den Josebe Ormazurik esan digunez, hain epe laburrean hiru lan plazaratzeak ez du arrazoi berezirik. «*Horrela suertatu da; Maixa eta Ixiarrek beren azken lanarekin izandako arrakasta ikusita, beste bati ekin diote. Gozategi anaiek duela urte t'erdi kaleratu zuten berea, baita Imuntzo eta Belokik ere. Berrria egitea tokatzen zitzaien eta orain da garaia.*

Uhin ezberdinez osaturiko lana

«UHINEZ uhin» datoz Maixa eta Ixiarrek besapean dartzaten hamalau abesti berriak; izan ere, disko berri honetan mota ezberdineko abestiak bildu dituzte eta arrazoi honexegatik izena. Aurrekoak izandako harrera ikusita «Uhinez uhin» ere arrakastasua izatea espero dute. Salmentak nola doazen jakiteko goiz da oraindik, baina gauzak ez doaz

Maixa eta Ixiar, «Uhinez uhin» disko berriaren aurkezpenean. (Argazkia: Alberto Elozegi).

Martxoan
«Saturnotik»
kaleratuko
duten Imuntzo
eta Belokik
indartu egin
dute taldea, eta
gehienbat
Euskal Herrian
jotzeko asmoa
badute ere,
gustora
eskainiko
lituzkete
emanaldiak
kanpoan. (A.:
Alberto
Elosegi).

bide txarretik; hala suma li-
teke Donostian eta Bilbon
egindako aurkezpenetara
hurbildu zen jende kopurua
kontuan harturik. Aurkez-
penean izan zirenek aurre-
rapen modura Maixa eta
Ixiar zuzenean entzuteko
beta izan zuten: «*Lau neskak
osatzen dugu orain taldea,
baina bat gaixo zegoen eta
birurek jotzeko egitura
handiagoa behar genu-
nez, biok bakarrik aritu gi-
nuen*», adierazi du Maixa Li-
zarribarrek.

Aurrekoaren antzera, de-
netarik bildu dute altzoarrak
eta andoaindarrak euren
diskoan: fandangoa, bertsio
bat, *country*-a, *funky*-a,
bals, ska, Mexikoko doi-

nuak, kalejirak... abesti he-
rrikoi bat ere tarteaz dela.
Letrak beraienak dira, lau
abestietakoak izan ezik, zein-
etan Jorge Gonzalez, Jose
Mari Lopetegui, Jesus Mari
Mendizabal eta Xanet Or-
mazabalak laguntza izan
baitute. Berrikuntza bezala,
abesti batean trikitixarekin
batera teklaturik sartu dutela
aurreratu du Maixak: «*Guk
dakigunez orain arte ez da
antzekorik izan hemengo
taldeen artean*». Honetaz
gain, esperimendu bat egin

dute, abesti batean ahotsak
distorsionatu.

Abestiak ez omen dituzte
gutziz osaturik eraman es-
tudiora. «*Ondoren taulan jo
behar duguna bildu nahi
izan dugu disko honetan*
—argitu du Maixak—. *Horre-
gatik aldaketa asko izan
dira estudioan, jendearen
aurrean bezala bat-bate-
kotasunez jokatu dugu*». Lan
honetan ere ez dute instru-
mentu asko sartu nahi izan
nahasketak egiteko orduan,
Maixak esan digunez, fres-

«**Oso disko bizia egin nahi izan dugu,
freskoa, instrumentu naturalak erabiliz»**
IMUNTZO

«**Trikitixarekin
batera teklaturik
sartu dugu abesti
batean; guk
dakigunez lehen
aldia da horrelako
zerbait egiten dela»**
MAIXA

kotasuna lortzeaz aparte,
gero zuzenekoari begira.

Festa giroak laburbiltzen
du Imuntzo eta Belokiren
egitasmoa euren azken lan
honetan. Oraingoan ere tri-
kitixaren eremu ausarten al-
deko apustua egin dute,
erritmo nahasiak sartuz.
Errepertorio aldetik aldake-
ta dakarte, izan ere deneta-
rik aurkitu ahal izango da:
Mexikoko doinuak, *cajoon*
erritmoa, rock and roll, *rap*...
Guztira hamalau gai bilduko
dituzte. Beste diskoak baino
zabalagoa izango dela azpi-
marratu du Ramon Azpitarte
«Imuntzo»-k. Hauetaz aparte,
betiko trikitixa, porrusalda,
fandango eta arin-arinak
sartuko dituzte.

Saturnora trikitixan

IZENBURUAK jartzeko or-
duan bitxietara jotzen dute
—aurrekoari «Trikiisia» izena
jarri zioten, adibidez—. Az-
ken hau «Saturnotik» bataia-
tu dute. Zergatia azaldu di-
gute: «*Buelta asmo eman
genizkion abestiekin lotura
eduki behar zuelako. Bi
abestitan oinarritu gara.
Abesti bat lesbiana bati
buruzkoa da. Batek nor-
mala den galdetzen dio eta
neskak Saturnotik datorrela
erantzun. Beste abesti bat
2000. urteari buruzkoa da
eta ironia gisa sartu nahi
izan dugu Martitzera triki-
tixa jotzen joango garela*».

Boom-a eta gero, mantentzea helburu gozategitarrek

IZENA zein izango den oraindik ez badakite ere, maiatzaren 2rako kalean izango dugu Gozategi anaïen azken diskoa. Dena dela, estudioko lanetan murgilduko dira jada hil honen bukaeratik aurrera. Musika mailan ez dute nobedaderik ekarriko gozategitarrek. «Lehengo lerro berean grabatuko dugu, musika eta letrak antzekoak izango dira», aurreratu digu Ainhoa Gozategi trikitilariak diskoa nolakoa izango den galdetu diogunean.

Abestien letrei dagokienez, hauek ere aurreko lanaren ildo beretik jarraituko dute; Asier Gozategi eta Iñigo Goikoetxeak

idatzitako kantuak izango dira, Jon Maiaren laguntzarekin. Prestatzen ez omen dute denbora asko eman ahal izan, taldekideen ikasketak direla eta, baina «maila berdinean jarraitzea espero dugu» dio Ainhoak. Aurrekoa boom-a izan zen eta eustea espero dugu.

Hamahiru abesti bilduko ditu diskoak; dena den, grabazio estudiora kantu gehiago eramango dituzte. «Ez ditugu oraindik abesti guztiak prest, letratan ere

aldaketak egingo ditugu ziurrenik», azaldu du Ainhoak. Musika mailan estilo berdinari eutsiko dioten arren, taldekideen artean aldaketak egon dira: baxu-jole berria sartuko dute taldean.

«Gozategiz blai», trikitixa eta dantza espektakulua, pasa den urteko azaroan prestatu zuten Argentinan burutu beharreko emanaldi bati begira. Geroztik Valladolid eta Madrilan ere izan dute ikuskizuna erakusteko aukera. Euskal

Herrian ere dastatu ahal izan dugu, Altsasu, Arrasate eta Tolosan izan baitira. Arrakastatsua izan dela oso esan digute: «Zerbait berria egiteko gogo genuen eta harrera oso ona izan dugu. Askotan koreografia asmatu egiten dugu, baina boberena da, agian, dantzariak puntakoak direla, Euskadiko selekzio bat balitz bezala». Taula gainean aritu da, hamaika dantzarirekin batera, Edu Murumendiaraz txapelduna.

■ Gozategitarrek maiatzaren 2an aurkeztuko dute aurrekoaren ildotik egindako azken lana.

Freskotasuna eta bizitasuna hitzekin laburbildu digu Imuntzok «Saturnotik» diskoaren izpiritua. Instrumentu naturalak erabili dituzte, emaitzak, beraz, plastikotasun gutxi dauka: «Gure instrumentuez aparte, bandolina eta bandoa sartu ditugu. Luis Camino perkusionista eta Javi Alzola saxo-jolea ere izan ditugu». Produktzioa euren esku geratu da azken lan honetan, eta emaitzarekin oso gustora gelditu direla dio Imuntzok. «Guk zuzendu dugu produktzioa, lan gehiago izan da, beraz, guretzat; baina asko ikasi dugu».

Aurreko diskoaren salmentak ondo joan ziren, baina berriarekin heldutasun handiagoa lortu dutela koan daude. Abestien sormen lana aspaldi hasi zen, duela pare bat urte edo, baina tartean suertatutako

etendurek atzeratu egin dute azken emaitza. «Epe finkorik gabe kantuak ateratzen hasi nintzen. Baina lana hasi eta utzi egin dut eten gabe. Hala ere, azkenean emaitza landuagoa izan dadin lortu dugu», azaldu du Imuntzok.

Argi utzi nahi izan digute ez dutela beren burua talde «berbenerotzat» jotzen. Plaza dute beren esparrua, baina ez ordea berbena-taldeek duten planteamentua. Hiru orduz jotzen dute beti, ez dira gehiago luzatzen kalitate zaindu nahi dutelako,

adierazi zaigunez. Talde barnean aldaketak ere egin dituzte. Joan den urteko udan lau kide ziren eta aurreten bostek osatuko dute taldea zuzeneko emanaldiak indartzekotan.

IXIAR ROZAS

Zientziaren euskal arbola loratzeko Gaiak

Argitaletxe bat sortzeko garaian, kultur mundua aberasteaz gain, etekin ekonomikoa lortzea izaten da beste helburu nagusia. Gaiak argitaletxearen planteamendua, ordea, hasieratik desberdina izan zen: proiektu guztiz kulturala egitea, alegia.

Euskararen alorrean idazten zuen talde txiki batek sortu zuen Gaiak, duela zortzi urte.

EUSKARAREN munduan idazten zuen pertsona talde batek sortu zuen Gaiak argitaletxea duela zortzi urte inguru. Hutsune handia ikusten zuten euskal kulturari, argitaratzen zen gehiena literatura eta hizkuntzalaritzaren ingurukoa baitzen. Ez zegoen ezer soziologia, antropologia, historia edo biologiari buruz. Zulo hori betetzea izan da, ha-

rrezkero, proiektu honen helburua.

Duela lauzpabost urte eman zuten bigarren urratsa: «Oinarritzko liburutegia» izeneko bilduma kaleratu zuten. Liburu hauek gazteei zuzenduak daude, eta dibulgaziozkoak dira. Maila apalagoa erabiltzen dute bertan eta laburragoak dira, irakurterazagoak izateko.

Alfonso Martinez Lizar-

duikoa, Gaiak-eko lankidearen esanetan, «*euskara linguistikoki normalizatuta dago, baina ez soziolinguistikoki. Euskaldun pentoari asko kostatzen zaio oraindik euskaraz irakurtzea. Hori dela eta, testu errazago batzuk eskaintzea pentsatu genuen, gaurkotasunezkoak. Nabiz eta asko ez saldu, eskaera ikusten zen eta bete egin dugu.*

Argitaletxe honek egin duen azken berrikuntza duela bi urte izan zen, unibertsitate edo goi-mailako euskaldun alfabetatuei zuzendua dena. Bilduma honetan XX. mendeko pertsonaiarik garrantzitsuenak agertzen dira: Einstein, Weber... «Jende asko unibertsitatetik pasatu da, eta kopuru hau gero eta handiagoa denez, zientziako ere-

«Euskal kulturak ez dauka merkaturik zentzu kapitalista batean. Gure proiektua aurrera ateratzeko militantismoa behar da»

mu guztiak jasoko zituen bilduma orokor bat egitea pentsatu genuen», dio Alfonso.

Merkatua eta salmentei dagokienez, Alfonso oso argia da: «Euskal kulturak ez du zentzu kapitalistan merkaturik. Horregatik, gurea bezalako proiektu batek ez du dirurik ematen. Gu kultur arloko proiektua gara, ez ekonomikoa. Dirua beharrezkoa da, noski, gastuak baitaude; langile batzuen soldatak ere ordaindu behar dira. Baina bala ere, bemen lan egiten dugun gebienok ez dugu kobratzen; horregatik da errentagarria argitaletxe hau».

Salmentak gorantz, baina...

ALFONSOK azaldu digu salmentak gorantz egin dutela etengabe, baina hau oso prozesu geldoa da. Arazo asko biltzen ditu, gainera, sektore honek. Alde batetik, eta merkatu oso bat ez dagoenez, dirulaguntzen beharra dago, eta bestetik gero eta jende gutxiagok irakurtzen du. «Une honetan dugun laguntza bakarra Eusko Jaurlaritzak ematen diguna da. Epe luzerako la-

guntza da, eta horrek nolabaiteko segurtasuna ematen digu. Bestaldetik, Diputazioak kendu egin digu ematen zigun dirulaguntza, eta hori dela eta aurrera begira genituen hainbat pauso bertan behera uztera behartu gaitu. Irakurleei dagokienez, azpimarratzekoa da gure irakurle gebienak helduak direla. Gazteek gero eta gutxiago irakurtzen dute eta alde horretatik nabiko beltz ikusten dut etorkizuna. Ikus-entzunezko belaunaldia da oraingoa, liburuak ez zaizkie atsegin.

«Gure proiektua kultur arlokoa da, ez ekonomikoa; zientzia alorrean ikusten genuen hutsunea betetzen saiatu gara»

Administrazioaren ekimen falta nabarmena ikusten dugu, irakurketa bultzatzeko duen ekimena».

Merkatuak huts egiten du

NAHIZ eta arazo asko izan, orokorrean gustora daude emaitzekin: «Mila edo bi mila aleko tiradak egiten ditugu normalean, eta urtean 20 liburu inguru argitaratzen. Batzuk oso ondo saltzen dira, baina beste batzuek oso gai espezifikoak dute eta hauen salmentak oso txikiak dira. Oreka mantentzen saiatzen gara. Badakigu liburu batzuk ez direla asko salduko, baina gure betebeharra da horiek ere argitara ematea. Prezio aldetik ere oreka hori mantentzen saiatzen gara. Ba-

Argitaratzen dituzten gaien artean oreka bilatu behar izaten dute. Ondo saltzen diren gaiak oso gai espezializatuekin tartekatzen dituzte zientzia esparru osoa irakurleari helarazteko. (Argazkiak: Alberto Elozegi).

dakigu liburuak garestiak direla, baina ez dugu uste 1.500 pezeta ordaintzea ere gehiegizkoa denik, gazteentzat izan ezik, noski».

Arazo sektoriala pairatzen du argitaletxeak. Ez dago euskal merkaturik, jendeak gutxi irakurtzen du, eta horretaz gain gai hauek gutxiengo bati interesatzen zaizkionak dira. Azken batean ateratzea zaila den zirkuitu itxi baten barruan aurkitzen dira, baina Alfonso baikor ageri da: «Arazo asko ditugu, baina nabiz eta salmenta txikiak izan, prestigioa edukitzea lortu dugu. Finantz arazoak izango ditugu, baina euskal munduko jendearen onespen eta laguntza guztia ere bai».

IDOIA TORREGARAI

Jaio zela mendeurrena betetzen den Aitzolen gainean mintzatu zaigu Lourdes Otaegi

«Aitzoli dagokio berpizkunde garaiko buruzagi papera»

Jose Ariztimuño «Aitzol» jaio zela ehun urte beteko dira martxoan, eta kari honetara hainbat ekitaldi antolatuko dira jaioterrian, Tolosan. Bere pentsamendua eta ekinbidea aztertzerako jo dugu, duela 13 urte Aitzolen kultur proiektuaz tesia egin zuen Lourdes Otaegiren eskutik. Ramon Labaienek iritzia luzatu digu bestalde, figura historikoaz.

Zertan zetzan Aitzolen eta bere belaunaldiaren kultur proiektua?

Atentzio handia ematen du garai hartako belaunaldiak daukan kontzientzia handia; bere zereginaren kontzientzia hain nabarmena duen lehenengo belaunaldia da. Beren ustez, idazleak badu misio bat: euskal arima eta hizkuntza asmatzea. Euskarara oso kinka larrian ikusten dute eta irtenbide gisa kultur hizkuntza bihurtzea ezinbestekoa, eta hori da beren borroka.

Hori nola egiten duten? Garai hartan ikusten dituzten ereduak begiratzuz. Gaur hizkuntz politika egiteko Kataluniari, Kanadari eta

abarri begiratzen diogun moduan, garai hartakoek Provenzako kasuak mires-ten zituzten, hango hizkuntza erdi-galdutan idatzi zuen Frederi Mistralek Nobel saria irabazi izanak hizkuntzaren zoria aldatuko zuelakoan zeuden. Era berean, Irlanda, Belgika eta Finlandiako nazionalitateen eta hizkuntza-aren aldeko mugimenduak ezagutzeko ahalegin handia egin zuten, batez ere Aitzolek, eta ikasitakoak hemen aplikatzen saiatu ziren, ikas- tola bultzatzen, egunkaria sortzen, idazleak bizkortzen, euskarako kulturgintza indartzen...

Zein izan zen Aitzolen papera?

«Aitzolen belaunaldiak misio bat zuen: euskal arima eta hizkuntza asmatzea». (Argazkia: Alberto Elozegi).

Aktibismo izugarria izan zuen. Aitzoli dagokio batez ere buruzagi papera. Gerra

ondoren geratu den irudiarabera, bera izan zen Euskaltzaleak taldearen

«Bera izan zen Euskaltzaleak taldearen promotore indartsua, dirua bilatu eta editorialak sortzen zituen»

sustatzaile eta promotore indartsua, dirua bilatu, editorialak sortu, euskal kulturaren ekintzak eta argitalpenak ateratzeko diputazioa konbentzitu, «El Dia» egunkaria Euskaltzaleak taldearen adierazbide bihurtu, jendearen gogoak berotu, idazle eta bertsolariak sari-keta eta festetan elkartu...

Zer emaitza eman zuen kultur proiektuak?

Balantze oso positiboa da. Literaturari begiratzan bazaio, garai hartan publikaturiko zenbait lan kategoria handikoak dira, eta hori guztia Euskaltzaleak elkar-teak antolatzen zituen festa literarioen inguruan idazle talde bat elkartu zelako gertatu zen, horien obrak eza-gutzero eman, argitaletxeak sortu eta prentsari oihartzu-na ematen zitzaielako, obra horien inguruko irakurlegoa eta kritika literarioa sortu zelako, propaganda egiten zutelako... Hutsagite bakarra irakurlegoaren aldetik izan zen, beharbada.

Zentzu honetan, eta Aitzol eta Lizardi eztaba-da luzeak izan zituzten elkarren artean, ezta?

Lizardiren poesigintzaren lerro kultura dela eta, bai; Aitzolek lerro herrikoia goa nagusitzea nahi zuen, horrela irakurlego zabalagoa bilduko zuela pentsatzen baitzuen. Lizardi, aldiz, denetarik behar zela uste

«Nere aita bezalakoak dantzan jarri zituen»

Nik Aitzol ezagutu nuen. Potoloa zen, zakar samarra, eta gogoan dut besoan hartu eta estu-estu eginda edukitzen ninduela.

Euskaltzale bezala hasi eta, politikan zeharo sartuta ibili zen. Berak sartu zituen nere aita bezalako gizonak dantzan, katalizatzaile moduan jokatu zuen, sugestio kapazitate handikoa zen, hautsak harrotu zituen, herri honetan gauzak egiten diren moduan, erdi apaiz, erdi politikari, erdi euskaltzale moduan jokatu.

Izan ere, kultur gizona zen, baina ondo nabaritu zuen kultura politikarekin doala, eta politika kultu-

Ramon Labaien

rarekin, biak lotuta daudela, politikak ez duela zentzu handirik kulturarik gabe, eta kulturarik ez dagoela politika alboratuz gero. Euskaldun osoa zen, ehunetik ehun. Izugarriz-

ko meritu pertsonalak izan zituen, eta hala ere, egia da gizon ahaztua dela, neurri zabal batean gerra egin zuten gizon guztiak bezala. Horiek guztiak ahaztuak ditugu.

Jaio zela mendeurrena betetzen den honetan, Aitzolen itzalak bizirik dira, egoerak berdin-berdin jarraitzen du, erlazioak ez dira aldatu. Aitzolek espainiarren artean sortu zituen gorrotoak hor dirau gaur egun ere, historia errepikatu egiten da; gazteek ez dute pentsatu behar Aitzolen bizitza eta proiektua kontu zahar bat dela, aktualitate handia du, zoritxarrez.

zuen, bere askatasun poetikoa aldarrikatzen zuen, irakurle gutxi izango bazituen ere. Aitzol aldiz, Lizardiren ereduak jarraitzaile gehiegi izango zituen beldur zen, idazle denak modu erraza-goan idaztea nahiko zukeen berak irakurlegoari gehiago hurbiltzeko. Alde batera arrazoi zuen kategoria horretako literatura dastatzeko irakurle gutxi zegoela garai hartan; arrakasta handiak bilatzen zituen promotorearentzat literatura elitistegia zeritzon. Oraingo perspektibarekin begiratuta, berri, guztiz bestelakoak irizten diegu emaitzei.

Aitzol eta Lizardi. Biak elkarrekin eta biak diferente.

Oso tankera ezberdinekoak ziren, nonbait: Aitzol, irizpide bat ontzat joz gero, denok bere ondotik eramatea gustatzen zitzaiona, oso ekintzailea eta langile porrokatua. Lizardi berri, trantuan atsegin eta gozoa omen zen, jendea erakartzeko abildade handikoa.

Euskaltzaleak erakundearen gidaritzan, bata bestearen ondotik jardun zuten. Euskaltzaleak taldearen sorreratik 1930era arte, Lizardirena izan zen gidaritzak, taldea osatu eta hedatzeko orduan bera izan zen lehendakaria. 1930ean, aldiz, errepublikaren etorrerarekin aktibitate politiko ofizialetan parte hartzen hasi zen garaian Aitzolen

esku utzi zuen gidaritzak. Orduan ekin zion su eta gar ekintza euskaltzaleari.

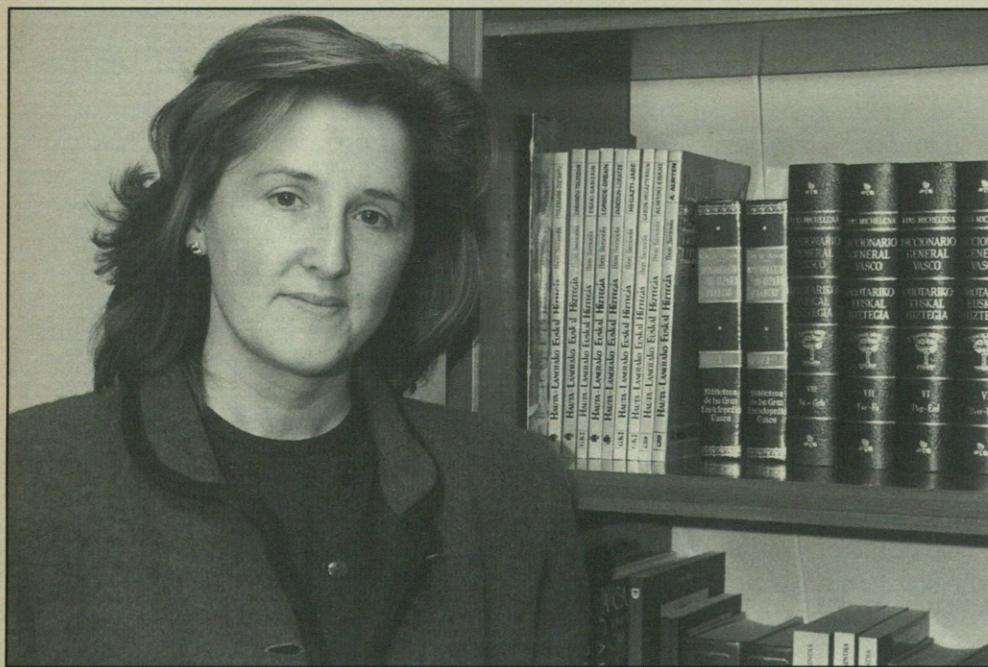
Lizardiren ondoan, oso abaztua izan da Aitzol.

Sorkuntza literarioari ematen zaiolako lehentasuna. Kritikoak, promotoreak eta mezenak oso inportanteak dira egitura literarioari eusteko, baina obra literarioa bera eta haren egilea gertatzen dira eternitateko, eta are Lizardirena bezalako obraz hitz egiten badugu.

Zertan eguneratu daiteke kultur proiektu bura?

Gaur eguneko begiez txundigarriak diruditen zenbait proiektu alde batera utzita, esate baterako, Aitzolek Provenzako kasuari begiratu, euskaraz ere Mistralena bezalako obra batek kultur mailan izen handia hartzen bazuen, hizkuntza bera ere prestijiatu egingo zela sinesen zuen, eta Orixeri «Euskaldunak» poema egiteko

«Ikuspegi modernoa zuen proiektu soziolinguistikotzat jo daiteke Aitzol eta bere belaunaldiak mamitutakoa»

Lourdes Otaegik dioenez, ez da behar bezala aztertu oraindik Aitzolen lana. (A.: Alberto Elozegi).

eskatu zion, nahiz eta gero ezin izan zuen hura argitaratzeko modurik bilatu. Baina orduan sortu ziren, adi-

bidez, ikastolak eta euskara eskoletan sarrarazteko kanpainak, egunkaria eta euskal unibertsitatea. Ikuspegi mo-

dernoa zuen proiektu soziolinguistikotzat jo daiteke. **Zertan berritu dira azken urte hauetan Aitzoli**

buruzko azterketak? On-do ezagutzen al da bere pentsamendua eta obra? 1988an Erein argitaletxeak Aitzolen artikulu guztiak kaleratu zituenean opari eder bat egin zigun gudaurreko olerkarien belaunaldiari buruzko azterketak egiten dihardugunoi. Hala ere, kontu berri gutxi dago, argitaraturik behintzat. Gehien gehiena Lizardiren izaniko polemika literarioak aztertu izan ditu Jon Kortazarrek eta neuk ere bai. Bestalde, Euskaltzaleaki buruzko tesi proiektu bat martxan ote dagoen ere jakin dut... Baina oraindik ez dira behar bezala aztertu, esate baterako, euskal lirika herrikoiaz egin zituen azterlanak, eta egin zuen kantu-bilduma interesgarri bat ere argitaratze dago.

J.J. PETRIKORENA

COMERCIAL BRUNET

Ozaeta kalea, 11-13 beheka - 20570 BERGARA (Gipuzkoa)
Tel.: 76 31 52 - Faxe: 76 31 52 - Tel. Mugikorra: 908- 77 55 01

L I B U R U A K

«JAKIN»
92. ZENBAKIA,
URTARRILA-OTSAILA

Euskal literaturaren argitaratzaile nagusien (Alberdania, Elkar, Erein, Ibaizabal, Pamiela, Susa eta Txalaparta) iritziak jaso ditu «Jakin»-ek aurtengo lehen zenbakian, literaturaren egungo egoeraren azterketa egin asmoz. Honezaz gain, Gilles Deleuze filosofo frantsesaren pentsaeraz aritu da Xabier Apaolaza, eta euskaldunok kolorearen kontzeptua nola jaso eta garatu dugun arakatu du Txema Preciadok. «Egunen Gorpilean» atalean, hiru kolaboratzaile berriren iritziak jaso dira, Joxerra Gartzia, Iñigo Aranbarri eta Imanol Agirrerrenak ●

«TXAN FANTASMA»
AUTOREA: MARIASUN
LANDA
MARRAZKILARIA: JON

ZABALETA
ELKAR, MIRU SAILA, 62 or. Txan ez da beste edozein fantasma bezalakoa, haurrekin jolastea du gogoko, eta ez haurrak beldurtzea. Gauzak honela, bere talde-tik ihesi joan, eta han-hemen bakar-bakarrik ibili ondoren, Karmentxuren logelan sartuko da, leiho zirrikitutik. Hortik aurrerakoak... irudi ugarietaz eta testu atseginez hornituriko liburuan aurkituko dituzu, mezu eta guzti, zoriontsu bizitzeko formula zein den erakusten baita, kariñoz beteriko testu-honetan. Ez izan bada, Txani jarraitzeko beldurrik ●

XABIER MENDIGUREN ELIZEGIREN BEGIETAN

Jarraipena eskatzen duen opera prima

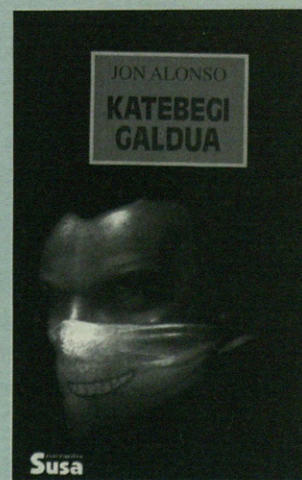
Orain dela dozena bat urte ezagutu nuen Jon Alonso, Mikel Antzak aurkeztuta. Ni artean hogeitazazko gaztetxoa nintzen, paperak bezten hasi berria; Alonso, berriaz, «Korrok» aldizkariaren bultzatzaileetako bat, gizon egintzat ikusten nuen, ni baino sei bat urte zaharragoa izango zen arren. Hala eta guztiz, handik gutxira atera nuen nik lehendabiziko liburua, azkarregi agian, eta patxadaz ibili da Alonso, patxado-soegi akaso.

Nolanahi ere, itxaroteak mesede egin diola esan liteke, emaitza landu eta biribildu batekin plazaratu baitzaigu. Obra bikoitza, zehatzago esanda: «Idiaren eraman handia» saiakera batetik, orain urtebete edo argitaratua, eta «Katebegi galdua» eleberria, joan den abenduan kaleratua. Azken hau Durangoko ustekabe atseginetako bat izan zen, ospearen eta salmenten *rankin*-

getan beste batzuk aurretik badabiltza ere.

Zer kontatzen du ba? Hitz gutxitan esanda, eskuizkribu misteriotsu bat galdu da, Juandeaburre Fundaziotik lapurtuta, eta horren atzetik dabiltza era guztietako agintariak eta bestelako jendilajea. Intrigaren jakinmina, eskuizkribuen xarma eta Euskal Herriko errealtatearen isla barregarria elkartzen ditu egileak artoski, beste hainbat ezaugarriekin batean. Intelijentzia, sentsibiltatea, umorea eta ofizioa ageri ditu autoreak, eta horiexek dira nik liburu bati eskatzen dizkiodan dohainak.

Lore ugarien artean arantza pare bat barkatuko ahal dit: ekintza, aukeran, beranduegi hasten da, pertsonaien aurkezpenekin luzatuta; eta dibagazioetako hizkuntza apur bat zurrunda kausitu dut. Dena den, guztiz gomen-dagarria da.

«KATEBEGI GALDUA»
JON ALONSO, SUSAS

MATERIAS PELIGROSAS
en el marco de la directriz
básica de riesgo químico

**«MATERIAS
PELIGROSAS»**

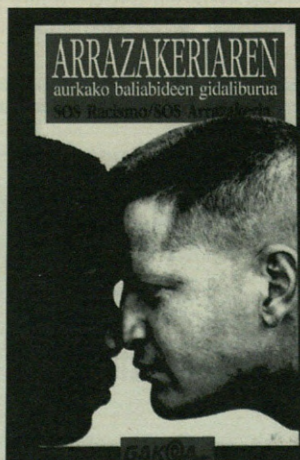
EUSKO JAURLARITZA,
HERRIZAINGO SAILA,
488 or.

Herrizaingo Sailaren barruan lanean ari den Larrialdi Aurregiteko Zuzendaritzak herri babesarekin zerikusia duten kolektiboak prestatu eta etengabe trebatzeko zioz kaleratu du liburua, arrisku kimikoen inguruko oinarritzko gidabidea osatuz. Ezagupen teknikoak emateaz gain, zentzu honetan egin diren praktikaldien berri ematen da, beti ere larrialdi kimikoek biztanlegoari eta ingurugiroari kalte handiak sor ahal dizkiola kontuan hartu eta aurre egiteko neurriak azalduz zehatz mehatz. Erdaraz idatzia dator.

**«ARRAZAKERIAREN
AURKAKO
BALIABIDEEN
GIDALIBURUA»**

SOS ARRAZAKERIA
GAKOA, 315 or.

Gutxiengo etnikoen, hau da, etorkin, errefuxiatu eta iji-toen aurkako arrazakeria eta xenofobia fenomenoek arreta gutxi jaso izan dute, duela gutxi arte, politika eta gizarte mailan. Gaur egun, hala ere, gizartearen sektore askok gero eta interes handiagoa azaltzen du problematika honen inguruan, eta hori dela eta, premiazkoztaz jo du Gakoa argitaletxeak gai hauen inguruan dauden baliabide desberdinei buruzko informazioa luzatzea, bai Estatu espainiarrari bai EAERI dagokionean.

**«AMETSETAKO
MUTILA»**

AUTOREA: PATXI
ZUBIZARRETA

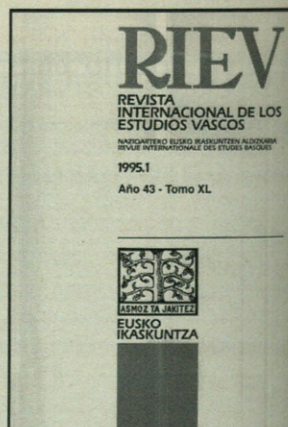
MARRAZKILARIA: DANIEL
REDONDO

ELKAR, MIRU SAILA, 64 or.
Ametsen mundura garamatza oraingoan Patxi Zubizarreta, baina benetako ametsen mundura. Izan ere, harri-garriak dira Jone izeneko neskatalak egiten dituenak. Askotan, esnatu eta, errealtatea bera ere lotan bildutako irudiekin nahasten du. Berdin dio baina, helburu bakarra baitu Jonek: begien aurrean garbi-garbi azaltzen zaion bere ametsetako mutil hori aurkitzea; beltzarana da bera, ile kizkur-kizkurrekoa, eta beti irribarre zabala erakusten dio.

**«NAZIOARTEKO
EUSKO IKASKUNTZEN
ALDIZKARIA»**

EUSKO IKASKUNTZA,
XL LIBURUKIA

Historia luzekoa du Nazioarteko «Eusko Ikaskuntzen Aldizkaria», 1907an sortu baitzen, Julio Urkixoren eskutik. 1936an, gerraren erdian, desagertu eta hainbat urte beranduago bere hasierako ibilbideari heldu dio, adituen iritzia jaso eta giza zientzien alorrean ager daitezkeen ikuspegi berritzaileei leku egiteko. Tribuna, aipalekua, bibliografia eta albisteak ataletan banaturik dator, guztira hogeita zazpi artikulua jasoz, besteak beste, Juan San Martin, Edorta Kortadi, Joseba Intxausti, Joseba Agirreazkuenagarenak.

BILDUMA BERRIA
bonardi '96
MULTIOPTICAS ENKLSUBA

2.850
P T A

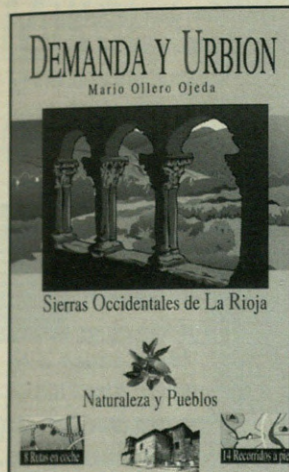

Hona hemen Multiopicasen Bonardi bilduma eskusiboa adin guztietara, gustu guztietara eta aurrekontu guztietara egokitzen diren ereduak. Multiopicasen bermearekin 450 saltokitan. Eta prezio ezinobean. Gastatu gabe gustagarri izateko.

**Asko Gustatzeko.
Gutxi Gastatzeko.**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1 Zba

Hernani, 4 - DONOSTI

«DEMANDA Y URBION» MARIO OLLERO OJEDA SUA, NATURALEZA Y PUEBLOS SAILA, 96 or.

Errioxaren mendebalde aldenik alde erakusten digu Sua argialetxearen liburu honek, autoan egin daitezkeen zortzi bidaiaren berri emanez, eta era berean, oinezko beste hamalau erakutsiz. Aukera bikaina beraz, Errioxan ez galtzeko ●

«UHINEZ UHIN» MAIXA TA IXIAR ELKAR

Duela zortzi urte hasi ziren plazaz plaza Maixa eta Ixiar, erritmo herrikoietan trebatuz. Lehen diskoa 1993an egin zuten, Iker eta Larraitzekin erdibana. Ondoren,

Odol errebeldea, musika arma gisa

Etsaiak 1987. urtean jaio zen Lekeition. Lehen grabaketa 1990ean egin zuen, «Amen» izeneko maketa. Lehen iraupen luzeko lanak 1992. urtera garamatza, «Etsaien etsaiak» izenpean Esan Ozenkik argitaratua. Taldearen ospea, piskanaka, zabaltzen hasten da, batipat Euskal Herriko gaztetxeetan egindako kontzertuen bitartez. 1994an taldearen *booma* suposatu zuen «Presoak S.O.S» argitaratzen da. Eta azkenik, iaz, «Gerra zikina», orain arteko borobilena.

Etsaiak taldeak jasandako garapena garbia da, asko ikasi dute musika mundu honetan eta ura bezain garbi ikus daiteke «Gerra zikina» disko osoan zehar. Par-taide berrien sarrerak fres-

kotasuna, haize eta eragin berriak ekarri dizkio taldeari, denborarne poderioz gero eta indar gehiago hartu dute gitarrek eta betiko heavy influentzia hori nabariagoa da. Horren adibide nagusienak, «Etsaiak», «Zuzen» eta «Zaindari ustelak» kantuak.

Era berean, eta orain arteko hiru diskoetan egin duten moduan, erdarazko bi abesti jaso dituzte lan honetan, «Vomito, miseria y vida» punk himno bat, eta «Estrella», orain dela zortzi urte eginiko letra batekin.

Kolaborazioei dagokionez, garrantzia handikoa da Iratxe Ezkiagaren emakumezko ahotsa, abestiei pertsonalitate berezia emanez. Mikel Laboak ere ahotsa jartzen dio «Txoriak txori»

«GERRA ZIKINA» ETSAIAK. ESAN OZENKI

abestiari, Fermin Muguruzak bi abestietan parte hartzen du, «Gerra zikina» eta «Txoria txori» kantuetan eta Nortonek (EH Sukarra) pianoa eta koroak sartu ditu beste bi abestietan.

Disko berriñailea da, zuzena eta indartsua. Bikaina benetan.

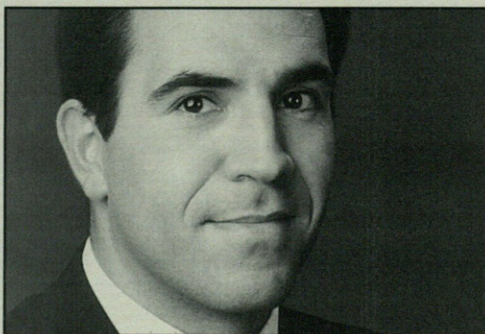
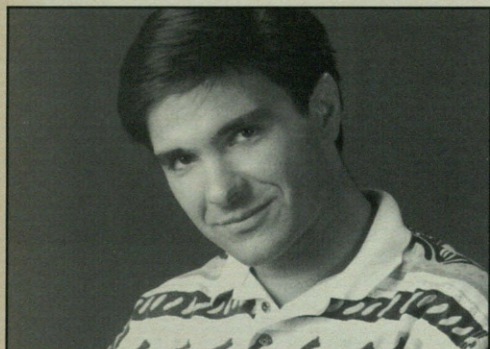
Garbiñe Sagastibeltza (bajua) eta Marie Helene (bateria) bildu zituzten taldera; horixe dugu egungo ekipoa.

Bigarrena du beraz, Maixa ta Ixiar laukoteak, erritmo edo uhin ugaritan moldatua, beti ere zuzenean agertzen duten pasioa, sentsibiltatea,

jolasa eta freskotasunaren haritik. Hamalau doinu horren lekuko. Produktore gisa berriz, Juan Carlos Perez aritu da. Dudarik ez, aurten-go udaberrian zeresan ugari emangi duen lana izango da trikitixatik harantzago doan «Uhinez uhin» ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Argazkian ageri diren kazetariak, irratitik telebistara igaro direnetako batzuk.

Irratitik telebistara ihesi

Euskarri Telebista sortu zenetik kazetari ugari izan dira Euskal Herriko irratia utzi eta telebistan esperientziaren bat eduki dutenak. Irratiko uhinak alde batera utzi eta pantaila txikitik barrena gure etxeetara iristeko erabakia hartu izan dute. Honela bada, irratia agortezinezko harrobia bihurtu da telebistarentzat. Telebistan hasi eta irratorako bidea hartzen dutenak, ordea, nekez aurkituko ditugu Euskal Herrian.

LEZAMA eta Zubietza Athletic eta Realarentzat urrezkoak diren bezala, Euskal Telebistak ere etengabeko kazetari harrobia du Euskal Herrian: irratia. Jasone Arretxabaleta, Jaime Otamendi, Arantxa Artza, Xabier Euzkitze, Joseba Iriondo, Iñigo Aiestaran, Xabier de la Fuente, Joxe Mari Gabiria eta Joxerra Gartzia, besteak beste, irratian hasi eta telebistatik sartu-irten

bat eginak dira. Batzuk berri ere irratora itzultzen dira, beste batzuek telebistan jarraitzen dute eta irratia eta telebistan jauzika dabiltzanak ere aurkitzen ditugu. Nolanahi ere, telebistak irratoran aurkitzen duen harrobia egokia izaten ote da?

Telebistan jardun aurretik irratoran aritzea aberasgarri ikusten dute kazetariak, irratoran lortzen den esperientzia oso aberatsa izaten

baita eta bertan aritutako kazetariak antzematen zaie hori. Elena Azpeitia Euskal Telebistako kirol kazetariaren arabera, «*irratia telebistarako ikasketa eskolarik onena iruditzen zait. Gebienetan, irratitik telebistara igarotzen diren kazetarien artean maila ona antzematen da, bots, kameraren aurrean agertzen duten naturaltasuna aipatzekoa da*». Egutero mikro-

fonoaren aurrean jartzeak, telebistan lan egiteko orduan beharrezkoa den bat-batekotasuna ematen duela adierazterakoan bat datoz hainbat kazetari.

Irratiak erraztasun ugari ematen baditu ere, telebistarako oso egokiak ez diren ohiturak hartzen dira Jasone Arretxabaletaren ustez. «*Irratian dena bitza denez, bitzaren bidez gauza asko kontatu behar dira. Baina telebistan, bide batez irudia ere zaindu beharra dago eta sarritan hau garrantzitsuagoa izaten da, irudiak bitza itzalean utziz*». Jaime Otamendi irratia eta telebistako esatariaren arabera, «*irratian aurretik lan egitea baliozkoa izaten bada ere, gerta liteke kamerak ez maitatzea eta kamerak maite arren telebistan irratia egiteko joera izatea ere jazotzen da. Telebistan irudiaren mundua ezagutu eta bere garrantzia eman behar zaio*».

Telebistaren lilura nabarmena

IRRATITIK telebistara jauzia ematerakoan, azken honek duen lilurak erakarmen indar handia izan ohi du. Telebistak izen gehiago du, jendeak gehiago ezagutzen du telebistako jendea, izarrak sortzen ditu... eta irratia nekez sortzen ditu hauek denak. Horrez gain, irratoran lan gehiago egin eta gutxiago kobratzen da Jasone Arretxabaletaren ustez. Hala ere, Jaime Otamendiren hitzetan, «*irratia arraz biziagoa da telebista baino eta norberak ez du bain-beste saltzen bere burua, telebistan asko saltzen baita kazetariaren burua*».

JOSU ARANBERRI

Mikel Garmendia: «Joxe Mariren aurpegiak asko saltzen du»

Nork ez du ezagutzen «Goenkale»ko Joxe Mari? «Goenkale»ko pertsonaiak gain Mikel Garmendiak badu besterik ere, une honetan «El Florido Pensil» antzezlanean dabil eta laster ETBk eskainiko duen «Jaun eta jabe» telesailean ikusiko dugu Ajuria Eneko ethezain modura.

**Joxe Marik 300 kapitulu ditu jadanik bizkar gainean, ez al da zama astuna Mikel Garmendia-
rentzat?**

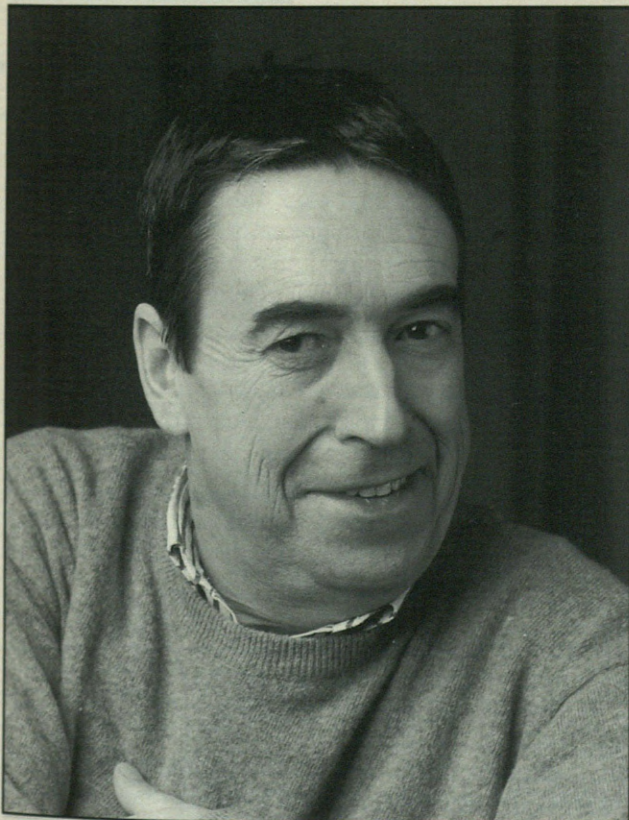
Beharbada errepikatuegia egiten da, baina gustora. Hartu dugun arrakasta hartuta, badakizu estimatzen dela egiten duguna. Nor bere lanbidean aritzea ez da edonoren eskura egoten.

Nola darama Joxe Mari-

ren itzala Mikelek?

Alderdi onak eta txarrak ditu. Jendeak kalean gelditu eta betiko galderak egiten dizkizu; eta batzuetan asper-solas luzeekin etortzen zaizkizu. Baina bestalde, zure lanaren onespina ikus-tea pozgarria da, Joxe Mariri eskertua nago ni.

**Orain «Florido Pensil» antzezlanean murgildu-
rik zaude.**

«Joxe Mariri eskertua nago», aitortu du Mikel Garmendiak.

Hori bai dela nekea, askotan goiz osoa «Goenkale» egiten pasatu ondoren, arratsaldean «Florido Pensil»-ekin gau aldera arte, eta gero hurrengo egunerako gidoia ikasi behar. Baina antzerkiak hori du ona, bi hilabete lanpetua zabilta, baina hortik aurrera, lan gutxiago da. Eta antzerkiak duen bat-bateko erantzun horrek ez du parekorik.

Telebistarako lan egitea edo zuzeneko antzerkia nahiago?

Ogibidea telebista da. Antzerkian sormenerako leku gehiago dago, gaititu beharreko erronka txikiak daude, eta bat-bateko erantzuna, txaloak nahiz txistuak, jasotzeko aukera duzu «Goenkale»ren arrakastak izango al du eraginik zuen antzezlan berrian?

Beti du eragina; dudarik gabe Joxe Mariren aurpegiak saldu egiten du. Telebistan saio arrakastatsu batean agertzen den edozeinek saltzen du. Horrexegatik, txanpari etekina atera behar zaio, olatuan gorenean zaudenean trainerua askoz azkarrago joaten da eta. Orain hor gaude, hemendik urtebetera auskalo non gauden. Dagoenean bonbon.

JOSU ARANBERRI

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Euskadi Gaztea ez da desagertuko

Joan zen astean kontrakoa aurreratu bagenizuen ere, «Euskadi Gaztea» ez da Martxoaren 29an amaituko. Hasierako asmoa hori baldin bazen ere, orain ekainera arte jarraitzeko erabakia hartu du ETBko zuzendaritzak.

Jarraitu bakarrik ez, orain ordutegiz aldatu, eta beranduago Kanadako ekoizpen baten laguntzaz saioa indartzeko asmotan dira.

Hiru dimentsiotako irudi bizidunak

Monacon izan den Imagina 96 ekitaldian, urtero ohi den legez telebista arloan datozen joerak ikusi ahal izan dira. Gauza guztien gainetik, bat nabarmendu da: irudi bizidunena.

Aurkeztu ziren 551 lanen artean, ordenagailuz sorturiko irudiak nabarmendu ziren. «Toy story» ordenagailu bidez eginiko lehen luzemetraiak jorratu duen ildo beretik aurkeztu dira, telebista programak, telebista saioetako titularrak, bideo musikalak, labur metraiak, filmeetako hainbat eszena... Artea eta teknologia bateratzen dituzten irudiak telebistako atean daude.

■ «Espazioko marineak» telesaila ostiraletan

2163. urtean gizakiak beste planeta batzuk menperatzen saiatuko dira, baina alienek euren aurka doazen guztiak hil egingo dituzte. Alienek orain lurrera joan nahi dute eta 58. eskadroi marineak aurre egingo die. Hauxe duzue ostiraletan 22:00etan ikusi ahal izango duzuen etorkizuneko bizitzari buruz eginiko beste telesail bat.

■ Filme interesgarriak «Zine Oro»-ren barnean

Larunbat eta igande ilunabarnean filme arras interesgarriak ikusteko aukera duzue ETB-1ean azken aldi honetan. Honela bada, larunbata, hilaren 9an «Gizon bikoitza» filmea ikusi ahal izango duzue gaueko 22:30etatik aurrera. Bertan, 60ko hamarkadan famatu egin zen Yul Brinner aktorea bere semearen heriotza ar-

gitzen saiatuko den CIAko kidea izango da. Igandean, berriz, 1972an eginiko «Jeremiah Johnson» filmea emango dute gaueko 21:30etan. Filme honen zuzendaria Sidney Pollack da eta aktore lanetan aski eza-guna den Robert Redford

agertzen da.

■ **Europako Koparen finalean, Taugres-Paok**
Taugres Gasteizko saskiba-

loi taldeak eta Paok Salonika Greziako taldeak jokatu-ko Europako Koparen azken partidua emanen dute asteartean, hilak 12, arratsaldeko 19:40etatik aurrera. Europako Kopan Taugres-ek jokatu dituen partidua eman ondoren, ETBk ezin galduko du Gasteizen bertan izango den neurketa interesgarri hau. Azken bi urteetako finalak galdu ondoren, hirugarrena ona izaten deneko esaera betetzen saiatuko dira gasteiztar-ak, beren zale zaratsuen laguntzaz, noski. Hala ere, Greziako zaleek sortzen dituzten iskanbilak ere jarraitu beharko dira, 3.000 lagun inguru gerturatuko baitira Araba kiroldegira.

■ **«Gure hirien itzala» dokumentala asteazkenetan**
Asteazkenetan gaueko 23:30etan ematen den telesail honek Euskal Herriko

hiriak dakarzkigu gogora. Antzinako edertasuna erakutsi nahi du, gustu, ohitura eta joera arkitektonikoetan emandako aldaketak eza-gutza emanez. 13 kapitulu dituen dokumental hau Iñaki Panguak zuzendua da eta Donostia, Bilbo, Gasteiz eta Iruñearen irudi zaharrak erakutsiko ditu. Dokumental honek hirien sorkuntza eta bertako egun garrantzi-tsuenen berri ematen du.

Z A P P I N G

Eskiari buruzko argibideak Pagoeta Mendizale Elkartearen eskutik

Pagoeta Mendizale Elkartek Zarauzko telebistaren laguntzarekin «Zuk Egina» saio interesgarria prestatzen du hilean behin. Bertan, elkarte honek antolatzen dituen mendi irteeren berri emateaz gain, mendiaren inguruan jakingarri izaten diren informazioa ere eskeintzen zaie zarauztarrei. Oraingo honetan, martxoaren 7ko saioan, mendiko eskiaz hitz egingo dute. Ane Frankok zuzenduriko saioan mendiko eskiak dituen arriskuak, eskiatzeko aholku ezberdinak eta inguruko mendien berri emango da. Honetaz guztiaz hitz egiteko bi gonbidatu ere izango dira Zarauzko Telebistako estudioetan.

Martxoaren 8an, ostegunean «Kulturari kiñu» saioaren txanda izango da. Saio hau, Zarauzko kultur munduan murgildurik dauden talde eta pertsonaien inguruan aritzen da eta hilabete honetan bi kultur talde izango dituzte gonbidatutzat Ainhara Leundak zuzentzen duen programan. Bi kultur talde hauek Mamarro eta Txatxarro ditugu. Lehenengo taldea Salvatore Mitxelena ikastolan malabarak erabiltzen erakusten duen malabarista taldea da eta bigarren taldea, berriz, mendi irteerak antolatzen ditu haurrentzat.

Saioak ematen diren egun berean ikusten ez dutenek hurrengo egu-

nean beste aukera izango dute 13:15etan izaten baita saioen errepi-kapena.

Andoaingo telebistan «Kanal On Txiki»

ANDOAINGO Kanal Onen OHOKO hirugarren mailatik hasi eta zazpigarrena bitarteko haurrak dira «Kanal On txiki» saioko partaideak. Ikasgela bereko haurrak «Trivial» eta «Pictionari» moduko jokoetan parte hartuz irudiek girotuko dute lehiaketa. Asteazkenetan izan ezik, astelehenetik ostiralera izan ohi da saioa, arratsaldeko zazpian.

Ordu batean berriro errepikatzen dira aurreko eguneko emanaldiak, asteburuetan izan ezik. Eguneko hogeita lau orduetan ez dute emisioa eteten, satelite bidezko musika edo kirol saioak izaten baitira antenan.

Egia auzoko proiektu gauzatua: Ttan Ttakun

Otsailaren 26a geroztik Ttan Ttakun Irratiak bere uhinak aireratzen ditu astelehenetik ostegunera 106.7 frekuentzian. Euskara hutsezko programekin, Egiako gazteen aisialdia betetzeko Egiako txoko guztietara iristeko asmoarekin dabilta.

EGIA auzoko Ttan Ttakun Gazte Lokala, duela urte batzuk ezkerotik dabil 15-18 urte bitarteko gazteen aisialdia betetzeko tailerrak antolatzen. Txalaparta, panderoa... eta irratiak izan dira besteak beste aurrera eramane dituzten ekimenak. Horrela bada, Egiako gazteek irratiaren inguruan eginitako hiruhilabeteko ikastaroaren ondoren, otsailaren 26a geroztik Egiako txoko guztietara iristen da irratiak.

Astelehenetik ostegunera

eta 20.00etatik 21.00etara 106.7 frekuentzian aireratzen dituzte 8 irratsaioen uhinak. Albistegia, musika programak, literatura, poesia eta musikaz osaturiko saioa eta auzoko elkarteetako buruzko irratsaioa dira besteak beste Donostialdean entzun ahal izango diren saioak.

Aitziber Guruzegaren irratiko kideetako batek dioenez, «gure asmoa ez da irrati komertziala sortzea baizik eta Egiako gazteentzat ai-

Otsailaren 26a geroztik Egiako txoko guztietara iristen da Ttan Ttakun irratiak. (Argazkia: Alberto Elozegi).

sialdia betetzea eta Egiako irratiak izatea». Honela, hasiera honetan, 16 gazte daramate aurrera irratiak, ikastarotik iritendako gazteek gain Egiako beste gazte batzuk ere sartu baitira.

Beste irrati asko bezala diru aldetik nola hornitu ztertzen dabilta oraindik. Aitziber Guruzegaren esa-

netan, «azpiegiturak badauzkagu eta publizitateak ez dugu egin nahi. Oraindik ez da erabaki nola finantziatu, guk gure programak egiten dugun soilik. Hala ere, dirulaguntzak eskatuko dira eta ea zerbait iristen den».

JOSU ARANBERRI

B A G A K

■ Oñati Irratiaren frekuentzia berria

Oñati Irratiak martxoaren lehen izaniko frekuentzia aldatzarekin duela bi urte hasitako legezkatze prozesuari amaiera emango dio.

1991n behin-behineko FMko 102 frekuentzia bete zuten. Orain Eusko Jaurlaritzak udal irratiak dagokien araudia garatu ondoren, eta behin-betiko emititze baimenaren ondorioz, 107.4ra aldatu dute beraien frekuentzia Oñati Irratikoek.

■ Arrasate Irratia eguneroko lanean

Egunean zehar isiluneak baldin baditu ere, programazioa osatuz doa.

Eguna, 9:00etan «Egunaren harian» albistegiarekin

hasten da. Jarraian astelehenetan bakarrik «AEK txoko» edo «Emakumeak solasean» izan ohi dute. Asteartetik ostiralera aurrekoen ordu berean, hau da, 9:30etan «Goizoro» magazinarak du lekua.

11:00etatik 13:00etara, oraindik bete gabe duten isilunea izan ondoren Euskadi Irratiko «Goizak gaur» albistegia jabetzen da Arrasate Irratiko uhinez, «Bixau» ordua-ren tarteak jarraitzen diolarik.

Arratsaldetik gau partera arte atsedendaldi luzea hartu ondoren, egunero laguntzaile talde ezberdinak eginitako programazioaren txanda da. Larunbat goizetan ere, laguntzaileek eginitako irratsaioak izan ohi dira.

A U R P E G I A

Naroa Gorostiaga
(Radio France
Pais Basque)

Baionan Zuzenbide ikasketak egiten hasi eta kazetaritza lanetan bukatu du Naroa Gorostiagak. Ikasketak burutu ahal izateko poltsikoan diru piskat eduki beha-

rean topatu eta udan Gure Irratian ordezkaketa lanak egiteko aukera sortu zitzaion.

Ondoren, irratiak beste esatari eta berriketariak izandako istripuaren ondorioz irratiaren egun osoz lan egiteko aukera izan zuen, baina ikasketak zirela eta irratiak alde batera utzi behar izan zuen. Hala ere, handik hiru hilabetera berriro itzuli eta hiru urte igaro zituen bertan. Gaur egun ordea, Radio France Pais Basquen dihardu Naroa Gorostiagak, euskaraz egiten dituen bi programen animatzaile eta esatari lanetan.

Bideojokoak, bai ala ez?

BIDEOJOKOAK umeek gustukoak dituzten jostailuak dira egun, gurasoek nahi izan ala ez. Jostailuok egungo ikus-entzunezko kulturaren parte funtsezko dira, eta gai dira umeen arreta bereganatzeko: aho zabalik geratu ohi dira horrelakoen aurrean, eta orduak eta orduak eman ditzakete horiekin jolasean. Denbora-mordo hori batetik, eta bestetik ohitura horrek umeen osasunean sor ditzakeen ondorioak dira gurasoen kezka-iturri nagusiak.

Arazoa aztertzerakoan, eta gauzak neurritik atera gabe, esan beharra dago ez dela oraindik frogatu bideojokoek inolako patologiarik (fisiko zein psikorik) sor dezaketenik, edota umeen portaera aldatzeko gai direnik, baina gurasoei dagokie haurrak bere denbora librean behar bezala antolatzea, aisia ez dadin bideojokoetan soilik zentratu. Umea beste jarduera batzuetara ere bultzatu behar litzateke (liburuak irakurri, kirolen bat egin...). Bestalde, ga-

rrantzi handikoa da bideojokoek edukia zaindu eta kontrolatzea, bai baitaude gogorregiak edo biolentoegiak direnak, edota konotazio ideologiko jakinen inguruan mugitzen direnak.

Bideojokoak erronka indibiduala izaten dira normalean, umea makinaren kontra, edo umea umearen beraren kontra (aurreko egunean lortutako puntuazioa gainditu beharra derrigor). Beraz, umea lagunekin edo bere anai-arrebekin jolasean ari denean, hobe litzateke komunikazioa eta soziazibiltatea indartuko duten bestelako entretenimenduekin aritzea. Bideojokoek garuneko jarduera, espazioan eta denboran zehar antolatzeko gaitasuna, erreflexuak eta oroimena bizkortu eta estimulatzeko dituzte, baina beste aldetik ez dute umearen imajinazioa edo irudimena behar bezala garatzen uzten, eta soziazibiltatea gutxitu dezakete, indibidualismoaren mesedetan ■

Umea lagunekin edo bere anai-arrebekin jolasean ari denean, hobe litzateke komunikazioa eta soziazibiltatea indartuko duten bestelako entretenimenduekin aritzea

JABIER AGIRRE

L A N D A R E A K

Inausketa, orain!

LORATEGIAK eta landareak dauden tokiak ikusita maiz beste gauza bat badirudi ere, martxoa amaia hau, neguaren bukaera hau da inausketa gehienak gauzatzeko sasoirik egokiena.

Askotan auzokoak larrosak, hortentziak edo zuhaitzak inausi dituela eta guk ere bai. Honela, azaroa eta abenduan nonnahi ikusten dira zuhaiska eta zuhaitz inausi berriak.

Inausketa, landarea zertarako dugun helburuaren arabera egin behar den langintza bat da. Loreak emateko, apaingarri gisa, fruituak garatzeko, itxura berezi bat emateko, hesi bat osatzeko, hamaika gauzetarako erabiltzen dira landareak. Helburu hau da soilik inausketa erabat lotuko duen

baldintza. Bere arabera begi bat, arba edo adar batzuk, puja berriak, kimu gazteak edo enbor zaharrak indartu nahiko ditugu. Inausketarekin datorren zikloko izardi berria nora edo hara bideratuko dugu.

Inausketa udazken amaian edo negua hasieran eginez gero bi arazo nagusi sortuko dira. Bata, inausketak bereak dituen zauriak, landarearentzako urte-sasoirik gogorrena datorrenean egiten zaizkio eta urruti gelditzen zaion udaberrian gora hasiko den izerdia iritsi arte zauri horiek ez dira orbainduko. Bestea, inausketa egindakoan datorren zikloko izerdi berria pilatuaz indartu nahi dugun begia uzten dugu mutur-muturrean, eta neguan, izotza, elurra

edo hotzarekin begi horixe da lehenengo hil daitekeena, guk lortu nahi dugun egitura erabat galduaz.

Inausketa, neguaren amaian eginez gero, zauria orbainduko duen izerdia gora datorrenean eta begi garrantzitsuak izizteko beldurrik ez dugu izan behar ■

JAKOBA ERREKONDO

ARELLANO - JURRAMENDI

Arellano eta Villatortak, biek egun berean, martxoaren 8an, jai txikiak ospatzearen errua San Beremundorena da, Nafarroako bi herri hauek santu honen sorterrria bereganatzen lehiatzen baitira. Data hori hurbil dagoenez, bisita dezagun Solana haraneko herri hau eta bide batez, igo gaitezen Lizarrako lautada menperatzen duen gailur bakartira, Jurramendi.

Arellano Jurramendiren hegoaldeko mazelan kokatzen da, 662 metrora. Bere udaletxearen ezkerretatik abiatzen da Arambeltzara doan pista zabal bat.

Bidetik «Camino a Montejurra»-dion kartel bat topatuko dugu, baina guk pistari jarraituko diogu Arellanon abeltzantzarako erabiltzen den leku bakarraren batera, Arambeltzara.

Izen honek gogorarazten dit euskara XVII. mendea baino lehen galdu zela hemen, bere presentzia toponimian utzi badu ere. Hala ere, udaletxean euskara ikastaroak emango direla irakurtzea esperantzagarria da eta halaber, ikastera joango diren arellanoarren gogoia laudagarria ere. Agian, egun hurbil batean, lerro hauek beraiek irakurtzen ahalko dituzte.

Labardillejoko erreka iragan ondoren Lukin herria erakutsiko digun lepo batera igoko gara. Lukin menditik Jurramendiraino eramango gaituen gailurreria jarraituko dugu.

Jurramendi, karlista eta liberalek gutiziatutako gailurra, Lizarran sartzeko giltza baitzen. Zenbat odol isurita bere mazelatan, azkenekoa orain dela hogeit urte, 1976ko maiatzaren 9an.

Gailurreria jarraitzen dugu jaisteko eta pista zabal batetik, «Castilla» ikularen ondotik pasatuz, San Pedro er-

mitarantz abiatuko gara, baina ermitara heldu baino lehen zeharkatuko dugu izen bereko erreka Unzizuko ermitarako bidea topatzeko.

Argazkian, Arellano herria eta urrunean

Jurramendi gailur-
antenaduna.

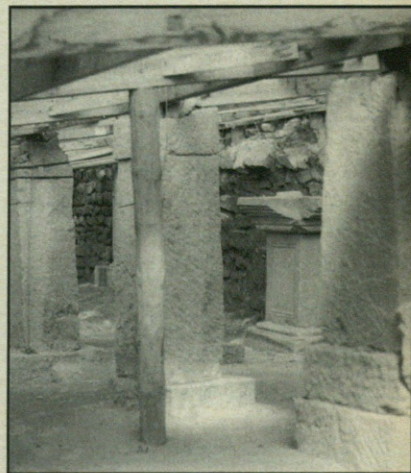
Goikaldekoan
berriz, «Las
Musas»-eko hiri
erromatarren
indusketa gaur

egun. Kartografia:

S.G.E. Serie L

1:50.000 orrialde

24-9 (172) Allo

Ermita honetan aurkitu zen erromatar aldareak Arellano herria erromatar jatorrikoa dela dioen teoria indartzen du.

Ibilaldia amaituta, «Las Musas» erromatar hiria bisita dezakegu, Arronizera doan bidetik 19. kilometroan ezkerretatik pista segituz. Aztarna honen indusketetan aurkitu berri da garai hartako bodega bat.

Ibilbidea egiteko erabili ditugun pista zabalak oso egokiak dira mendi bizikletaz ibiltzeko. Horrela ibilaldia arinduko zaigu, pistaz ibiltzea oso astuna baita ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

23 ● Otsailaren 29an ekin ziztaien Eibarko XIX. Antzerki Ostirala Jardunaldiei, martxoaren 29ra bitarte luzatzeko. Egunotan, ondoko antzerki lanak izango ditugu ikusgai: **Teatro Gasteizen** «La zorra ilustrada» martxoaren 8an, **Bederen 1en** «Zu(t)gabe» hilaren 10ean, **Iñaki Miramon eta Angel de Andresen** «Uno nunca sabe» 11n, eta **Tantta-karen** «Umekeriak» hilaren 13an.

24 ● Martxoaren 13an hasiko dira **Hernanin Euskal Antzerki Jardunaldiak**. Hilaren 13ko emanaldia, **Bederen 1** taldeak eskainiko du, «Zu(t)gabe» antzezlanarekin. 14an, berriz, **In Fraganti** antzerki taldeak «Hamaika trikimailu» lana eskainiko du. Eta azkenik, hilaren 15ean, **Tanttakaren** «Umekeriak» ikusi ahal izango dugu.

B E R T S O L A R I T Z A

25 ● Tolosaldeko AEK-k bertso saio dotorea antolatu du aurten ere. Zita, martxoaren 9a, Tolosako Beotibar pilotalekuan 22:30etan. Bertso-kantuan jardungo dutenak: **Andoni Egaña, Anjel Mari Peñagarikano, Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Maddalen Lujanbio eta Bixente Gorostidi**. Gai-jartzaile lanetan, berriz, Tolosaldeko bertso-eskola arituko da.

Ipar Euskal Herriko kultur zentroak 1996ko Helduen Kantu Txapelketa prestatzen hasi dira jada, eta dei zabala egiten diete «kantuz aritzea edo euskarazko testuak idaztea maite duten guztiei». Izena emateko epea zabalik da. Probintzia bakoitzeko finalerdiko eguna ere zehaztu dute: apirilaren 14an Nafarroa Behereko finalerdia Aiherran, apirilaren 21ean Zuberoakoa Larrañen eta maiatzaren 5ean Lapurdikoa Urruñan. Euskal Herriko Finala Gasteizen izanen da ekainaren 15ean.

«Zabaldu begiak» Bideo Lehiaketa antolatu du Deustuko Unibertsitateak. Bideoak VHS formatoan aurkeztuko dira. Gehienezko iraupena 20 minutukoa izango da, eta egile bakoitzak bideo bakar bat aurkeztu ahal du. Gutunazalean datu pertsonalak, EAE eta Nafarroako Unibertsitateko ikaslea dela ziurtatzen duen agiria aukeztu beharko da. Bideoan izenburua argi jarri behar du. Aurkeztutako lanaren aurkezpen laburra, gaia, egileak eta parte hartutakoak ere argi

azaldu behar dira gutunazalean, aurretiko prestakuntza eta kezkez gain. Lanak martxoaren 22rako aurkeztu behar dira.

D A N T Z A

26 ● Miarritzeko Palais des Festivals-en, arratsaldeko 17:00etatik aurrera, **Ukrainiako Balet Nazionalak** dantza emanaldia eskainiko du martxoaren 10ean. European zehar egiten ari den bira honetan, dantza folklorikoaren ikuskizun bikaina aurkeztuko du Ukrainiako Balet Nazionalak, 120 dantzari eta 22 musikarirekin.

E R A K U S K E T A K

25 ● Martxoaren 2az geroztik, Donostiako Galeria DVn **Alfonso Berridi** eskultorearen azken lanak ikus

ditzakegu. Erakusketa hilaren 27ra artean egongo da zabalik.

23 ● Pasa den otsailaren 26az geroztik Algortako Kultur Etxean ikusgai izan dugun **argazki erakusketa** gaurkoa du azken eguna zabalik. Getxoko Argazki Elkarteak, **Irudi Taldeak** hain zuzen, osatu du erakusketa hau. Guztira, 50 bat argazkik osatzen dute erakusketa.

29 ● Gaur hasi eta hilaren 22ra artean, Algortako Kultur Etxean **Francisco Javier Hernandez**en olio eta **akuarela** erakusketa dugu ikusgai. Erakusketa goiz eta arratsaldean egongo da zabalik astegunetan, eta goizez baino ez larunbatetan.

● BBK-k antolatuta, Erromoko Santa Eugenia Kultur Etxean, gaur hasi eta hilaren 22ra bitarte «**Haur literatura**» izeneko erakusketa izango dugu ikusgai.

H I T Z A L D I A K

23 ● Errenteriako Udal Euskaltegiak antolatuta, hilaren 14an **Patziku Perurena** idazleak hitzaldia eskainiko du. Gaia: «**Koloreak euskal usadioan**». Solasaldia Udal Euskaltegian izango da, 19:00etatik 21:00etara.

IBILALDIAK

23

Ostirala

● **Durangoko Tabira Mendizale Taldeak Baztan aldera irteera** prestatu du gaurkorako. Bertan ibilaldi koskorra egiteko asmoa dute. Argibide gehiago nahi izanez gero, hots egin ondoko telefono zenbakietara: (94) 681 34 32 edo 620 31 53.

JARDUNALDIAK

25

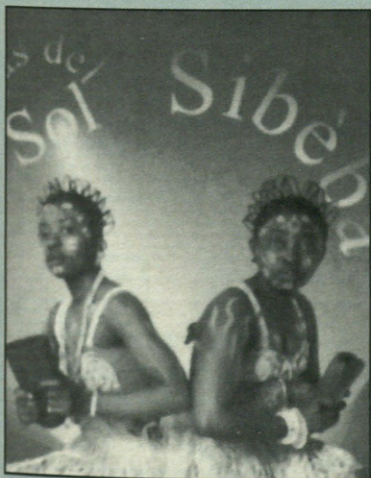
Igandea

● **Getxoko VII. Emakumeen Aldeko Jardunaldien** barruan, ondoko ekitaldiok izango ditugu nagusi. Hilaren 8an amaituko da Santa Eugenia Kultur Etxeko «**El pañuelito y un puñao**» erakusketa. Egun berean, 22:00etan Getxo Antzokian, Dorris Dorrie zuzendariaren «**Nadie me quiere**» filmea eskainiko dute. Hilaren 11n 19:30etan, Getxo Antzokian, **Elena Ochoak hitzaldia** eskainiko du, «Elikaduraren trastornoak: anorexia, bulimia...» gaiaren inguruan.

28

Asteazkena

● Bilboko Kafe Antzokian azken aste hauetan burutzen ari den **Euskal Kantagintza Berriaren II. Mintegiaren** barruan, gaur musika munduko zentsurari buruzko solasaldia izango dugu protagonista. Mahain-guruaren izenburua, «**Zentsuraren atzaparra**» izango da.

Goaz Antzerki Taldeak «Larrialdiak» izeneko lana taularatuko du hilaren 8an eta 9an Urnietan. Bi emanaldiak Sarobe antzeztegian izango dira, 19:00etatik aurrera. Goaz taldeak burututako hamabigarren antzezlan dugu honako hau. 1974. urtean jaio zen Goaz Deban, eta Piarres Lartzabalen «**Senperen gertatua**» lanarekin ekin zion 20 urtetik gorako ibilaldiari. Hona hemen ondoren taularatutako lan batzuk: «**Hil biziak**», «**Gernika**», «**Kanpotarrak maixu**», «**Gogo oñazeak**», «**Eun dukat**»...

LEHIAKETAK

29

Osteguna

● **VII. Gerriko Ikerlan-Sariketa** antolatu dute Goierriko Euskal Eskolak, Maizpide Euskaltegiak eta Lazkaoko Udaleko Kultur Batzordeak. Ikerlan gaia **Goierriari dagokion edozein zientzia alorretakoa** izan daiteke, herri mailakoa nahiz eskualdekoa. Edozein garaiko lanak onartuko dira, nahiz eta garai zehatz batzuen barruan kokatzea gomendatzen den. Euskaraz egindako lan orijinalak soilik onartuko dira, eta hauek gutxienez 100 orrialdeko luzera izan behar dute. Orijinala eta hiru kopia aurkeztuko dira. Lanak jasotzeko epea **hilaren 22an amaituko** da, arratsaldeko 20:00etan.

Emakumearen Eguna dela eta, martxoaren 8, 9 eta 10erako hiru ikuskizun prestatu dituzte Basaurin, «Emakumea eta eszena!» izenburupean. Hilaren 8an, 20:30etan, Gineako bi emakumek osatzen duten Las Hijas del Sol taldeak kontzertua eskainiko du, «Sibeba» diskoa kaleratu berri duenean. 9an berriz, ordu berean, a capella erara abesten duen Stupendams taldea izango dugu. Hilaren 10ean, Tanttaka taldeak «Todas culpables**» obra taularatuko du 20:00etan. Hiru ekitaldiak Social Antzokian izanen dira.**

MUSIKA

24

Larunbata

● Irulegiko Irratiaren aldeko kanpainaren barruan, hilaren 9an, kontzertua izango dugu Arrutan, 23:00etatik aurrera.

7 Eskale eta **Gari** izango ditugu entzungai. Jarraian, goizaldera arte, dantzaldia **Irrintzina** taldearekin.

28

Asteazkena

● Musika berrien zikloaren barruan, martxoaren 10ean kontzertua izango dugu entzungai Barakaldo Antzokian. **Penguin Cafe Orchestra** taldeak gozatuko ditu oraingoan gure belarriak.

28

Asteazkena

● Bilboko XLIV. **Opera Denboraldiaren** barruan, gaur, hilaren 18an eta 22an **Verdiren «Luisa Miller»** opera taularatuko dute Albia Koliseoan. Giuliano Carellaren zuzendaritzapean, Kallen Esperian, Neil Schicoff eta Gabriele Popescuren aho-tsak gozatu ahal izango ditugu.

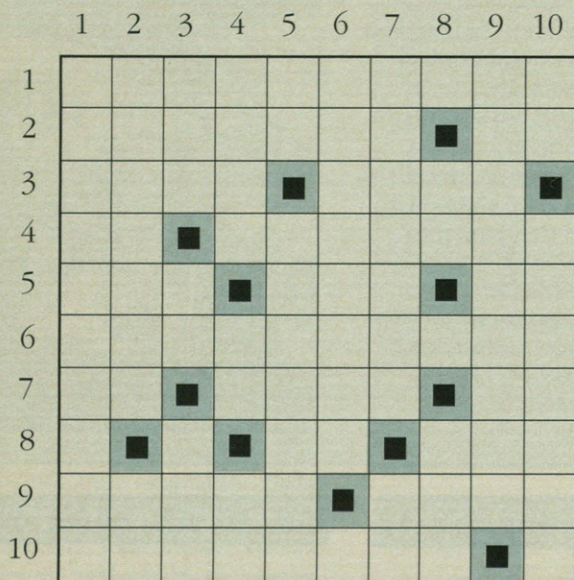
24

Larunbata

● Bilboko **El Carmen** elizan egiten ari diren kontzertuen barruan, gaur **Pierre Belsusan musikari handia** entzuteko parada izango dugu. Aljerian jaio baina Parisen bizi den artista honek sei disko argitaratu ditu, eta orkestra bat gizon bilakatua eta gitarraren olerkaria gisako adjetiboak jarri izan dizkiote.

Denborapasa

Gurutzegrama

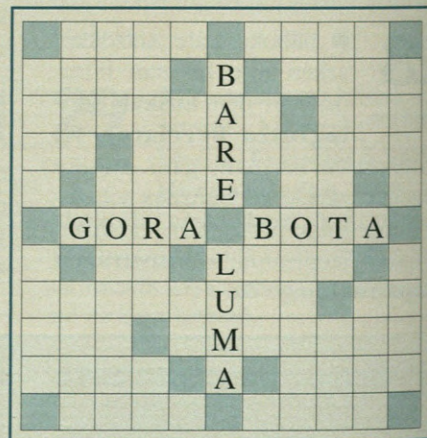

EZKER ESKUIN: 1.- Ikastetxeak. 2.- Zorte ona. Zamorako ibilgailuetan. 3.- Donostiako mendia. Moduak. 4.- Errepikatuz, fruitu tropikala. Makuluak. 5.- Areagotzeko. Bibliako pertsonaia. Berrogeita bederatzi. 6.- Asmakizuna. 7.- Infusio mota. Eguna. Diru hitzaren kontsonanteak. 8.- Azkenekoa. Bostehun. Euskal fonema. Putre. 9.- Gizon zahar. Larre. 10.- Abeslaria. Nitrogenoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Ausartak. 2.- Kolorerik gabe. Galioa. 3.- Ihardun. Bizkaiko herria. Noka, da. 4.- Tailandia. Radona. Ortuaren erdian. 5.- Har ezak! Auzapeza. 6.- Gizon izena. Röntgen. 7.- Gari saila. Musika nota. 8.- Bat. Aluminioa. Uranioa. Begirada. 9.- Azkaineko. 10.- Errepikatuz, gorotza. Klera.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Akelarre
Igogailu
Laneguna
Lirainak

7 letra

Amaitua
Amanita
Motelak
Soinuak

4 letra

Abar
Aroa
Atal
Atzo
Azak
Bana
Bare
Bota
Eman
Erak
Gora
Gura

Laga
Latz
Lera
Lira
Luma
Noka
Oker
Oloa
Omen
Sare
Zoaz
Zuta

2 letra

Aa
Ga
Gi
Ir
Ka
Ke
To
Zo

3 letra

Aro
Bat
Otu
Tar

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Nafarroa Behereko herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Barazki lekaduna	Kazetarien lanbidea	Zuhaitz mota	Eraila
Aldapa	Noblezi titulua	Tiroz josiak	
	5		
Hitz-aspertu Beldur-keria	Kontso-bustia	Arazoak	
	Lemari	Bokal bikoitza	
	2		6
Egile atzizkia	Gela nagusi		Boroa
Pisua	Pl., fruitu mota		Tona
		Bokala	
		Erbioa	
Arrantza tresna		Modua	Kontso-nantea
Bazaude		Lehen biak	Pilotan hasteko
			1
		Ikusmenik ez du Interjekzioa	
Behar	Elkartua		Iridioa
Zezen zikirtuak	Errep., gorotza		4
		Bizidun	
		Potasioa	
3			
Peruko herritarrak		Ahun-tzaren ar	

—Hieroglifikoa—

Nola gertatu zen istripua?

Aurreko asteko soluzioak

AGURAIN									
K	Z	D							
G	A	B	E	Z	I	A			
A	A	M	I	K	A	T	Z		
A	P	A	R	K	A	L	E	K	U
O	R	I	M	A	N	A			L
X	M	I	L	I	T	A	R	R	A
K	A	T	I	L	U	R			K
B	A	T	M	A	I	A	Z		
L	E	Z	A	A	Z	I	A		
B	E	G	I	K	O	T	A	S	U
A	I	A	T	E	N	O	R	E	

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN 1. Itsasopena. 2. Zaila, ibon. 3. Ur, Duina. E. 4. Kokilduta. 5. Atez. I. Sula. 6. I. IKA. Ditu. 7. Tona. Na. Oz. 8. Ziurtagiri. 9. Alala. Elea. 10. Koka. Oreak. GOTTIK BEHERA: 1. Irakatsiak. 2. Tarot. Oho. 3. Xi. Keinoak. 4. Aldizkaria. 5. Raul. A. Ta. 6. O. Idi. Na. O. 7. Pinu. Dager. 8. Elvato. Be. 9. Nol. Autoreak. 10. Ane. Anziak.

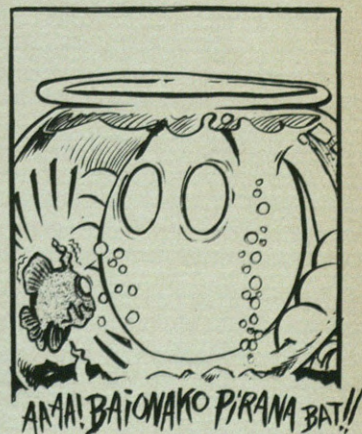
Kate hitzak

I	B	A	R	H	O	B	I
O	K	A	K	D	B	A	N
G	A	T	I	B	U	A	R
I	S	T	O	N	T	O	R
A	D	A	T	A	M	E	I
Z	I	N	A	S	E	N	A
U	S	I	H	O	N	A	G
B	A	T	A	S	U	N	A
E	R	I	T	A	L	I	A
L	I	R	A	S	D	A	M
N	A	H	I	G	I	Z	A

Hieroglifikoa:
AGURAIN

ERROBIKO PIRANAKO

Komikia

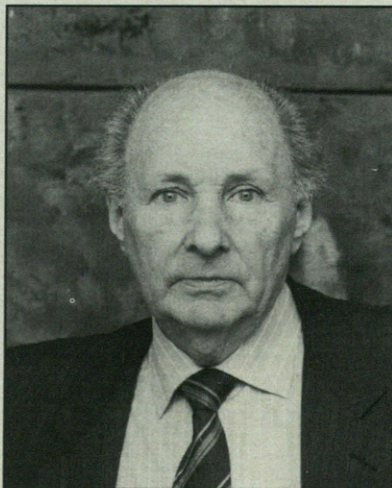

Telesforo Monzon, oroitaro

HAMABOST urte dira Telesforo Monzon Olasonekoa zendu zela eta berrogeita hamar igaro 'Urrundik', bere lehen liburu argitara eman zuenetik, bizitzan hainbeste lagunduzion bere bihotzeko Maria Joxepa Ganuza Lardizabali matekiro eskeinia. Liburu hori zen nere euskarazko lehen irakurgaietarako bat. Ez zen irakurgai merkea. Garai haietan isilpean lortzen ziren euskarazko liburuak eta hura bezalakoak ez arriskurik gabe. Poema liburu hura sentipenez beterik egina zen, aldi berean, gudu madarikatu batek herbestere zuen gizonak bake-oroiz zekarren mezua, Inurra-tegiren erdal itzulpenez eta Aranoaren marrazkiz jantzia.

Handik bi urtera (1947), Donibane-Lohizunen argitaratu zuen bigarrena, 'Gudarien eginak' zeritzana. Gerra-teaz oso guti idatzi zen euskaraz eta gertakarien kronikarik urri aurkitu ditzazken horietarik bat dugu. Gainera, bere poesia gehienak bezala, kantatzeko idatziak. Hortarako musika pentagramak ere eskaintzen ditu eraskin giza eman zituen azken orrietan. Horregatik zaigu guda-oroiz idatzi diren bitxi horietakoak.

HERBESTERATURIK ere, Lapurdiko euskaldun gizartean ongi kokaturik aurkitzen zuen bere burua, bertako laborariekin zernahitan partaide. Hala ere, J. Zaitegik 1950.ean Guatemalan sortu zuen 'Eusko-gogoa' kultur aldizkaria, euskara hutsean, 1956tik Miarriztera ekarri zuenean, honek bizkortu zuen euskal literatura eta ikustekorik izan zuen Telesforo zenak mugimendu hartan. Hor hasi baizen Olaso eta Otea izenordepean antzerkiak argitaratzen, gero 'Gure herria' zeritzanean jarraitzeko.

JUAN SAN MARTIN

Idazlea

Ordukoak ditugu bere antzerkiak: 'Lau kantari eta xori bat', 'Menditarak', 'Hazparneko bozkarioa', 'Zurgin zaharra', 'Ur garbi', 'Behorren ostikoa', 'Gure behia hila da' eta 'Hazparneko anderea'. Komedia gisakoak izaki eta gehienok publikoki aurkeztuak izan ziren. Lan horiek eta hainbeste artikuluren egileak ongi irabaziak zituen Euskaltzaindiak urgazle izendatzeko merezimenduak.

Norbaitek kritikatzan zuen, esanez, nekazaritza mundura begira eginak zirela antzerkiok. Baina, garai haretan ez ote zen era horretako bizitza mota nagusi gure Iparraldean?

'Eneko Bizkai eta Maria Lorka' deritzana orde, drama hunkigarria da, zirrarar eginarazten duen antzerki aberkoia, ametsa noski, baina berak zionez: «Amets gabe dagoen herriek ez dute salbamendurik».

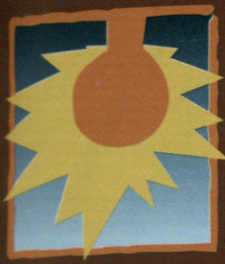
Miarritzeko 'Eusko -gogoa' batzarretan ezagutu nuen pertsonalki eta gerotik lagun minak ginen. Politika beharrezko izanik ere, hizkuntzaren aldeko borrokari lehentasuna ematen zion.

BAKE gizona izanik ere, beste asko bezala, ustegabeko gerrak hartu zuen, eta alderdikideburu karguduna izanik, zetorrenari buruz-buru erantzun beharrak eraman zuen garai haretan lehen aldiz sortu zen Eusko Jaurlaritza hartan Gobernamentuko kontseilaria izatera.

Iparraldean herbestaturik, ez zen hain arrotz, eta igaro zituen urteak ez ziren alperritakoak izan, Eusko Kulturaren Alde (E.K.A.) zeritzanaren bultzatzaileetako izateaz gainera, Anai Arte zain beste zenbait ekin-tzatan buru-belarri sarturik ibili zen. Iparraldeko berpizkundeak zerbait zor diola esango nuke.

Hala ere, nere ustez, bere adin ingurukoengandik ez zuen izan merezi zuen adinako harrerarik, ez suerterik, gutxiago oraindik hizkuntza beti gerorako uzten dutenen aldetikoen begiramen egokirik. Bere buruarentzako atsedena jaioterrian nahi zuen, 'Urrundik' liburuan zionez: «Bergaran jaioa naiz, hantxe nahi nuke hil, zahar egin arte bertan bizi izanda gero».

GUZTIZ ez zuen izan gogozko zoririk. Baionan hil zen 1981eko martxoaren 9an, hirugoeita hamar urte laster betetzear zegoela, baina bere gogoz agertu zuenaren parte bat bete zen gorpua Bergaran ehortzean. Urte zail haietan Telesforo Monzon gizon jatorrarekin harremanak izan genituenontzat beti oroitaro izango da bizi garen artean.

ARGIA

Orain
ARGIAren
harpidedun
eginez gero
hauetako
konpakto,
bideo edo
liburu bat
eskuratuko
duzu

DOHAINIK

943 - 37 15 45

ARGIAren harpidedun izan zaitez

AMAIA ZUBIRIAren
KONPAKTOA ☐

"NEGU GORRIAK IDEIA ZABALDU TOUR 95"
GARBIÑE UBEDA ☐

"TAKOLO PIRRITX ETA PORROTIX"
BIDEOA ☐

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	TELF. _____
HELBIDEA _____	POSTA KODEA _____
HERRIA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____	
Entitatea	Sukurtsala
	K.D
	Kontu zenbakia

KIOSKOAN BAINO

**%20a
MERKEAGO**

**HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)**
Hego Euskal Herria
12.100 pztz
Iparr Euskal Herria
685 libera
Espinia 12.100 pztz
Beste Atzerriak
15.750 pztz
Airez 24.850 pztz

Euskal Kulturaren
URTEKARIA ere

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

IASARTE-ORIA 20160

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea

☎ 37 03 04

20160. Lagarto